

MAR 04 1985

Digitized by the Internet Archive
in 2026

היינריך היינע.

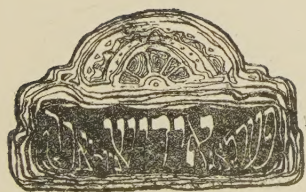
זעקסטער באנד:

דאָס בוך פון ליעדער.

ארויסגעגעבען פון פערלאג „אידיש“
ניו-יאָרק, תרע"ח. 1918

די ווערק פון היינריך היינע אין אכט בענד מיט א
 ביאגראפיע פון ע. קאלישער און א פארווארט פון
 דר. נ. סירקין, איבערזעצט פון : אייזלאנד ד., אפ-
 ראנעל, ביאליק ת. נ., באראכאוויטש י. ל., גראס נ.,
 האלפערן מ. ל., הערבערט ל. מ., י. נחום, לאנדוי נ.,
 ליליפוט, מאני לייב, פינסקי ד., קיסין י., שווארץ
 י. י., שווייד מ., רייזען א., ראליניק י., און אנדערע.

צווייטע אויפלאגע.

פארעדע צו דער צווייטער אויפלאגע.

אט די נייע אויסגאבע פון דעם „בוך פון ליעדער“ קען איד
ניט אריבערשיקען צום פובליקום פון יענער זייט רהיין, אז איד זאל
דערביי ניט מיטשיקען מיינע פריינדליכע געריסען, געשריבען אין
דער עהרליכסטער פראזא. איד ווייס ניט וואס פאר א וואונדער-
ליכע געפיהלען עס האלטען מיד אפ דערפון מין פארווארט צו פער-
זיפצירען אין שענע ריטמען, ווי מען פיהרט זיך געוועהנליך, ווען
מען גיט ארויס זאמלונגען פון געדיכטען. שוין א צייט ווי איד
האבט א ווידערגעפיהל צו געבונדענע רייד, און ווי איד הער, איז
פאראן אז עהנליך געפיהל ביי א טייל פון מיינע צייטגענאסען. ווי
מיר דאכט זיך, ווערט אין שענע פערזען שוין צופיעל געלייגט, און
דער אמת האלט זיך אפ, צו ערשיינען אין מעטרישע קליידער.

מיט פארלעגענהייט גיב איד איבער פאר דער לעזער-וועלט,
די נייע אויסגאבע פון אט דעם בוך. איד האבט זיך לאנג
געשלאגען מיט דער דעה, צי זאל איד ארויס מיט א צווייטער
אויפלאגע. איד האבט כמעט א גאנץ קיילעבדיג יאָהר זיך אלץ גע-
ישוב'ט, איידער איד האבט זיך געקענט באשליסען עס דורכצוק-
קען. ווען איד האבט א קוק געטאן אויף דעם מאָנוסקריפט, האט אין
מיר זיך דערוועקט יענע אונצופריעדענהייט, וועלכע האט אזוי
שטארק באקלעמט מין הארץ מיט צעהן יאָהר צוריק, ביי דער
ערשטער אויפלאגע. דאָס דאָזיגע געפיהל וועט נאָר פארשטעהן א
דיכטער, אָדער דיכטערלינג, וועלכער זעהט צום ערשטען מאל
אפגעדרוקט זיינע געדיכטען. ערשטע געדיכטען! זיי מוזען גע-
שריעבען זיין אויף אפגעריבענע בלעטער, דאָ און דארטען מוז
צווישען זיי ליגען א פארוועלקטע בלוט, אָדער א בלאַנדע לאַק, אָדער
אן אפגעריבען שטיקעל באַנד, און ביי א טייל שטעלען, מוז זיך

Copyright, 1918
by
JEWISH BOOK AGENCY, Inc.

כע אכטונג, וואס איך פיהל צו דעם דאזיגען גרויסארטיגען מאן
 און אויך מיין דאנקבארקייט פאר דער ליעבע וואס ער האט מיר
 דעמאלט ארויסגעוויזען. „די היימקעהר“, וועלכע איז ערשינען
 אין די „רייזע-בילדער“ האב איך געווירמעט צו דער פארשטאנד-
 בענער פריעדעריקע ווארנהאגען פאן ענזע, און איך דארף זיך בא-
 ריהמען, אז איך בין געווען דער ערשטער, וואס האט די דאזיגע
 גרויסע פרוי פארעהרט דורך אן עפענטליכער הולדיגונג.
 עס איז געווען א גרויסע טאט פון אויגוסט ווארנהאגען, וואס
 ער האט פארעפענטליכט יענע ברעף, אין וועלכע
 רחל אנטפלעקט זיך מיט איהר גאנצער פערזענליכקייט. דאס דאך-
 זינע בוך איז געקומען אין דער רעכטער צייט, ווען עס האט ווירק-
 ל'ך געקענט צום בעסטען ווירקען, שטארקען און טרייסטען. דאס
 בוך איז געקומען אין א צייט, ווען עס האט זיך גענויטיגט א
 טרייסט. עס מאכט דעם איינדרוק, ווי רחל וואלט געוואוסט, וואס
 עס ווארט אויף איהר נאכ'ן טויט. זי האט מסתמא געגלויבט, אז
 עס וועט בעסער ווערען און זי האט געווארט; דאך ווען צום וואר-
 טען האט קיין סוף ניט גענומען, האט זי אומגעדרלדיג א שאקעל
 געטאן מיט'ן קאפ, האט א קוק געטאן אויף ווארנהאגען און איז
 שנעל געשטארבען. — כדי צו קענען אויפשטעהן נאך שנעלער.
 זי דערמאנט מיך אן דער לעגענדע וועגען דער צווייטער רחל.
 וועלכע איז אויפגעשטאנען פון קבר און זיך אוועקגעשטעלט אויפ'ן
 וועג און געוויינט, ווען איהרע קינדער זענען פארטריבען געווארען
 אין גלות אריין.

איך קען ניט טראכטען וועגען איהר און זאל ניט ווערען
 טרויעריג. א, די ליעבע פריינדן, וואס האט מיר אלעמאל ארויס-
 געוויזען אזוי פיעל גוטסקייט, און האט ניט ווייניג זיך געשראקען
 וועגען מיר, איז יענער צייט פון מיין יוגענדליכען איבערמוט, אין
 יענער צייט, ווען דער פלאם פון אמת האט מיך מעהר דערהיצט
 ווי באלויכטען...

יענע צייט איז פארביי! איצטער בין איך מעהר באלויכטען
 ווי דערהיצט. אזא קיהלע באלויכטונג קומט אבער צום מענשען

III.

נאך אַנזעהן די שפור פון א טרעהר... אָבער ערשטע געדיכטען, וואָס זענען געדרוקט, שרייענדיג שוואַרץ געדרוקט אויף שרעקליך גלאַטען פאַפּיער, זיי האָבען שוין פאַרלוירען זייער זיסעסמען מיט דעלשען רייך, און דערוועקען ביים פאַרפאַסער א טרויעריגע שטיימונג.

יא, עס איז שוין צעהן יאָהר, פון זינט די דאָזיגע געדיכטען זיינען צום ערשטען מאל ערשינענען. און איך גיב זיי איצטער, ווי דעמאלט, אין א כראָנאָלאָגישען סדר, און פאַראויס געהען ווידער די ליעדער, וועלכע זענען געדיכטעט געוואָרען אין יענע יונגע יאָהר רען, ווען אין מיין נשמה האָבען געברענגט די ערשטע קושען פון דער דייטשער מוזע. אד, די קושען פון דער דאָזיגער גוטער מוזע האָבען פון זינט דעמאלט פאַרלוירען א סך פון זייער פייער און פרישקייט! ביי א פאַרהעלטעניש פון אזוי פיעל יאָהרען מוז דאָס פייער פון די האָניגוואָכען ביסלעכווייז אויסרויכערן; אָבער די צערטליכקייט איז צייטענווייז געוואָרען נאָך האַרציגער. באזונדערס אין די שלעכטע טעג. און דעמאלט האָט זי מיר ארויסגעווייזען איהר גאנצע ליעבע און געטרייקייט. די דייטשע מוזע! זי האָט מיך געטרייסט אין דער הוימישער נויט, איז מיט מיר מיטגעגאנגען אין גלות אריון, האָט מיך אויפגעהייטערט אין ביזנעס שטונדען, אוען איך בין געווען אין פאַרצווייפלונג, און האָט מיך קיינמאל נישט פאַרלאָזען. אפילו ווען איך בין געווען אין א געלד־נויט האָט זי געוואוסט מיר צו העלפּען. די דייטשע, גוטע מוזע!

און פונקט אזוי ווייניג ווי איך האָב געביטען דעם כראָנאָלאָגישען סדר, פונקט אזוי ווייניג האָב איך געביטען די געדיכטען גופא. נאָר וואו נישט וואו אין דער ערשטער אָפּטיילונג זענען אויסגעבעסערט געוואָרען עטליכע פערזען. צוליב מאַנגעל אין פּלאַץ האָב איך אויסגעלאָזען די ווידמונגען, וואָס זענען געווען געדרוקט אין דער ערשטער אויפלאגע. דאָך מוז איך דאָ דערמאָנען, אז דאָס לירישע אינטערמעצא איז ארויסגענומען פון א בוך, וועלכעס איז ערשינען אין יאָהר 1823, אונטער דעם טיטל: „טראַגעדיען“, און איז געווען געווידמעט צו מיין פעטער סאַלאָמאָן היינע. דורך יענער ווידמונג האָב איך געוואָלט אויסדריקען די הוי-

II.

פילאזאפישע שריפטען, האבען ארויסגעשפראצט פון דעמזעלכער
נען געדאנק, און מען קען ניט פארדאמען א טייל פון זיי, אז די
אנדערע זאלען אויך ניט ליידען. אין דער זעלביגער צייט ערלויב
אויך מיר אויך די באמערקונג צו מאכען, אז דער קלאנג, וואס האט
זיך פארשפרייט, אז יענער געדאנק אין מיין נשמה האט זיך גע-
ביטען, האלט זיך אויף אינעלכע ידיעות, וועלכע איך מוז פונקט אזוי
פאראכטען ווי באדויערען. נאך געוויסע באשרענקטע גייסטער האב-
בען געקענט אויסטייטשען די מילדערונג פון מיינע רייד, אדער
גאָר מיין געצוואונגען שווייגען, אלס א פאראט צו זיך אליין. זיי
האבען שלעכט אויסגעטייטשט מיין צוריקגעהאלטענקייט, און דאס
איז געווען זעהר ניט פיין פון זיי. און נאך וועניגער דערפאר,
ווארים איך האב דאך קיינמאל ניט שלעכט אויסגעטייטשט זייער
היצעפיקייט. העכסטענס האט מען מיך געקענט באשולדיגען, אז
איך בין מיער געווארען. אבער איך האב א רעכט צו זיין מיער...
און א חזק דעם מוז יעדער געהאָרעכען דאס געזעץ פון דער צייט,
מעג ער וועלען אדער ניט...

און ווען די זון שיינט נאך ווי שון.

צום סוף מוז זי דאך אונטערגעהן!

שוין א גאנצען אין דער פריה ווי די מעלאדיע פון אַט די
פערזען זשומט מיר אין קאפ, און קלינגט אפשר צוריק ארויס
פון אליין, וואס איך האב נאך וואס געשריבען. אין א שטיק פון
דאָימונה, דעם בראווען קאמיקער, וועלכער האט זיך דאָ ניט לאנג
אויס מעלאנכאליע דערשאַסען צום טויט, זענען די יוגענד און די
עלטער ערשינען אלס אלעגאָרישע פיגורען, און דאָס ליער
וואס די יוגענד זינגט ווען זי געזעגענט זיך מיט דעם העלד, הויבט
זיך אָן מיט די דערמאָנטע פערזען. מיט יאָהרען צוריק האב איך
דאָס דאָזיגע שטיק געזעהן אין מינכען; איך גלויב, אז עס הייסט:
„דער פויער אלס מיליאָנער“. אזוי שנעל ווי די יוגענד געהט
אזעק, זעהט מען, ווי דער העלד, וועלכער בלייבט אליין אויף דער
סצענע, ווערט מאָדנע פארענדערט. זיינע ברוינע האָר ווערען ביס-
לעכווייז גריי און צום סוף ווייס ווי שנעל; זיין רוקען בויגט
זיך, זיינע פיס האלטען זיך קוים; און אויפ'ן אַרט פון דער פריי-

אלע מאָל צו שפעט. איך זעה איצטער אין דעם קלאַרסטען ליכט
די שטיינער, ביי וועלכע איך בין געשטרויכעלט געוואָרען. איך
וואָלט דאָך זיי געקענט אזוי לייכט אויסמיידען, און ניט דאָר-
פּען געהן אויף שלעכטע וועגען. איצטער ווייס איך אויך, אז
מען וואָלט זיך אויף דער וועלט געקענט באשעפטיגען מיט אלץ,
ווען מען זאָל נאָר האָבען דערצו די נויטיגע הענדשקעס. און א
חויז דעם, דארף מען אייגענטליך טון דאָס, וואָס עס לאָזט זיך
טאָן און צו וועלכען מיר האָבען די מייסטע נייגונג. דאָס איז אזוי
אין לעבען ווי אין דער קונסט. אָך! איינע פון דעם מענשענס
גרעסטע אומגליקען איז דאָס, וואָס פונקט ווי א קינד וויל ער דוקא
ניט אָנערקענען דעם ווערט פון די מתנות, וועלכע די נאָטור טראָגט
איהם אַם לייכטסטען אַקעגען, און פארקעהרט ווידער, די גיטער,
וועלכע זענען אַם שווערסטען צו דערגרייכען, דוקא זיי באטראכט
ער פאר די טייערסטע. דעם ערעלשטיין וואָס וואקסט טיעף
אינ'ם שוים פון דער ערד, און די פעריל, וואָס איז פארבאָרגען אין
די טיעפענישען פון ים, האַלט דער מענש פאר די בעסטע אוצרות;
ער וואָלט זיי ניט אזוי פיעל געשעצט, ווען די נאָטור וואָלט
זיי איהם אוועקגעלעגט פאר די פיס ווי קיזעל-שטיינער און מושעלן.
אַקעגען אונזערע יתרונות זענען מיר גלייכגילטיג; און וועגען אונז-
זערע חסרונות זוכען מיר זיך אזוי לאנג אַפצונאָרען, ביז מיר
האלטען זיי ענדליך פאר אויסערגעווענהליכע מעלות. ווען איך
האָב אַמאָל נאָך פאגאניני'ס א קאנצערט, געפראווט דעם מייס-
טער צו לויבען פאר זיין וואונדערליכען פידעל שפיעלען, האָט ער
מיד איבערגעהאקט מיט די ווערטער: „אבער ווי זענען איך היינט
געפּעלען מיינע קאָמפּלימענטען און פארנייגונגען?“

מיט באשיידענקייט גיב איך איבער צום פובליקום דאָס „בוך
פון ליעדער“ און איך בעט, אז מען זאָל האָבען איינזיכט מיט דעם
דאָזיגען בוך. און פאר דער שוואכקייט פון אַט די נעדיכטען קענען
זיי פילייכט געפינען א געוויסע באפריעדיגונג אין מיינע פאָלי-
טישע, טהעאָלאָגישע און פילאָזאָפישע שריפטען.

פון דעסמוועגען מוז איך דאָך באמערקען, אז מיינע פאָעטי-
שע שריפטען, פונקט אזוי ווי מיינע פאָליטישע, טהעאָלאָגישע און

IV.

פארעדע צו דער דריטער אויפלאגע.

דאס איז דער אלטער וואונדער-וואלד!
עס בליהען און דופטען די לינדען.
לכנה'שין באצויבערט מיד,
און מעשה'לעך שעפטשען די ווינדען.

איך געה פארביי, און ווי איך געה
דערהער איך הויך א קלינגען
פון ליעבע און פון ליעבעסוועה
די נאכטיגאל טוט זינגען.

זי זינגט פון ליעבע און ליעבעסוועה
פון וויינען און פון לאכען,
זי יובעלט פון טרויער, זי טרויערט פון פרייד,
פארנעסענע טרוימען ערוואכען. —

איך געה פארביי, און ווי איך געה,
דערזעה איך אין דער ווייטען
א פרייען פלאץ, א הויכען שלאס,
מיט טורעמס ווי פארצייטען.

פארמאכטע פענסטער, אומעטום
א שטילקייט און א טרויער;
ווי ס'וואלט געוואוינט דער שטילער טוירט
דארט אין דער זויסטער מויער.

הערדיגער העפטיקייט טרעט אריין א וויינעדיגע ווייכקייט... עס באווייזט זיך די עלטער.

דערנעהנטערט זיך שוין די דאזיגע ווינטערדיגע געשטאלט אויף צום פארפאסער פון אַט די בלעטער? באמערקסטו שוין, טייר ערער לעזער, אויף אזא אומבייטונג אין דעם שריפטשטעלער, וועלכער האָט זיך אלעמאל באוועגט אין דער ליטעראטור יוגענדליך, כמעט שוין צו יוגענדליך? עס איז שרעקליך א קוק צו טאן, ווי א שריפטשטעלער ווערט פאר אונזערע אויגען ביסלעכווייז אלט. מיר האָבען עס געזעהן, ניט ביי וואָלפגאנג געטהע, דעם אייביגען יונגען בחור, נאָר ביי ווילהעלם אויגוסט שלענגעל, דעם באַזאָהרטען נאָר; מיר האָבען עס געזעהן, ניט ביי אדאלבערט שאַמיסאָ, וועלכער איז מיט יעדען יאָהר געוואָרען אינגער, נאָר ביי דעם הער לודוויג טיעק, דעם אמאָליגען ראַמאַנטישען שטראָהמיאָן, וועלכער איז איצטער געוואָרען א קרעציגער מונטשע... אַ, איהר געדער! איך בעט אייך ניט, אז איהר זאָלט מיר לאָזען די יוגענד, נאָר לאָזט מיר איבער די טונגענדען פון דער יוגענד. דעם אונז אייגענציגען צאָרן, די אונז אייגענציגע טרעהר! לאָזט מיר נאָר ניט ווערען קיין אלטער עובר בטל, וועלכער בילט פון קנאה אויף די אינגערע נייסטער, אָדער א מיעדער בעל בכי, וואָס האָלט אין איין קלאַגען אויף דער גוטער אלטער צייט... לאָזט מיר ווערען א זקן, וואָס האָט לייעב דאָס יונגוואַרג און טראַץ זיין אלטער־שוואַכקייט נעמט ער דאָך אַנטייל אין זייערע שפּיעלען און געפאהרען! מעג אפילו מיין שטים ציטערן. אַבי נאָר דער זין פון מיינע ווערטער בלייבט פריש און אונערשראַקען!

ווען מיין שענע פריינדין האָט געכמען מיט איהרע ראַזאווע בינגער גענלעט מיינע לאַקען, האָט זי אזוי מאַדנע געשמייכלט, האָלב מיט רחמנות און האָלב מיט רשעות... ניט אמת, דו האָסט דערזעהן אויף מיין קאַפּ עטליכע ווייסע האָר?

„און ווען די זון שיינט נאָך ווי שען,

צום סוף מוז זי דאָך אונטערנעמען!“

געשריעבען אין פאַריז, אין פּריהלנג 1837.

היינריך היינע.

VI.

די נאכטיגאל זינגט : „אָ שענע ספינקס!“
אָ, ליעבע! ווי וועסטו אנ'ענטפער געבען?
ווי קענסטו פארמישען מיט וועהטאָג פון טויט
די שענע גליקען פון לעבען.

אָ, שענע ספינקס! קענסטו פאר מיר
דאָס רעטעניש דערקלעהרען!
כ'האָב נאָכגעקלערט פיעל טויזענד-יאָהר,
און כ'קען עס נישט דערקלעהרען.

— דאָס אלץ וואָלט איך זעהר גוט געקענט זאָגען אין א גר-
טער פראָזא... ווען מען לייענט אַבער אויפ'ס ניי איבער די אלטע
נעדיכטען, וועלכע מען וויל ביי א נייער אויפלאַגע א קליין ביסעל
ארוםפילען, דאן געשעהט, אז איידער מען קוקט זיך ארום ווערט
מען איבעראשט פון דער קלינגענדיגער געוועהנהייט, פון דעם
גראַם און פון דעם פאַל פון די זילבען, און זעה! עס איז גאָר
פערזען, מיט וועלכע איך עפען אָט די דריטע אויפלאַגע פון דעם
„בוך פון ליעדער“. אַ פעבוס אַפּאַלאָ! אויב די דאָזיגע פערזען זע-
נען שלעכט, וועסטו מיר גערן מוחל זיין... וואָרים דו ביזט אן אַל-
וויסענדער גאָט, און דו ווייסט זעהר גוט, פארוואָס איך קען מיר
זייט פיעל יאָהרען שוין מעהר ניט אזוי גוט באשעפטיגען מיט דער
מאָס און דעם גלייכען קלאַנג פון די ווערטער... דו ווייסט, פאר-
וואָס דער פּלאַם, וועלכע האָט אמאָל אזוי באַגייסטערט די וועלט
מיט ברייאַנטענע פייערווערקס-שפיעלען, האָט פּלוצלינג געמוזט
פארווענדט ווערען אויף ערענסטערע פייערן... דו ווייסט פארוואָס
ער פארצעהרט איצטער מיין הארץ מיט א שווייגענדיג פייער... דו
פארשטעהסט מיר, גרויסער, שענער גאָט, וואָרים דו האָסט אויך
צייטגענווייז אומגעביטען די גאָלדענע לירע אויף דעם שטארקען

פאר דעם טויער ליגט א ספינקס,
א געמיש פון שרעק און גלוסטען.
דער גוף און די לאפעכ ווי ביי א לייב,
א ווייב — מיט דעם קאפ און די ברוסטען.

א שענע פרוי! דער ווייסער בליק
דערצעהלט פון ווילדע באגעהרען;
די שטומע ליפען שמייכלען שטיל
און גיבען וואס אַנצוהערען.

די נאכטיגאל, זי זינגט גאָר זיס,
און איד, איד קען ניט ווידערשטעהן —
און ווי איד קוש דעם פנים איהר
ווערט אלצדינג אנדערש ווי געווען.

ס'ווערט לעבענדיג דאָס מאַרמאַרבילד,
איד קען איהר זיפצען הערען —
זי טרינקט די-פלאַמען פון מיין קוש
מיט דורשטיגען באַגעהרען.

זי טרינקט מיר שיער מיין אַטעם אויס —
אין תאוה פלאם, מיין ווייסען,
מיין אַר'מען גוף נעמט זי אַרום
און וויל איהם אין שטיקער צערייסען.

די פריידעזיסורים און זיסער וועה
האַבען שמערץ און לוסט אַנגעצונדען.
און ווען מיר באגליקט פון איהרע ליפען דער קוש,
צערייסט זי מיין לייב מיר אין וואונדען.

VIII.

יוגענד-ליידען.

1817—1821.

בויגען און די טויטענדיגע פיינען... דערמאנסט דו זיך נאך אן
מארויאס, וועמען דו האסט געשונדען א לעבעדיגען ? דאס
איז שוין לאנג, און אן עהנליכער ביישפיעל איז ווידער נויטיג...
דו שמייכלסט, א, מיינ אייביגער פאטער !

געשריעבען אין פאריז, דעם 20טען פעברואר, 1839.

היינריך היינע.

טרוימבילדער.

1.

איד האב אמאל געטרוימט פון הייסער ליעבע,
פון שענע לאַקען, מירטען און רעזערען.
פון זיסע ליפען און פון ביטער רעדען.
פון ליעדער טרויעריגע און פון טריבע.

פארוועהעט און פארבלייבט איז אלץ צוזאמען,
פארבלייבט איז אויך מיין ליעבע טרוימגעשטאלט.
פארבליבען איז מיר נאָך, וואָס איד האב באלד
אין פערזען אויפגעשריבען און אין גראמען.

נאָך דו, פאר'יתומ'ט ליעד ביסט מיר פארבליבען!
פארוועה אויך און פארנעה אויך פון מיר באלד.
און טרעפסטו ערגיץ וואו מיין ליעבע טרוימגעשטאלט,
דערזעהל ווי עלענדר כ'בין אהן איהר פארבליבען.

2.

א חלום מאַרנע שוידערליך,
דערשראָקען און דערפרעהט האָט מיך.
און טראַכט איד נאָך פון יענעם בילד,
נעמט בריווען אין מיין הארצען ווילד. —

דאָס איז אַ גאָרטען, וואונדערשעהן,
איד נעם אין איהם שפאצירען געהן;
די בלומען בליהען אומעטום,
און ס'נעמט מיך אזא פרייד ארום.

זי ענטפערט מיר: „דו זיי באלד גרייט,
איד וואש פאר דיר דיין טויטענקלייד!“
און ווי זי רעדט ארויס דאָס קוים,
צערניגט דאָס גאנצע בילד ווי שוים. —

און ווי פאר'כישופ'ט בין איד באלד
געשטאנען אין א ווילדען וואלד.
די בויער זענען הויך און שווער;
איד שטעה און שטוין און קלער און קלער.

און פלוצים! וואָס דערהער איד באלד!
א האק קלינגט אָפּ אין טיפען וואלד;
איד לויף דורך קוסט און וואלד אליון.
בין כ'קום צו יענעם אָרט צוגעהן.

אינמיטען פון א גרינעם רוים,
דאָ שטעהט א גרויסער דעמבעבוים;
און זעה! מיין מיידעל וואונדערשעהן,
זי האקט דעם דעמבעבוים אליון.

זי האקט געשווינד, און האקט און האקט,
און זינגט דערביי א ליעד צום טאקט:
„אייזען, אייזען בלאנק און גרויס,
האק א דעמבע-אָרון אויס!“

איד געה צו געהענטער צו איהר,
און פרעג זי שטיל: „א זאָג נאָר מיר,
דו וואונדערשעהנע מיידעל מיין,
פאר וועמען וועט דער אָרון זיין?“

די פייגלעל זינגען ווייט און ברייט
א שענע ליעבעלעך מיט פרייד:
די זון איז רויט, די שטראהלען — גאלד,
די בלומען — פריש און בונט באמאלט.

עס וועהט די לופט אי ליעב, אי לינד,
און פרישע ריחות בריינגט דער ווינד;
און אלעס שטעהט אין פולער פראכט
און שימערירט און גלאנצט און לאכט.

אינמיטען אין דעם בלומענפעלד,
א קלאר און לויטער וואסער קוועלט;
און ביי דעם קוואל א מיידעל שטעהט
און וואשט געשווינד א ווייסע קלייד.

די באקען זיס, די אויגען מילד,
א בלאנדגעלאקטעם הייליג בילד;
איך קוק צו איהר, זי איז מיר פרעמד,
און דאך, מיר דאכט, אזוי באקענט.

דאס שענע מיידעל איילט זיך גיך,
און זינגט א ליעד גאר וואונדערליך:
„גיס זיך וואסעריל פון שטיין,
וואש מיר אויס די לייווענט ריין!“

איך געה צו געהענטער צו איהר
און פרעג זי שטיל: „א זאג עס מיר,
דו וואונדערשענע מיידעל מיין,
פאר וועמען ס'ווייסע קלייד וועט זיין?“

זי קוקט מיך אָן און ענטפערט מיר:
„דער קאלטער קבר איז פאר דיר.“
און ווי זי רעדט דאָס נאָר אַרויס,
זיך עפענט אויף דער קבר גרויס.

און ווי כ'קוק נאָר דעם קבר אָן,
נעמט מיך אַ קאלטער שוידער אָן:
און אין דעם קבר, שוואַרץ ווי נאכט,
פאל איך אריין — און בין ערוואכט.

3.

אין חלום האָב איך זיך אליין געזעהן,
אין שוואַרצען גאלאפראק און זייד'נער וועסט,
מאנשעמען אויף די הענט, ווי צו אַ פעסט,
פאר מיר מיין ליעבסטע, אזוי ריין און שען.

איך האָב פאר איהר פארנויגט זיך און געפרעגט:
„זענט איהר די כלח? אַך, איך גראַטוליר!“
דאָך איז דאָס וואָרט פארשטיקט געוואָרען שיער,
אזוי בין איך געוועזען אויפגערגט.

און פלוצים האָט זי וויינען שטיל גענומען.
און אין אַ ברייטען ים פון חוואַליעס-טרערען,
איז זי מיט איינמאָל ווייט פון מיר פארשוואומען.

אַ זיסע אויגען, פרומע ליבעסשטערען,
האַטש איהר האָט שטענדיג מיך גענאָרט אויף וואָהר
און אויך אין טרוים, דאָך גלויב איך אייך בין נאָר.

זי ענטפערט מיר: „די צייט פארגעהט,
איד מאך פאר דיר אנ'אָרון גרייט!“
און ווי זי רעדט ארויס דאָס קוים,
צערינט דאָס גאנצע בילד ווי שוים. —

דאָס ליגט אי בלייד, אי ווייט, אי ברייט,
ארום א וויסטער סטעפ זיך שפרייט;
איד ווייס ניט ווי דאָס איז געשעהן,
איד שטעה דערשלאקען דא אליין.

און ווי איד שטעה אזוי אין שרעק,
דערזעה איד ווייט א ווייסען פלעק;
איד לויף גיך צו צו יענעם אָרט,
זעה! ס'שענע מיידעל שטעהט גאָר דאָרט.

אין ווייטען פעלד דאָס מיידעל שטעהט
און גראַבט א קבר טיף און ברייט;
איד קוק אויף איהר, ווי שען זי איז,
און דאָך, ווי עקעלדיג און מיאוס.

דאָס שענע מיידעל איילט זיך גיך,
און זינגט אַ ליעד גאָר וואונדערליך:
„רידעל, רידעל שאַרף און ברייט,
מאך דעם קבר גיכער גרייט!“

איד געה צו נעהענטער צו איהר,
און פרעג זי שטיל: „אַ זאָג גאָר מיר,
דו וואונדערשענע מיידעל מיין,
פאר וועמען וועט דער קבר זיין?“

זי בריינגט מיך צו א ליכטיג הויז,
וואו הארפענקלאנג קלינגט ווייט ארויס,
און פאקעלגלאנץ צעגיסט זיין שיין —
איך קום צום זאל, איך געה אריין.

א חתונה האב איך דערזעהן;
עס זענען געסט דא פיעל געווען.
און ווי איך קוק ארום זיך נאך —
מיין ליעבסטע איז די כלה גאר! ...

א פרעמדער דריקט איהר היינט די האנט. —
דער חתן איז מיר אומבאקאנט;
איך שטעל זיך הינטער איהר און שטעה,
און שטיל צוגעהט מיין הארץ פון וועה.

די מוזיק רוישט און שאלט ארום.
איך שטעה אזוי און קוק און שטום;
די כלה שיינט פון גליק און פרייד,
און לעבען איהר דער חתן שטעהט.

דאן הויבט ער אויף זיין בעכער הויך,
ער טרינקט און גיט דער כלה אויך;
זי לאכט צו איהם א דאנק, און ווינקט —
וועה! ס'איז מיין בלוט דאך, וואס זי טרינקט!

אנ'עפעלע די כלה נעמט
און גיט דעם חתן עס פארשעמט.
ער נעמט זיין מעסער, שניידט אריין —
אוי וועה! ער שניידט מיין הארץ מיר איין!

4.

אין טרוים האָב איך א קליינטשיג מענשעלע געזעהן,
וואָס האָט אויף שטאַלצען אומגעשפּאנט אי שנעל, אי ווייט,
און זיינע קליידער זענען ווייס געווען ווי קרייד.
דאָך אינעוועניג איז ער שמוציג גראָב געווען.

און האָטש ער איז געוועזען פּוסט און גאָרנישט ריין,
דאָך האָט ער אויסגעזעהען שטאַלץ איז ווייסען קלייד.
און פון קוראזש האָט ער גערעדט א לאנגע צייט
און האָט געטאָן אלץ צו להכעיס און געמייז.

„און ווייסטו ווער דאָס איז? דו קום אַהער און זעה!“
דער טרוימגאָט האָט געצייגט מיר בילדער אַלערליי,
און האָט מיר אָנגערופען ס'מענשעלע ביים נאָמען.

און דאָ האָב איך איהם מיט מיין הארציגסטער דערזעהן,
ווי ער האָט מיט א רינג מקדש איהר געווען,
און טויזענד שדים האָבען אבגענטפערט: „אַמין!“

5.

וואָס רוישט און זירט מיין גאָריש בלוט?
וואָס ברענט מיין הארץ אין ווילדען גלוט?
עס קאָכט מיין בלוט און שוימט און געהרט,
און ס'ווערט מיין הארץ פון גלוט פארזעהרט.

דאָס בלוט איז ווילד און קאָכט און שוימט,
ווייל כ'האָב א בייזען טרוים געטרוימט:
די שווארצע נאָכט קומט אָן מיט שרעק
און טראָגט מיך ווייט מיט זיך אוועק.

זי קוקט מיך מאדנע אן אזוי,
 זי קוקט מיט ליבשאפט און מיט וועה,
 און זאגט צו מיר מיט פרייד און שרעק:
 „גיב מיר דיין יענע-וועלט אוועק!“

איך גיב פאר דיר מיין בלוט מיט פרייד,
 איך בין אויך מיט מיין לעבעז גרויט;
 כ'גיב אלעס דיר, וואס דיר געפעלט —
 דאך קיינמאל ניט מיין יענע-וועלט.“

געקלונגען האט מיט פרייד מיין קול,
 דאך זי ווערט שענער וואס אמאל,
 און ווידערהאלט מיט פרייד און שרעק:
 „גיב מיר דיין יענע-וועלט אוועק!“

נאך שווערער פאלט דאס ווארט אצינד,
 און צינדט אן ווי א שטורעמווינד
 אין הארצען טיף א פייער גרויס,
 אז ס'געהט מיר שיער מיין אטעם אויס. —

דא קומען פיל מלאכים אן,
 אין גלאר-קרוינען אנגעטאן;
 און נאך זיי קומט אן מיט אמאל
 א באנדע שדים, אהן א צאהל.

זיי ראנגלען זיך און שטויסען אפ
 די מלאכים פון וועג אראפ;
 און פלוצים ווערט די באנדע אויך
 צערוגען ווי א וואלקענרויך.

זיי שמייכלען און זיי פרעהען זיך.
דער חתן דריקט זי צו צו זיך
און קושט איהר אויס דאָס פנים רויט —
אוי וועה! מיד קושט דער קאלטער טויט!

איך קען ניט אויסריידען קיין ווארט,
מיין צונג, זי ריהרט זיך ניט פון אָרט.
די מוזיק רוישט, דער טאנץ פאנגט אָן,
און חתן-כלה טאנצט אין קאָן.

אין ווי איך שטעה אזוי און שמום,
די טענצער פליהען פלינק ארום;
דער חתן זאגט דער כלה וואָס,
זי רויטעלט זיך, דאָך אַהן פארדראָס.

6.

אין זיסען טהוים, אין שטילער נאכט
געקומען איז מיט צויבערמאכט,
מיט צויבערמאכט די ליעבסטע מיין
צו מיר אין קעמעריל אריין.

איך קוק זי אָן, דאָס ליעבע בילד.
איך קוק זי אָן, זי שמייכלט מילד;
עס וואקסט פון פרייד דאָס הארץ אין מיר,
און איך געם ריידען דרייסט צו איהר:

„נעם צו, נעם אלעס וואָס איך האָב,
דאָס טייערסטע טרעט איך דיר אָפּ,
דערפאר זאָל איך דיין ליעבסטער זיין
פון האַלבערנאכט ביז מאָרגענשיין.“

7.

דו האָסט אויך דאָס געלד שוין, און ווארטסטו איצט דאָך?
 דו טרויריגער בחור, וואָס ווארטסטו איצט נאָך?
 איך זיין און איך ווארט אין מיין ליבען געצעלט,
 די האלבע נאכט קומט שוין — די כלה נאָר פעהלט.

פיעל שוידערנדע ווינטלעך פון קלויסטערהויף וועהן:
 העי ווינטלעך! האָט איהר ניט מיין כלה געזעהן?
 מיך רינגלען פיעל בלייבע געשטאַלטען אַרום
 און ענטפערען: „יא!“ מיט א ווילדען געברום.

דו שד-שווארצער שורקע, אין פייער-מונדיך,
 דערצעהל וועלכע נייעס דיך בריינגט איצט צו מיר?
 „מיין גנעדיגע העשראפט באפעהלט האָט, אז גלייך
 אין דראכענגעשפאן וועט זי קומען צו אייך.“

מיין לייער-גרויער מענשעל, וואָס איז דיין באגעהר?
 מיין טויטער מאַגיסטער, וואָס בריינגט דיך אַהער?
 ער קוקט מיט א שווייגענדיג-טרויריגען בליק,
 ער שאַקעלט זיין קאפ און פארשווינדט באלד צוריק.

וואָס וואָיעט דער הונד מיט דער קאַלטענער פעל?
 וואָס פינקעלט דער שווארצער קאצ'ס אויג אזוי העל?
 וואָס וויינען די ווייבער, צושויבערט פון ווינד?
 וואָס זינגט עס מיין אַם מיר מיין וויגליעד אצינד?

בלייב היינט אין דער היים, לייעבע אַם מיט דיין לייער,
 איך בין פון דיין זינגען און וויגען לאנג מיער;
 העי, זעהט דאָך, איך פייער מיין חתונה היינט,
 אַט קומען שוין אַז מיינע געסט, מיינע פריינד.

איך אָבער וויל פון לוסט פארגעהן,
איך האלט לעס זיך מיין ליעבסטע שעה;
זי טוליעט זיך צו מיר אויך צו,
און וויינט און וויינט און זוכט זיך רוח.

מיין ליעבסטע וויינט; איך ווייס ווארום,
און קוש איהר רויזענמייכלעך שטום —
„אָ ליעבסטע, שטיל די טרערען איין,
גיב איבער זיך מיין ליעבסטען!“

גיב איב זיך מיין ליעבסטען —
דאָ ווערט אין מיר פארקיהלט דאָס בלוט;
עס ציטערט הויך דער באַדען אויף,
און ס'עפענט זיך אַנ'אבגרונד אויף.

און פון דעם אבגרונד שטייגען אויף
פיעל שדים אויף דער ערד ארויף; —
מיין ליעבסטע שטארט און ווערט צו ניט;
און איך בלייב אין דער שדים מיט.

דאָ טאנצט די באנדע מיט געברום
אין וואונדערבארען קרייז ארום;
אַט גרייפען זיי מיד אָן שוין באלד,
און שרעקליכער געלעכטער שאלט.

אלץ ענגער ווערט דער קרייז ארום,
און שרעקליכער ווערט דער געברום;
„דיין יענע-וועלט פארשפילט האַסטו,
ניטאָ איצט מעהר פאר דיר קיין רוח.“

דער גאנצער גיהנום איז אויף מיט אמאל,
און ליארעמט און טומעלט און ברומט אויפ'ן קול;
און נעמט דעם פארשאַלטענעם וואַלצער זיך דרעהן —
זייט שטיל דאָך! איצט קומט מיין געליעבטע צו געהן.

העי, חברה, בלייבט שטיל אָדער פאקט זיך ארויס!
איך הער ניט מיין אייגענעם וואָרט, וואָס כ'רעד אויס. —
האַרבט! קומט ניט דער רוש פון א וואַנען ארויף?
פרוי קעכין, וואו ביסטו? דעם טויער מאד אויף!

קום נעה'נטער, געליעבטע, ווי געהט דיר פון וועג?
קומט נעה'נטער, הער פאסטאָר, און זעצט זיך אוועק!
הער פאסטאָר מיט פערדישע פיס און אנ'עק,
איך שטעל מיך צו דינסט אייך, הער פאסטאָר אוועק.

וואָס ביסט אזוי שטום און בלייך, כלה'שי מיין?
דער פאסטאָר וועט געהן גלייך מקדש אונז זיין;
איך צאָהל איהם בלוטטייער, איך צאָהל אזוי פיעל,
דאָך ריך צו באזיצען, איז דאָס קינדערשער שפיעל.

איצט קניה ביי מיין זייט איז דיין חתונה קלייד! —
אַט קניהט זי, אַט זינקט זי — אַ הימלישע פרייד!
זי זינקט אויף מיין הארץ, אויף מיין פאָכענדער ברוסט,
איך נעם זי ארום מיט א צימריגער לוסט.

די גאַלדגלאַקען קרייזלען אונז צוויי ווי א ווינד,
עס קלאפט אויף מיין הארץ איצט דאָס הארץ פון מיין קינד.
זיי קלאפען צוזאמען פון פרייד און פון לייד,
און פליהען ארויף אין דער ענדלאַזיגקייט.

העי זעהט נאָר ! איהר הערען, דאָס רוף איך גאלאָנט !
 איהר טראָגט, אנשטאָט היטלען, די קעפּ אין דער האַנד !
 איהר ציטריגע מענשלעך, ווי גאלגאָנס געקליידט,
 דער ווינד איז דאָך שטיל, און איהר קומט אזוי שפּעט.

אַט קומט די מכשפה אויפ'ן בעזעם געשווינד,
 אַך, בענש מיד איצט מאמעלע, כ'בין דאָך דיין קינד.
 איהר מויל אינ'ם בלייבען געזוכט זיך פאררעהט :
 „אין אייביגקייט, אמן !“ דאָס מאמעלע בעט.

דאָ קומען צוועלף דארע כליזמרים צוגעהן;
 דעם כליזמר'ס ווייב הינקט נאָך פון הינטען אליין.
 און נאָך זיי דער פּאָיאַץ אין פארביגען ראָק,
 שלעפט נאָך זיך דעם קברן אזוי ווי א באָק.

עס טאָנצען צוועלף נאָנעס אריין אינ'ם הויז :
 די בלינדע פארמיטלערין טאָנצט אין פאַראוים.
 נאָך זיי טאָנצען נאָך צוועלף גלחים אין קאָן,
 און פייפען א שאַנדליעד אין קירכליכען טאָן.

העי, שריי ניט אזוי דאָ, דו אלטיטשקער באָק,
 עס וועט דיר אין גיהנום ניט העלפען דיין ראָק;
 דאָרט הייצט מען די אויווענס, יאהר איין און יאהר אויס,
 מיט ביינער פון בעטלער און קעניגען אויס.

די בלומענמידלעך זענען האַרבאטע און קרום,
 און טאָנצען און שפּרינגען אין צימער ארום.
 איהר סאָווע-געזיכטער און מיאוס'ע-שלעק,
 פו זאָל צום געפילדער שוין נעמען אנ'עק !

„העי! קענט איינער נאך דאס אלטע ליעד,
וואס האט אמאל אין ברוסט געגליהט,
איינער סטרונעס אלטע, טריבע?
מלאכים, זיי רופען דאס הימלישע פרייד,
טייוואלים, זיי רופען דאס טייוועלשע לייד,
און מענשען זיי רופען דאס ליעבע!“

און ווי נאך דאס ווארט איז פארקלונגען ארום,
זיך עפ'נען די קברים באַלד אויף אומעטום;
און ס'קומען געשטאלטען, ווי געבלען ארויס,
און זעצען אין כאר ארום כליזמר זיך אויס:

„ליעבע, ליעבע! ס'האט דיין מאכט
אונז אין קראנקענכעט געבראכט,
און די אויגען אונז פארמאכט, —
העי, וואס שטערסטו אונז די נאכט?“

עס קלינגט און עס ברייט אין דער נאכט אזוי ווילד,
עס רוישט און עס ברויזט און עס קרעכצט און עס גרילט;
און ס'דרעהט זיך דער קרייז ארום כליזמר דערביי
און ס'הויבט אָן דער כליזמר צו שפילען אויף ס'ניי:

„בראווא! בראווא! ווי פאריקט!
די געזאנגען
און די קלאנגען
פון מיין כשוף-ווארט באגליקט!
ליגט מען דאך יאָהר-אייז, יאָהר-אויס,
שטיל אין קאמער ווי א מויז;
לאמיר היינט דאָ פרעהליך זיין!
דאָ, ערשט זעהט,
צי מיר זענען דאָ אליין? —

עס שווימען די הערצער אין ימים פון פרייד.
דאָרט אויבען וואו גאט האט זיין הייל'קייט פארשפרייט;
דאָך איבער די קעפּ אונז ווי שרעק און ווי בראנד,
ארויפגעלייגט האט דער גיהנום די האנד.

דאָס איז דאָך דער פינסטערער זוהן פון דער נאכט,
וואָס שטעהט פאר אונז-און ווי א גלח זיך מאכט;
און מורמעלט די ברכות פון בלוטיגען בוך!
זיין בעטען-איז לעסט'רונג, זיין וואונש איז א פלוך.

עס קרעכצט און עס רוישט און עס שרייט איבעראל,
ווי ס'רוישען פון ים, ווי פון דונער דער קנאל;
ס'בליצט אויף מיט אמאל א בלויליכט און פארנעהט —
„אין אייביגקייט“, אמן!“ דאָס מאמעלע בעט.

8.

געגאנגען בין איך פון מיין הארענטע'ס הויז,
משוגע אין נאכטשרעק גאס איין, און גאס אויס...
און ווי נאָר איך קום צום בית עולם צו געהן,
דאָ ווינקט פון די קברים א יעדוידער שטיין.

לבנה-שיין שפרייט זיך און ברייט זיך ארום.
און עמיצער שעפטשעט: „ווארט, ברודער, איך קום!“
דעם כל'זמר'ס מצבה באוועגט זיך דערביי,
און ס'שטייגט אויף פון קבר א נעבעל, ווי בליי.

דאָס קומט פונ'ם קבר דער כל'זמר אליין,
און זעצט זיך אוועק אויף זיין אייגענעם שטיין.
ער שטעלט אָפּ די סטרוגעס פון ציטהער און שפיעלט
און זינגט צו דערביי אזוי פוסט, אזוי ווילד:

אויך פארליעבט — רעספעקט צו מעלדען —
האָב איך זיך ווי יענע העלדען,
דאָך עס האָט די שענסטע פרוי
מיר פארשאפט אזויפיל וועה.

כ'האָב געקלאָגט לאנג נאָך דער סיבה,
ביז איך האָב, פאריקט פון ליעבע,
איינגעשטעקט מיין האַנד אויף ראש
אין מיין רייכען שכנ'ס טאש.

איז דער וועכטער מיך באפאלען,
וואָס כ'האָב מיינע טרערענקוואלען
אויסצוטריקענען געזוכט
מיט מיין שכנ'ס טאשענטוד.

און מען האָט לויט כאַפּער-זיטען
איינגעשלאָסען מיך אינמיטען —
און די תפיסה, הייליג-גרויס,
האָט פארשפּרייט פאר מיר איהר שוים.

דאָרטען פלעג איך ביי דעם שפינען,
טראכטענדיג, מיין רוה געפינען,
ביז רינאָלדא'ס גייסט האָט מיך
צוגענומען דאָרט מיט זיך."

די מתים צולאכען זיך פרעהליך דערביי:
געשמינקט און פארפּוצט קומט א דריטער אין רייה:

"בין געוועזען דער האַר פון דער ביהנע,
און ליעבהאָבער שטענדיג געשפּילט.
איך האָב אָפּט געברילט ווי א ווילדער.
איך האָב אָפּט געזיפּצט אזוי מילד.

נארען זענען מיר ביים לעבען,
 און פאר ליעבע אַבצוגעבען
 זענען מיר דאָס לעבען גרייט.
 פרייד וועט דאָ אונז היינט ניט פעהלען:
 זאָל אַ יעדערער דערזעהלען,
 וואָס איהם האָט אהער געבראכט,
 ווי צופליקט —
 ווי פאריקט
 ס'האָט די ליעבע איהם געמאכט.

דאָ שפּרינגט, ווי אַ ווינד לייכט, ארויס פונ'ם קאָן
 אַ מענשעל, אַ דאָרס, און הויבט זשומענדיג אָן:

„איך בין געווען אַ שניידער יונג
 מיט נאָדעל און מיט שער;
 איך בין געווען אַי שנעל, אַי פלינק
 מיט נאָדעל און מיט שער;

דאָ קומט דעם מייסטער'ס טאכטערעל
 מיט נאָדעל און מיט שער;
 און האָט מיין האַרץ צושטאָכען מיר
 מיט נאָדעל און מיט שער.”

די מתים צולאכען זיך פרעהליך דערביי;
 אַ צווייטער טרעט ערענסט ארויס אין דער רייה:

„דעם רינאלדאָ רינאלדיני,
 שינדער האַנאָ, אַראַלדיני,
 און קארל מאָר — פון שטענדיג אָן
 האָב איך אלעס נאָכגעטאָן.

„עס שטראהלט און עס פינקעלט דער גראף ביי דעם וויין מיט דימענטען פיעל, מיט זיין טעכטערעל פיין. וואָס אַרט מיד, דו גראַף דען דיין צירונג, דיין גאַלד? איך האָב דאָך פיעל מעהרער דיין טעכטערעל האָלד.

אויף ריגעל און שלאָס איז דער טויער פארמאכט, און ס'שטעהען פיל דינער ארום אויף דער וואכט. וואָס אַרען מיד דינער און רינגלען פון הויף? איך קריך אויף א לייטער געזיכערט ארויף.

איך קלעמער צום טעכטערל'ס פענסטער נאָר גיך. דאָך פלוצים דערהער איך א שטים הינטער זיך: „וואַרט, וואַרט נאָר מיין בחור, כ'ויל אויך דערביי זיין, כ'ליעב אויך אזוי צירונג און דימענטען פיין!“

דאָס וויצעלט דער גראַף זיך און פאקט מיד דערביי!“ און ס'דינגלען די קנעכט מיד ארום מיט געשריי. „איך בין ניט קיין גנב, איך וויל נישט קיין גאַלד, איך האָב נאָר מיין ליעבסטע דאָרט נעמען געוואלט.“

דאָך האָט ניט געהאַלפּען געבעט און קיין רייד, פאר מיר איז א תליה געשטאַנען שוין גרייט: ווי ס'איז נאָר דער מאַרגען געקומען צוגעהן, האָט זי זיך פארוואונדערט, מיד היינגען צו זעהן.“

די מתים צולאכען זיך פרעהליך דערביי:
מיט'ן קאָפּ אויף דער האנט קומט א זעקסטער אין רייה:

„כ'פלעג געהן אויף יאגד פון ליעבעספיין:
די ביקס אין האנט וואלד אויס, וואלד איין.
דאָ קראקעט פון א בוים אראפ,
א רָאָב און שרייט: קאפּ—קאפּ! קאפּ—קאפּ!“

כ'האָב צום בעסטען געשפילט אלס מאָרטימער.
מאָריע איז געווען אזוי שעהן!
דאָך כאַטש איך האָב ווירקליך געליעבט זי,
וואָס זי ניט געוואָלט מיך פארשטעהן.

אמאָל, ווען מאָרטימער, פארצווייפעלט,
„דו הייליגע מאָריע!“ זיך צושרייט,
האָב איך מיר דעם קינזשאל פארשטאַכען
אביסעל צו טיף אין מיין זייט.

די מתים צולאכען זיך פרעהליך דערביי;
אין ווייסען געקליידט קומט א פערטער אין רייה:

„עס רעדט פון קאטערער אראָפּ דער פראָפעסאר,
ער רעדט און איך שלאָף דערביי איין;
עס וואָלט מיר געוועזען פיעל טויענדמאָל בעסער
יראד דאן ביי זיין טאַכטער צו זיין.

זי פלעגט מיך אָפט צערטליך פון פענסטער באגריסען,
די בלום פון די בלומען אליין!
דאָך האָט גאָר די בלום פון די בלומען געריסען
דער רייכער פיליסטער געמיינ.

איך האָב דאן געשאַלטען די ווייבער און לומפען,
האָב סם דאן פארמישט אין מיין וויין;
איך האָב מיט דעם טויט דערנאָך פריינדשאפט געטרונקען
און ער האָט געזאָגט: „דו ביסט מיין!“

די מתים צולאכען זיך פרעהליך דערביי;
מיט א שטריק אויפ'ן האַלז קומט דער פיפטער אין רייה:

9.

נאכט רוהט אויף מיינע אויגען,
און בליי ליגט אויפ'ן מויל,
איד ליג אזוי א טויטער
אין קבר און איד פויל.

ווי לאנג איד בין געלעגען,
דאָס ווייס איד נישט אליין,
איד האפ זיך אויף — דערהער איד,
ס'קומט אויבען ווער צוגעהן.

„וויססטו נישט אויפשטעהן, היינריך?
משיח'ס טאָג קומט אָן;
עס שטעהען אויף די טויטע,
און הויבען לעבען אָן.“

געליעבטע, כ'קען נישט אויפשטעהן,
איד קען נאָך אלץ ניט זעהן;
איד בין אזוי פון וויינען
א בלינדער ווי געווען.

„איד וועל פון אויג איצט, היינריך,
דיר אויסקושען די נאכט;
דו וועסט איצט זעהן מלאכים,
דעם הימעל און זיין פראכט.“

געליעבטע, כ'קען נישט אויפשטעהן,
נאָך בלוטיגט יענער אָרט,
וואו דו האָסט מיך געשטאַכען
אָפט מיט א שפיציג וואָרט.

א וואָלט איד איצט געכאפט א טויב,
וואָלט איד געבראכט צו איהר די רויב.
איד טראכט אזוי, און געה ארום,
און שפעה דעם וואָלד אויס אומעטום.

ווער וואַרקעט דאָרט? — איד געה און שפעה —
דאָס קענען זיין דאָך טויבען צוויי.
איד שאר זיך שטיל צו יענעם אָרט —
דאָ זעה! מיין ליעבסטע זיצט גאר דאָרט.

דאָס איז מיין טייבעלע, מיין קינד,
א פרעמדער מאן האַלזט זי אַצינד, —
נו, אלטער יעגער, ציעל זיך גוט! —
גלייך ליגט דער פרעמדער מאן אין בלוט.

דאָך האַבען הענקער אינ'ם וואַלד
דערזעהן דאָס און געכאפט מיך באלד —
זיי פיהרען מיך — און ס'שרייט די ראָב
פון בוים אראָפּ: קאָפּ—אָפּ! קאָפּ—אָפּ!

די מתים צולאכען זיך פרעהליך דערביי;
דער כל־זמר אליין שטעלט זיך איצט אין דער רייה:

„איד האָב אַמאָל אַ ליער געזונגען,
דאָס שענע ליער איז אויס;
ווען ס'ווערט דאָס הארץ אין לייב צעשפרונגען,
דאָן געהען די ליעדער אויך אויס!“

די גייסטער צולאכען זיך דאָפעלט דערביי,
און נעמען זיך דרעהען און דינגלען אויף ס'ניי;
דאָ קלינגט אויפ'ן קירכ־טורעם „איינס“ אין דער חויה,
די גייסטער פארשווינדען אין די קברים, ווי רויך...

געווען איז זי ווי מאַרמאָר בלייך,
און זעלטען וואונדערשעהן;
די אויגען ווי די פערעל גלייך
איהר' האָר זיך מאַדנע וועהן.

און שטיי, גאָר שטיי באוועגט זי זיך,
אַ בלייכע מיידעל מיין.
און אויף מיין הארצען לעגט זי זיך,
אַ בלייכע מיידעל מיין.

ווי ציטערט מיר פון וועה און לוסט
מיין האַרץ און ס'ברענט מיר היים!
עס ציטערט ניט דער שענערם ברוסט,
און קאלט איז זי ווי אייז.

„עס ציטערט ניט אין מיר מיין ברוסט,
ווי אייז איז זי מיר קאלט;
דאָך פיהל איך אויך דער ליעבע'ס לוסט,
דער ליעבע'ס מאַכט איז אַלט.

„מיין מויל און פנים בליהט ניט רויט,
אין הארץ מיר פליסט קיין בלוט;
דאָך שרעק זיך ניט פון מיינע דייר,
כ'בין ליעב צו דיר און גוט.“

און ווילדער נעמט זי מיך ארום,
און דריקט מיך צו ביז היין;
דאָ קרעהט דער האַן — פארשוואנדען שטום
ווערט ס'בלייכע מיידעל מיין.

„איד לײג מיין האנד דיר, היינריך,
לייבט אויף דיין הארץ ארויף;
דאן וועט דיר מעהר ניט וועה טאן,
און ס'הערט אויף בלוטען אויף.“

געליעבטע, כ'קען ניט אויפשטעהן,
מיין וואונד אין קאפ פארשטעק;
איד האב זיך דאך געשאסען,
ווען ביזט פון מיר אַוועק.

„מיט מיינע לאַקען, היינריך,
פארשטאָפּ איד דיר דיין וואונד;
איד האלט דיר איין דעם בלוטשטראָם,
און מאַך דיין קאפּ געזונד.“

אזוי האָט זי געבעטען
מיד לאנג אי לייעב, אי שעהן;
געוואָלט האָב איד שוין אויפשטעהן
און צו מיין לייעבסטער געהן.

דאָ עפ'נען זיך די וואונדען,
און ס'שפּריצט מיט ווילדער מאכט.
פון קאפּ און ברוסט דער בלוטשטראָם,
און זעה! — כ'האָב אויפגעוואכט.

10.

איד ליג און שלאָפּ, און שלאָפּ גאנץ מילך,
פארלאָזט פון לייד און פיין;
דאָ קומט צו מיר אין טרוים א בילד,
דאָס שענסטע מיידעל מיין.

און ווי נאך די גייסטער דאס הערען
ווי שרעקליך פארנויגען זיי זיך —
געליעבטע, איצט בין איך געקומען, —
געליעבטע, זאג ליכטסטו איצט מיר ?

11.

כ'האב אָפּטמאַל פיעל בלייבע גייסטער
 באשוואוירען מיט אַ כישוף וואָרט;
 איצט ווילען זיי מעהר ניט צוריקגעהן,
 צוריק צו זייער נאכטיגען אָרט.

דעם שפרוד וואָס באַפעהלט און באַצווינגט זיי.
 פאַרגעסען האָב איהם פון שרעק;
 איצט שלעפען די אייגענע גייסטער
 אין אַ פינסטערער הייל מיר אוועק.

לאָזט אַב מיד, איהר פינסטערע שדים!
 ניט שלעפט מיד צו אייער געצעלט!
 נאָך זענען פיעל פריידען פאַראַנען
 אדאָ אויף דער ליכטיגער וועלט.

כ'מוז שטענדיג דאָך זוכען דאָס מיידעל,
 וואָס איז אזוי לייעב, אזוי שען;
 וואָס וואָלט דען מיין לעבען געוועזען,
 ווען זי וואָלט מיר לייעב נישט געווען?

כ'וואָלט וועלען נאָך איינמאַל זי האַלזען
 און צוריקען האַרציג צו מיר!
 נאָך איינמאַל די ליפען און אויגען
 פון וועה און פרייד אויסקושען איהר!

כ'וואָלט וועלען כאַטש איינמאַל נאָך הערען,
 פון איהר מויל אַ לייעבענדען וואָרט, —
 דערנאָך וואָלט איה געהן מיט אייד, גייסטער,
 צוזאמען צום פינסטערען אָרט.

דאָך ווען איך זענען זיך מיט איהר
און געה אוועק אליין,
פארשווינדט די גאנצע וועלט פון מיר,
ווער אַרעם ווי געווען.

3.

כ'שטעה אויף אין דער פריה און פרעג זיך:
וועט מיין לעבסטע קומען היינט?
און אין אַבענד ווען איך לעג זיך:
ניט געקומען איז זי היינט

כ'ליג אין בעטעל מיט מיין אומעט
וואַכענדיג א גאנצע נאכט;
און בייטאָג געה איך ארומ'עט,
און איך חלום ווי ביינאכט.

4.

איך וואנדעל אום אונטער די בויער
אליין מיט מיין קומער און פיין;
דאָ קומען אמאָליגע טרוימען
און גנב'ען אין הארץ זיך אריין.

ווער האָט אייך די ווערטער געלערענט,
איהר פייגעל, וואָס זינגט ווען איך געה?
זייט שטיל ווייל מיין הארץ וועט דערהערען.
דאן טוט עס מיר מעהרער נאָך וועה.

„אמאָל איז א מיידעל געקומען,
געזונגען האָט זי אזוי שעהו;
מיר האָבען די ווערטער געפאנגען,
און זינגען זיי איצטער אליין.“

ליעדער.

1.

ליעבע, זיסע מיידעל מיין,
ביסט דאך אזוי שען און ריין;
איך וואלט מיט מיין לעבען דיר
שטענדיג דינען גאנץ אליין.

דיינע זיסע אויגעלעך
זענען ווי לבנה'ס שיין;
דיינע רויטע בעקעלעך,
ווי א רויזען-רויטער וויין.

פון דיין קליינציג מיילעכעל
ווייסט זיך שנירלעך פערעל-צייהן;
דאך דיין שטילער בוזעמעל
טראגט דעם שענסטען ערעלשטיין.

ס'איז דיין פרומער שמייכעלע
טיפ צו מיר אין הארץ אריין,
ווען איך האב געקוקט אויף דיר,
זיסע, ליעבע מיידעל מיין.

2.

ווען כ'קום צו מיין געליעבטערס הויז,
נעהט אויף מיין הארץ פון פרייד;
די גאנצע וועלט, מיר דאכט זיך אויס,
פאר מיר ליגט אויסגעשפרייט.

7.

אין טאטענס גארטען היימליך שטעהט
א בלימעל טרויעריג און בלייב;
דער ווינטער פארגעהט, דער פריהלינג וועהט,
דאָס בלייבע בלימעל בלייבט שטענדיג בלייב
און זעהט נאָר פאר דעם הויז,
ווי א קראנקע כלה אויס.

דאָס בלייבע בלימעל זאגט צו מיר:
„ליעב ברודערל, רייס מיך אויס!“
איך קוק זיך אום און ענטפער איהר:
איך רייס דיר קיינמאל אויס.
איך זוך מיט מיה אַרום
די פורפוררויטע בלום.

בלייב בלימעל זאגט: „זוך דאָרט, זוך דאָ
ביז צו דיין טויט ארום,
דו זוכסט אומזיסט, ס'איז דאָ נישטאָ
די פורפוררויטע בלום.
דו רייס אויס ליעבער מיר,
זעהסט קראנק דאָך אויס ווי איך.“

און ווי בלייב בלימעל בעט אזוי,
רייס איך מיט שרעק עס אויס.
און מיט אמאל פארגעהט מיין וועה,
מיין אויג ווערט העל און גרויס.
און אין מיין קראנקער ברוסט
קומט שטילע פרייד און לוסט.

איהר קליינענקע פויגעלעך ביטרע,
 א זינגט מיר ניט מעהרער דאס ליעד;
 איהר ווילט ביי מיר רויבען מיין אומעט,
 כ'פארלאזן אבער אויף קיינעם זיך ניט.

5.

לייג, ליעבסטע, דיין האנד אויף מיין הארץ מיר ארויף,
 און הער ווי דאָרט קלאפט און עס הערט גאר ניט אויף.
 א סטאַליער, א שלעכטער זיך האָט דאָרט צושפרייט,
 ער האמערט און מאכט דאָ אַנ'אָרון מיר גרייט.

ער קלאפט און ער האמערט בייטאָג און ביינאכט;
 ער רויבט מיר מיין שלאָף, האָט שוין קראנט מיד געמאכט.
 אַד, איילט זיך, הער סטאַליער, און מאכט דאָס אויף גיך,
 דערמיט איך זאָל קענען שוין אויסרוהען זיך.

6.

ווען מיינע ליעדער וואָלטען,
 ווי בלימעלעך געווען:
 כ'וואָלט זיי געבראכט צום שמעקען
 מיין הארציגסטער אליין.

ווען מיין ליעדער וואָלטען,
 ווי זיסע קושען זיין:
 איך וואָלט צו איהר זיי שיקען
 אין בוזעמעל אריין.

ווען מיינע ליעדער וואָלטען,
 ווי ארבעטלעך געווען:
 איך וואָלט א זופ פון אַרבעט
 געקאכט פאר זיך אליין.

9.

ווארט, א ווארט, דו ווילדער שיפער,
כ'געה צום ברעג אראפ מיט דיר;
מיט צוויי פרויען זענען איד זיך,
מיט אייראפא און מיט איהר.

בלוטקוואל, רין פון מיינע אויגען.
בלוטקוואל, שפריץ פון הארץ ארויס;
מיט מיין הייסען בלוט פארשרייבען
וויל איד מיינע ליידען גרויס.

ליעבסטע, זאג פארוואס גראד איצטער
שרעקסטו זיך מיין בלוט צו זעהן?
האסט געזעהן מיד בלייד און בלוטען
לאנגע יאהרען פאר דיר שטעהן.

קענסטו נאך דאס אלטע ליעדעל
פון דעם עפעל און דער שלאנג,
וואס האט אנגעבראכט פיעל צרות
ארמ'ען מיט איהר געשאנק?

עפעל בריינגען אלע צרות!
חיה בריינגט דערמיט דעם טויט;
ערים בריינגט אויף טראץ די פלאמען;
דו בריינגסט ביידע — פלאם און טויט.

10.

בוימער, בערג און שלעסער קוקען
אין דעם העלען רהיין אריין.
און מיין שיפעל שווימט און וויגט זיך
פרעהליך אין דעם זונענשיין.

8.

שענע וויג פון מיינע ליידען.
שענער קבר פון מיין רוה,
שענע שטאָרט, איד מוז זיך שיידען. —
זיי געזונד! ווינש איד דיר צו.

זיי געזונד, דו הייליג שטיבעל,
וואו עס קלינגט מיין לעבסטערס קול;
זיי געזונד, דו אָרט, וואו איד האָב
זי געזעהן צום ערשטען מאל.

וואָלט איד קיינמאל ניט געזעהן דיר.
הארציג שענע מלכה מיין!
וואָלט דאָס קיינמאל ניט געשעהן דאָך,
איד זאָל אזוי עלענד זיין.

כ'וואָלט דיין הארץ דיר קיינמאל ריהרען.
כ'וואָלט פון לעבע ניט גערעדט;
נאָר א שטילען לעבען פיהרען
וואָלט איד, וואו דיין אַטעם וועהט.

דאָך דו האָסט מיך נאָר פארשטויסען,
און דו האָסט מיך אויסגעלאכט;
האָסט מיין קראנקע הארץ פארוואונדעט,
און פון זינען מיך געבראכט.

מיינע מיעדע, מאַטע גלידער,
שלעפּ איד אין דער פרעמד אוועק,
ביז איד וועל אזוי א מיעדער
פאלען אין א ווייטען וועג...

13.

ווען יונגע הערצער ליידען,
לאכען די שטערען פון זיי;
זיי לאכען און זיי ריידען
פון זיי און זייער וועה:

„עס לייעבען זיך די מענשען
מיט ברען און הארציגקייט,
דאָך מוזען זיי זיך וועהטאָן
און קוועלען ביז צו טויט.

מיר ווייסען ניט פון לייעבע,
וואָס טוט די מענשען וועה,
דרום לעבען מיר אויך אייביג,
און שטארבען ניט ווי זיי.“

14.

די זועלדער און פעלדער גרינען,
עס טרילערט די לערף אין דער לופט,
געקומען איז דער פריהלינג
מיט פארבען, מיט ליכט און מיט דופט.

און הער איך די לערבען-געזאנגען,
ווערט לייכטער מיין שווער געמיט;
און ס'געהט אויף פון מיין הארצען
א טריב און טרויעריג לייער.

שעהן טרילערט די לערף אין דער לופטען:
„וואָס זינגסטו אזוי טריב און כאנג?“
דאָס איז אַ לייער, אַ פויגעל,
איך זינג דאָס שוין יאָהרענלאנג.

שטיל און רוהיג קוק איד צו דעם
גאלדיג העלען וועלען שפיל;
און ס'ערוואכען די געפיהלען,
וואס איד טראג אין הארצען שטיל.

פריינדליך גריסט דער שטראם און שמויכעלעך
און עס ציהט אראפ זיין פראכט;
דאך איד קען איהם — אויבען גלאנציג,
אונטען אבער טויט און נאכט.

אויבען לוסט, אין הארצען בייזקייט,
ווי מיין ליעבסטע, שטראם, כיסטו!
זי קען אויכעט פריינדליך שמויכעלען,
לאכט אויך פרום און מילד ווי דו.

11.

כ'האב געמיינט, אז איבערטראגען
וועל איד קיינמאל נישט דעם וועה;
און איד האב איהם דאך דערטראגען, —
פרעגט ניט אבער: ווי אזוי?

12.

אויבען, וואו די שטערען גליהען,
מוזען אונז'רע פריידען בליהען,
די, וואס פעהלען אונז אויף דר'ערד;
אפשר איז ערשט לעבענספרייד
נאך דעם טויט אונז אָנגעגרייט,
און די נאכט דאָרט ליכטיג ווערט.

דא שטעהט זי אויף, איהר קליינע האנט
לייגט זי מיר אויף דער ברוסט ארויף;
און מיט אמאל פארגעהט מיין וועה,
און איך וואך אזוי פרעהליך אויף.

16.

מיר וועלען איצט פרידען מאכען,
איהר ליעבע בלימעלעך מיין.
מיר וועלען איצט פלוידערען, לאכען
און ווידער פרעהליך זיין.

דו ווייסע מאיאוווע גלעקעל,
דו רויז מיט'ן רויטען געזיכט,
דו נעלעקע מיט בונטע פלעקען,
איהר אלע פון פארב און ליכט.

אהער געהט, איהר בלימעלעך מיינע,
און קומט צו מיר אריין —
נאך מיט דער שלעכטער רעזעדע
ווייל איך ניט מעהר חבר זיין.

17.

כ'האב ליעדער טאג און נאכט געשריבען,
דאך איז מיר גארנישט ניט פארבליבען;
איך בין אין הארמאניען געשוואומען,
און דאך צו גארנישט ניט געקומען.

18.

אז כ'האב דיר ליעב, מיין מאפסעל,
דאס ווייסטו שוין פון לאנג.
ווען כ'גיב דיר צוקער עסען,
לעקסטו מיין האנד פאר דאנס.

איך זינג ווען פון פיין און וועהמאג
מיין הארץ צוריסען ווערט;
עס האט שוין דיין באבע, א פויגעל,
דאס טרויריגע ליעד געהערט.

15.

איך האב געטראכט פון איהר בייטאג,
און האב געטראכט ביז האלבער נאכט.
און ווען איך בין געשלאפען שוין
האט מיר א טרום צו איהר געבראכט.

זי בליהט שען ווי א יונגע רוז,
און זעהט באגליקט און פרעהליך אויס.
עס ליגט א רעמעל אויף איהר שוים,
זי שטיקט דרויף ווייסע לעמלעך אויס.

זי קוקט און דאך באגרייפט זי ניט,
פארוואס איך זעה פאראומערט אויס.
„זאג היינריך, זאג וואס טוט דיר וועה,
וואס דו זעהסט אזא בלייכער אויס?“

זי קוקט אזוי, און וואונדערט זיך,
וואס איך קוק וויינענדיג זי אן.
„זאג, היינריך, זאג פארוואס דו וויינסט,
ווער האט דיר וועה און לייך געטאן?“

זי קוקט מיט רוהיגקייט מיר אן,
דאך איך פון גרויסען וועה פארגעה.
„דו ביסט עס די, וואס טוט מיר וועה,
און איז דער ברוסט, דאָרט זיצט דער וועה.“

2.

אַ, דו קענסט די קיד און קאַכען,
יערען לאָך און שפּאַלט אין הויז.
וואו מיר שטרעבען נאָר צוזאַמען,
קומסטו שטענדיג אויס פאַראויס.

איצטער הייראַטסטו מיין מיידעל,
ליעבער פריינד, ווי דום דאָס איז,
און נאָך דומער, וואָס דערצו דיר
דארף איך שיקען מיינע גרים.

3.

אַך, די ליעבע מאכט אונז גליקליך,
אַך, די ליעבע מאכט אונז רייך!
אין דער רוימישער מלוכה
זינגען אזוי אלע גלייך

דו, מיין פריינד, פארשטעהסט די לידער,
זייער קלאנג און זייער טאָן;
און זיי קלינגען אין דיין הארצען
ביז דער גרויסער טאג קומט אָן:

ווען דיין כלה, א פארשעמטע,
וועט לעם דיר זיך זוכען רוח;
און דער פאָטער מיט א גאָלדזאק
בריינגט דיר דאָן זיין ברכה צו.

פול דער זאק מיט גאָלד און זילבער,
ציכען, בעמציג — אלץ פאר אויך! —
אַך, די ליעבע מאכט אונז גליקליך,
אַך, די ליעבע מאכט אונז רייך!

דו ווילסט איד נאָר אַ הונד זיין.
אַ הונד, באשיידען שטיל;
מיינע איבריגע חברים
פארשטעלען זיך צופיל.

19.

אוראי איז דיין עצה גוט.
נאָך פליסט אין אונז דאָס יונגע בלוט.
מיר גיסען אָן און טרינקען אויס,
מיר קלאפען אָן, זי קומט ארויס.

און ווי נאָר איינע געהט אוועק,
קומט אָן די אנדערע אין וועג;
און ווערט דאָ ליידעג אונזער קרוג,
העי פריינד, ביים רחיון נאָך וואקסט גענוג!

צו דער חופה-נאכט.

1.

דו קוקסט מיך אָן מיט דיינע קלוגע אויגען
און איד פארשטעה, אז דו האָסט רעכט:
ווי וואָלטען מיר צוזאמען ביידע לעבען,
אז דו ביסט גוט און איד בין שלעכט.

איד בין דאָך שטענדיג אזא שלעכטער,
און שפּאַטגעשאנקען בריינג איד איהר.
דעם מיידעל, וואָס איז אזא גוטע,
און ליעב און אויפריכטיג צו מיר.

ראמאנצען.

1.

די איינווייהונג.

אין דער קליינער וואלד-קאפעלע,
פאר דער הייליגער מאדאנא
קניהט א פרומער, בלייבער אינגעל
און ער וויינט און בעט אזוי :

„א, מאדאנא ! לאז מיר אייביג
אויף דער שוועל דא קניהען, בעטען;
זאלסט מיר קיינמאל נישט פארשטויסען
אין דער זינדיג-קאלטער וועלט.

„א, מאדאנא ! דיינע לאקען
פאלען ווי די זונענ-שטראהלען;
און א זיסער שמייכעל שפילט זיך
אויף דיין רויזענ-רויטען מויל.

„א, מאדאנא ! דיינע אויגען
לייכטען מיר ווי העלע שטערען;
שטערען פיהרען אייביג זיכער,
נאך איך בלאנזשע שטענדיג אום.

4.

דאס ווייטע פעלד איז איבערצויגען
מיט בלומענדעקען בונט און ברייט :
עס וועלכט דער וואלד זיך ווי א בויגען.
און פויגעל זינגען דארט מיט פרייד.

עס קומט דער פריהלינג אין קארעמען,
עס גלאנצט זיין אויג, זיין פנים גליהט.
איהר זאלט איהם צו דער חתונה בעטען,
ווייל ער וויילט גערן, וואו ליעבע בליהט.

אויף און אפ מלאכים שטייגען.
פליגעל רוישען, און זיי זינגען
וואונדערליכע מאדנע ליעדער,
זיסע הארמאניען קלינגען.

אינגעל האט עס גוט פארשטאנען,
וואס מיט ביינקשאפטסגלום איהם ציהען
ווייט אוועק צו יענע לענדער,
וואו די מירטען אייביג בליהען.

2.

דער טרויעריגער.

יעדען טוט עס וועה אין הארצען,
ווער דעם בלייבען אינגעל זעהט,
איהם, וואס אויף זיין בלייבען פנים
וועה און לייד פארשריבען שטעהט.

מיטלייד-פולע ווינטלעך קיהלען
גלעמענדיג זיין שטערען צארט;
און עס וואלט איהם ניט איין מיידעל
מיט א שמייכעל אפגענארט.

פון דער שטאדט און טומעל געהט ער
אין דעם וואלד נאך רוה און פריד.
לוסטיג רוישען דארט די בלעטער,
לוסטיג קלינגט דארט ס'פויגעל-ליעד!

דאך ווי נאך דאס בלייבע אינגעל
אין דעם וואלד נאך פרידען קומט,
רוישען טרויריג בוים און בלעטער
און דאס פויגעל-ליעד פארשטומט.

„א, מאדאנא! דיין נסיון
האָב איך פעסט איבערגעטראָגען.
און איך האָב זיך בלינד פארטרויעט
אין דיין גליהענדיגען גלוט.

„א, מאדאנא! הער מיך אויס היינט,
און באגנאדיג מיך מיט עפּים:
ווייז מיר היינט פון גנאָד א צייכען.
נאָר פון גנאָד א קליינעם צייכען!“

און דאָ איז א וואונדער געשעהן אויף דער שטעלע,
פארשוואונדען איז פלוצים דער וואלד און קאפעלע,
עס ווייסט ניט דאָס אינגעל ווי דאָס איז געשעהן,
וואָס ער האָט ארום אלץ פארוואנדלען געזעהן.

געשטאנען איז ער אין א פאָלאַץ דערשראָקען,
פאר איהם די מאדאנא, אַהן שטראהלען די לאַקען,
געשמייכעלט מיט קינדישער פרייד האָט צו איהם,
און ליעב האָט געקלונגען איהר מיידעלשע שטים.

און זעה! פון איהר קאפּ, פון דעם בלאַנדען, דעם זיסען
האָט גלייך זי א גאַלדענעם לאַק אויסגעריסען,
און האָט זיך געווענדט מיט א הימלישען קלאַנג:
„נעם צו אויף דער ערד דו דיין בעסטען געשאַנק!“

זאָג איצט, ווער באווייזט די וואונדער?
זעהסטו ניט ווי בונט פארצויגען
זענען פארבען אין דער בלויקייט?
מענשען רופען ס'רעגענבויגען.

ברידער זענען די וואס קעמפען
דארטען אונטען מיטאנאנר.
זאג, פארוואס די ברידער קעמפען
מיט דער שארפער שווערד אין האנד?

גרעפן לאורא'ס אויגענפונקען
שולדיג איז אין ברידער־קריג;
ביידע זענען ווי באטרונקען
פאר דער שענער גרעפינ'ס בליס.

וועמען אבער פון די ביידען
האט איהר הארץ זיך צוגעקעהרט?
קיינער קען דאס ניט ענטשיידען —
דאס נאר קען די שארפע שווערד.

און זיי פעכטען מיט די שווערדען,
קלאפ אויף קלאפ, מיט ווילדער מאכט.
היט אייד, היט, איהר ווילדע קריגער,
עפּים שלעכטס בריינגט היינט די נאכט.

וועה אייד! וועה אייד! מערער ברידער!
וועה דיר בלוטיג טאָל און ערד!
ביידע פאלען טויט אנידער,
איינער פון דעם צווייטענס שווערד. —

פיעל יאהרהונדערטער פארגעהען
און פיעל דורות שטארבען אָפּ;
טרוי'ריג פון דעם הויכען בארגשפיץ
קוקט דער תורבה־שלאָס אראָפּ.

3.

די בארגשטים.

א רייטער רייט דורך בארג און טאָל
 אין טרויריגען גאלאָפּ:
 „אד, וואָרט אויף מיר מיין ליעבסטע איצט,
 צי וואָרט דער טויט מיך אָפּ?“
 די בארגשטים ענטפערט אָפּ:
 „דער טויט וואָרט אָפּ!“

און זויטער רייט דער רייטערמאן
 און וויינט און זיפצט דערצו:
 „און רייט איך צו דעם קבר איצט,
 מוז זיין אין קבר רוה!“
 די בארגשטים גיט אויף צו:
 „אין קבר רוה!“

דעם רייטער קייקלען טרערען זיך
 פון זיינע באקען טרייב:
 „און איז אין קבר רוה פאר מיר,
 איז מיר דער קבר ליעב.“
 די בארגשטים ענטפערט טרייב:
 „אין קבר ליעב!“

4.

צוויי ברידער.

אויבען אויף דעם העכסטען בארגשפיץ,
 ליגט דאָס שלאָס אין נאכט געהילט.
 דאָך אין טאָל דאָרט לייכטען בליצען.
 העלע שווערדען קלינגען ווילד.

ער טרייבט מיך צו מיין ליעבסטער הויז,
דאָרט קען איהם גרעטעל היילען;
דאָך ווען זי קומט צו מיר אַרויס,
נעם איד פון דאָרט זיך איילען.

איד לאָז זיך געהן אַרויף צום בארג,
דאָרט בלייב איד דאָך אליין מיר;
און ווען איד שטעה שוין אויף דעם בארג,
דאָן שטעה איד שטיל און וויין מיר.

III.

דער אַר'מער פעטער געהט אין גאָס,
זיין בליק איז שטאַר, זיין פנים — בלאָס.
און ווער עס זעהט אין גאָס איהם געהן,
דער בלייבט אינמיטען פלוצים שטעהן.

די מיידלעך יעפּטשען שטיל אַרויס:
„ווי ערשט פון קבר זעהט ער אויס!“
אך ניין, איהר ליעבע מיידלעך, ניין,
ער וועט ערשט אין דעם קבר געהן.

זיין מיידעל האָט איהם אָנגענארט,
דערפאר אויף איהם א קבר וואָרט,
וואו ער וועט קענען רוהיג זיין
און שלאָפען ביז'ן טאָג אַריין.

6.

ליעד פון אַ געפאַנגענעם.

אַמאָל האָט מיין באבע פאַר'כשוּפ'ט אַ מיידעל,
געוואָלט האָט דאָס פאַלק זי אומבריינגען.
דאָך זי האָט אויף דעמאָלט גיט מודה געווען,
ווען געפרוואווט האָט דער ריכטער מיט שמריינגען.

דאָד אין טאָל געשעהט ביינאכט וואָס
וואונדערליכס אויף יענעם אָרט;
ווען עס קומט די האַלבע נאכט אָן,
קעמפּען ביידע ברידער דאָרט.

5.

דער אַרעמער פעטער.

I.

האַנס מיט זיין גרעטעל, זיי טאַנצען ארום,
און לאכען און זינגען פון פריידען.
און פעטער שטעהט בלאָס אין אַ ווינקעל און שטום,
און קען אויף פון וועהטאָג ניט ריידען.

האַנס מיט זיין גרעטעל — פאַר'קנס'ט און פאַרליעבט,
זיי פיהלען זיך ווי אין גלעד;
דער אַרעמער פעטער ביים זייט שטעהט באַטריבט,
און בייסט זיינע נעגעל פון ליידען.

דער אַרעמער פעטער רעדט צו זיך אליין
און קוקט אַזוי שטאַר אויף זיי ביידען :
„ווען איך וואָלט אַצינד אַזוי קלוג ניט געווען,
וואָלט איך מיט דעם לעבען זיך שיידען.“

II.

מיין האַרץ איז פול פון גלויסען וועה,
און וויל מיין האַרץ צופליקען;
און וואו איך געה און וואו איך שטעה,
מיד וויל דער וועה דערשטיקען.

האַט דער צווייטער געזאָגט : ס'איז אַ סוף צו דעם ליעד,
איך וואָלט אויך מיט דיר איצט געשטאַרבען,
דאָך האָב איך אַ ווייב און אַ קינד אין דער היים,
זיי ווערען אַהן מיר דאָרט פארדאַרבען. —

„וואָס אַרט מיך מיין ווייב און וואָס אַרט מיך מיין קינד?
איך האָב איצט אַנ'אנדער פארלאנגען;
געהן זאָלען זיי בעטלען אין שניי און אין ווינד —
מיין קיזער, מיין קיזער געפאנגען !

„איך בעט דיר, מיין פריינד, טו אַ חסד מיט מיר;
אויב ס'וועט איצט מיין לעצטע שעה שלאָגען,
נעם מיט מיינע ביינער קיין פראנקרייך מיט דיר,
דאָרט זאָלסטו צו קבורה מיך טראָגען.

„דעם עהרענ־מעדאל אויף דעם רויטען באַנד,
זאָלסטו אויף מיין האַרצען מיר לעגען;
און גיב מיר די קוילען און ביקס אין דער האַנט,
און גירט אַן אַרום מיר דעם דעגען.

„אזוי וויל איך לינגען און צוהערען שטיל
אזוי ווי אַ וואָך, אין דער ערד דאָרט,
ביז כ'וועל אַמאָל הערען קאָנאָנען־געבריל,
און הירזשען און יאָגען פון פערד דאָרט.

„דער קיזער וועט רייטען דאן איבער מיין קבר,
און שווערדען פיעל קלינגען און בליצען;
דאן שטייג איך באוואפענט ארויס פון דעם קבר,
דעם קיזער, דעם קיזער צו שיצען !”

דערנאך, ווען מען האט זי פארוקט אין א טאפ, האט זי אזוי שרעקליך געשריען.
דאך פלוצים איז זי גאר ארויס ווי א ראב, ווען דער דאמף האט גענומען זיך ציהען.

א, שווארצע באפליגעלטע באבעניו מיין!
א קום מיך אין תפיסה באזוכען!
קום פליה דורך די אייזערנע גראטעס אריין,
און בריינג מיר אהער קען און קוכען.

א, שווארצע באפליגעלטע באבעניו מיין!
איך בעט דיר, אז דו זאלסט אויך זארגען,
מיר זאל ניט די מוהמע די אויגען אויספיקען,
ווען איך וועל ארויספליהען מארגען.

7.

די גרענאדירען.

פון רוסלאנד'ס געפאנגענשאפט זענען קיין פראנקרייך צוויי גרענאדירען געגאנגען.
און ווי נאך זיי זענען קיין דייטשלאנד געקומען, האט זיי אזא טרויער געפאנגען.

געהערט דאָרט די טרויריגע נייע האַכען זיי:
ס'איז פראנקרייך פארלוירען געגאנגען;
באזיגט און צושלאָגען איז פראנקרייך'ס ארמיי,
דער קייזער, דער קייזער — געפאנגען.

און הערענדיג ביידע די טרויריגע נייע,
געוויינט האבען די גרענאדירען.
האט איינער געזאגט: „ווי וועה איז צו מיר,
די נייע וועט פון זינען מיך ריהרען.“

„אד, געה אוועק פון מיר דו טריבער מאן!
ווער האָט דיר גערופען?
עס ברייט דיין אַטעם, דיין האַנט איז איין,
עס גלייבט דיין אויג, דיין פנים — ווייס;
איך אבער וויל ארומגערונגעלט זיין
פון רויזענרופט און זונענשיין.“

לאָז דופטען די רויזען, לאָז שיינען די זון,
א, האַרציגע מיין!
דו טו דעם ווייסען חופה שליער אָן,
און ציה די סטרונעס פון דיין ליער אָן,
און זינג דערביי א חופה ליעד;
דער נאכטווינד פייפט דעם ניגון מיט.

10.

דאָן ראַמיראַ.

„דאָנא קלאַרא! דאָנא קלאַרא!
איך האָב יאָהרענלאנג דיר ליעב שוין.
דאָך ווילסטו איצט אַהן רחמנות
דורך דעם שיידען מיד פארניכטען.“

„דאָנא קלאַרא! דאָנא קלאַרא!
ס'איז דאָס לעבען אזוי זיס דאָך!
שוידערליך איז אַבער אונטען
אין דעם טונקעל-קאלטען קבר.“

„דאָנא קלאַרא! דאָנא קלאַרא!
פרעה זיך, מאַרגען וועט פערנאנדאָ
דיר אונטער דער חופה פיהרען. —
וועסטו מיר כאָטש אויך פארבעטען?“ —

8.

די שליחות.

מיין קנעכט, געה זאמטעל אן דאָס פערד,
און שפּרינג געשווינד ארויף,
און לאָז זיך דורך דעם וואַלד און פּעלד
צום קעניג דונקאנ'ס הויף.

דאָרט גנב'ע זיך אין שטאַל אריין.
און פאַרש ביים שטאַל-יונג אויס:
„זאָג, וועלכע טאָכטער איז פאר'קנס'ט
אין קעניג דונקאנ'ס הויז?“

און ענטפערט ער: „די ברוינע איז“ —
גלייך ברוינג די ניים אהער.
דאָך אויב עס איז די בלאַנדע גאָר,
דאן אייל זיך שוין נישט מעהר.

נאָר רייט אוועק צום שטריקער'ס הויז,
און קויף פאר מיר א שטריק,
און רייט דאן שווייגערדיגער הייט
מיט איהם אהיים צוריק.

9.

אָהיים.

איך וועל אליין נישט געהן, מיין טייערע,
דו מוזט מיט מיר אויך געהן
צו דעם קאַלטען, טריבען טרויעריגען הויז,
וואו מיין אַלטע, לעבע מאמע קוקט ארויס,
וואו מיין אַלטע, לעבע מאמע זיצט ביים טיר
און ווארט איך זאָל אהיימקומען צו איהר.

פיעל געביידען און פאלאצען
האט די זון ארומגענומען;
און די הויכע קלויסטער טורעם
שיינען, לייכטען, ווי פארגאלדעט.

זשומענדיג אזוי ווי ביהנען,
קלינגען העלע קלויסטער גלאקען;
ליעבליך שטיינען אויף די תפילות
פון גאטס פרומע טעמפל-הייזער.

אבער דארטען, זעה נאר, זעה נאר!
דארטען פון דער מארק-קאפעלע,
אין דעם גרויסען רוש און טומעל,
שטראמען בונטע מענשען כוואליעס.

בלאנקע ריטער, און די פרויען
אנגעטאן אין גאלד און זילבער;
און די העלע גלאקען קלינגען,
און דער ארגעל רוישט דערצווישען.

אין דער מיטען פון דער מענגע,
אנגעטאן אין בלאנקער צירונג,
געהן די יונגע חתן-כלה,
דאנא קלארא, דאן פערנאנדא.

צו דעם חתן'ס פאלאצ-טויער,
ציהט דער בונטער שטראם זיך לאנגזאם;
דארטען הויבט זיך אן די סעודה,
פרעכטיג, און נאך אלטען שטייגער.

„דאן ראמירא! דאן ראמירא!
דיינע ווערטער זענען ביטער,
ביטער פון דעם שפרוד פון שטערען.
וועלכע שפעטען פון מיין ווילען.

„דאן ראמירא! דאן ראמירא!
ווארף אוועק די שטות/ערייען;
מיידלעך זענען פיעל פאראנען —
אונז האט אבער גאט צושיידט.

„דאן ראמירא! דאן ראמירא!
האסט פיעל מאהרען בייגעקומען,
שטארק דיר איבער דיר אליין אויף —
צו מיין חתונה קום מארגען!“

„דאנא קלארא! דאנא קלארא!
יא, איך שווער דיר איך וועל קומען!
כ'ויל מיט דיר גאד איינמאל טאנצען;
גוטע נאכט, כ'וועל מארגען קומען.“ —

„גוטע נאכט!“ — עס רוישט דאס פענסטער.
אונטען איז נאך דאן ראמירא
לאנג געשטאנען ווי פארשטיינערט;
דאן פארשוואונדען אין דער פינסטער. —

לאנגזאם איז די נאכט פארשוואונדען,
און געקומען איז דער מארגען;
ווי א בונטער בלומען-גארטען
שפרייט זיך, ברייט זיך ווייט טאלערא.

דאָך עס נעהנטערט זיך דער שאטען,
און עס איז א מאן אין מאנטעל;
און דערקענענדיג ראמירא'ן,
גריסט איהם קלאַרא, א פארשעמטע.

און דער טאנץ האָט אָנגעפאנגען.
פרעהליך דרעהען זיך די טענצער
אין דעם ווילדען קרייז פון וואַלצער,
און עס ציטערען די דילען.

„איך וועל גערען, דאָן ראמירא,
נעהן אצינדער מיט דיר טאנצען,
דאָך אין נאכטיג־שווארצען מאנטעל
האָסטו נישט באדארפט צוקומען.“

און מיט שטארע, שטריינגע אויגען
קוקט ראמירא אויף דער ליבער,
נעהמט אַרום זי און ער טומעלט:
„האָסט געזאָגט דאָך, איך זאָל קומען!“

און אין שנעלען טאנץ און טומעל
דרעהען שנעל זיך ביידע טענצער:
און די פויקען קלאפען, שאַלען.
און עס בלאָזען די טרומפֿייטען.

„שנייווייס זענען דייע באַקען!“
שעפֿטשעט קלאַרא שטיל און ציטריג.
„האָסט געזאָגט דאָך, איך זאָל קומען!“
קלינגען טעמפֿ ראמירא'ס ווערטער.

ריטער-שפילען און די שפייזען
 ביימען זיך אין רויש און יובעל;
 רוישיג-שנעל פארגעהן די שעה'ען.
 און דער אַבענד לאָזט אראָב זיך.

און עס נעמען זיך פארזאמלען
 אלע געסט צום גרויסען טאנץ-זאל;
 און עס נעמען אלע טאנצען
 אין דעם גלאנץ פון בונטע ליכטער.

אויף צוויי הויכע שטוהלען זעצן
 חתן-כלה זיך אנידער,
 יאָנאָ קלאָראַ, דאָן פערנאנדאָ
 און זיי ריידען ביידע ליעבליך.

און אין זאל זיך פרעהליך כוואַליען
 די פארפוצטע מענשען-כוואַליעס;
 און די פויקען קלאפען, שאלען,
 און עס רוישען די טרומפייטען.

„דאָד, פארוואָס, אָ שענע האַריון.
 זענען שטענדיג דיינע בליקען
 נאָר געווענדט צו יענעם ווינקעל?“
 האָט געוואונדערט זיך דער ריטער.

„זעהסטו דען ניט, דאָן פערנאנדאָ,
 דאָרט דעם מאן אין שווארצען מאנטעל?“
 און דער ריטער שמייכעלט פריינדליך:
 „אד, דאָס איז דאָך נאָר אַ שאַטען.“

טויט־בלייך זעהט אויס דאָנאָ קלאָראַ,
ס'האַט די נאכט אַרומגעהילט זי;
און חלשות, האָט די שענע,
אין איהר טונקלען לאַנד פארפיהרט.

דאָך דער נעכעל איז פארשוואונדען,
אויפגעמאכט האָט זי די אויגען;
אַבער שרעקען ווילען ווידער
איהרע ליעבע אויגען שליסען.

זינט דער טאנץ האָט אָנגעפאנגען,
האַט זי ניט איהר פלאץ פארלאָזען,
און זי זיצט נאָך לעבען חתן,
און דער דיטער בעט מיט שרעק זי:

„זאָג, וואָס בלייבט אזויי דיין פנים?
זאָג, פארוואָס דיין אויג ווערט טונקעל?“ —
„און ראַמיראַ?“ — שטאַמעלט קלאָראַ,
און איהר צונג פארשטומט פון שרעקען.

דאָך מיט טיפע, ערנסטע קנייטשען,
קנייטשט זיך איצט דעם חתן'ס שטערען:
„האַרין, פרעג ניט פאר די נייעס —
ס'איז ראַמיראַ היינט געשטאַרבן.“

11.

בלשאצער.

די טיפע נאכט האָט ווייט און ברייט
זיך איבער בבל אויסגעשפרייט.

נאָר אויבען אין דעם קיניג'ס שלאָס,
דאָרט ליארמען דעם קיניג'ס קנעכט אַהן מאַס.

און די ליכט אין טאנץ־זאל פינקלען
דורך די כוואַליענדיגע טענצער;
און די פויקען קלאפען, שאלען,
און עס בלאָזען די טרומפֿייטען.

„איין־קאלט זענען דיינע הענט דאָך!“
שעפטשעט קלאָראַ שטיל און ציטריג.
„האַסט געזאָגט דאָך, איד זאל קומען!“
און פארשווינדען אין דעם טומעל.

„לאָז מיד, לאָז מיד! דאָן ראַמיראַ!
מתים־דופט איז דאָך דין אַטעם!“
נאַכאַמאַל דאָ טונקלע ווערטער:
„האַסט געזאָגט דאָך, איד זאל קומען!“

און די דילען פינקלען, גליהען,
לוסטיג קלינגען פירעל־טענער;
ווי אַ כישוף־נעץ, אַ בונטער,
דרעהט זיך אלעס אין דעם טאנץ־זאל.

„לאָז מיד, לאָז מיד! דאָן ראַמיראַ!“
קלינגט עס טרויעריג אין טומעל.
דאָך ראַמיראַ ענטפערט ווידער:
„האַסט געזאָגט דאָך, איד זאל קומען!“

„נו, טאָ געה איצט אין גאַטס נאָמען!“
מיט אַ פעסטער שטים זאָגט קלאָראַ,
און דאָס וואָרט איז קוים פארקלונגען,
ווען פארשוואונדען איז ראַמיראַ.

ווי ס'איז נאָר פארקלונגען דאָס שרעקליכע וואָרט,
דעם קיניג באפאלט אזא שרעק אויף זיין אָרט.

דאָס שרייען, דאָס לאכען ווערט שטיל און ווערט שטום;
א מויטע שטילקייט נעמט אלץ ארום.

און זעה! און זעה! אויף דער ווייסער וואַנד
באווייזט זיך וואָס, ווי א מענשענהאנד.

ער שרייבט און שרייבט אויף דער וואַנד און צינדט
אן אותיות פון פייער, ער שרייבט און פארשווינדט.

דער קיניג קוקט און שטארט פון שרעק;
עס שטארבט פון שרעק זיין הארץ אוועק.

און איין קנעכט קוקט דעם צווייטען אָן,
און ווייסט פון שרעק ניט וואָס צו טאָן.

עס קומען די מאַניער, דאָך קיינער פארשטעהט,
וואָס אויף דער וואַנד געשריבען שטעהט.

בלשאַצער איז אבער אין דערוועלביגער נאכט
פון זיינע קנעכט געוואָרען אומגעבראכט.

12.

די מינעזינגער.

צו דעם וועטגעזאנג איצט קומען
מינעזינגער פון דער ווייט;
איי, וועט דאָס זיין א טורנירען
און וואָס פאר א זעלטנער שטרייט.

בלשצער זיצט איז גלאנץ און פראכט
ביים מאַלצייט, וואָס ער האָט געמאכט.

עס זיצען די קנעכט אין די רייהען, אין שוין,
און לערען די בעכערס מיט גליהיגען וויין.

עס קלינגען די בעכערס, עס הוליען די קנעכט;
אזוי קלינגט דעם רוהלאָזען קיניג אלץ רעכט.

דעם קיניג'ס פנים לייכט אין גלוט;
דער וויין גיט איהם צו פרעכען מוט.

און ס'טרייבט דער מוט איהם בלינדערהייט;
און ער לעסטערט די גאטהייט מיט זינדיגע רייד.

און ער שרייט אזוי פרעך, און ער לעסטערט און שילט!
עס אפלאָדירען די קנעכט איהם ווילד.

ס'באפעהלט דער קיניג מיט א בליק;
דער דינער איילט און קומט צוריק.

ער קמוט מיט פיעל גאָלדענע כלים צוגעהן,
וואָס זענען אמאָל אין בית-המקדש געווען.

און דער קיניג נעמט אָן מיט זיין זינדיגער האַנד,
א הייליגען בעכער, געפילט ביז'ן ראַנד.

און ער לערט איהם אויס ביז'ן דנאָ מיט אמאָל.
און רופט מיט זיין שוימיגען מויל אויפ'ן קול:

„יהוה! זיי וויסען, איך שיק דיר מיון שפּאַט, —
כ'בין קיניג פון בבל, און שטאַרק ווי אַ גאָט!“

די שענע הערדוויג שטעהט און שמאכט
טאָג־טעגליך ביי דעם פענסטער.
דאָך רוהט זי אויף היינריך'ס ברוסט ביינאכט,
אין צייט פון די געשפענסטער.

14.

דער קראנקער ריטער.

איך קען א מעשה'לע, א טריבע,
עס קלינגט שוין אזוי אלט;
א ריטער ליגט קראנק פון ליעבע,
דאָך בלייבט זיין ליעבסטע קאלט.

פאר אונטריי מוז ער פאראכטען,
די הייסגעליעכטע זיין;
ער מוז פאר שאנד נאָך באטראכטען
זיין אייג'נע ליעבעספּיין.

ער וואָלט צו דעם קאמפֿלאַץ רייטען
און רופען די ריטער צום שטרייט;
„דער זאָל צו דעם קאמף זיך גרייטען,
זוער עס טוט מיין ליעבסטער ליד!“

עס וואָלטען אלע געשוויגען,
נאָך ניט זיין אייגענער פיין.
דאָ וואָלט ער זיך מוזען באזיגען
און שטעכען אין האַרץ זיך אליין.

15.

אויפ'ן וואַסער.

איך שטעה ביים מאסטבוים אָנגעלעחנט,
די שיף פאָהרט אָב פון ברעג;
אַ זיי געזונד, מיין פאטערלאַנד!
איך פאָהר פון דיר אוועק!

פאנטאזי, די צאָרניג ווילדע
איז דעם מינעזינגערס פערד;
און די קונסט, דאָס איז זיין פאנצער,
און דאָס וואָרט, דאָס איז זיין שווערד.

פון באַקאַן די שענע דאמען
קוקען אויס שוין אויף דער שעה,
דאָך די שענסטע מיט דער שענסטער
לאַרבערקרוין איז דאָרט ניטאָ.

אנדרע — זענען, ווען זיי שפּרינגען
אין דעם קאמף אריין געזונד;
דאָך מיר מינעזינגער קומען
צו דעם קאמף שוין מיט א וואונד.

און פון וועמעס הארץ עס בלוטעט
הארציגער זיין וועהגעזאנג,
דער איז זיגער, און באקומט דאן
פון דער שענסטער'ס מויל א דאנק.

13.

ביים פענסטער.

דער בלייכער היינריך געהט פארכיי,
שען העדוויג זיצט ביים פענסטער.
זי זאגט צו זיך: „גאט, שטעה מיר ביי,
ער זעהט אויס בלייך, ווי געשפענסטער.“

דער בלייכער היינריך קוקט אריין
צו העדוויגען אין פענסטער.
שען העדוויג ווערט פון ליעבעספיון,
אויף בלייך אזוי ווי געשפענסטער.

און איהרע באפען גריבעליך,
זיי האבען מיר געפאנגען.
דאס איז דער גרוב, וואו ס'טרייבען מיר
משוגע'נע פארלאנגען.

איהר קאפ פארצירט א לאקענראד,
ווי גאלדיגרייפער זאנגען.
דאס איז די נעץ, מיט וואס עס האט
דער טיוועל מיר געפאנגען.

און יענע אויגען אין געזיכט,
ווי בלויע, טיפע ים'ען,
געמיינט, דאָרט לייכט דאס הימעל-ליכט,
דאָך ברענט דאָרט גיהנום פלאמען. —

הער אולריך רייט אין טיפען וואַלד,
עס רוישען טריב די בלעטער.
ווייט-ווייט, אנ'אנדערע געשטאלט,
א טרויריג-בלייכער זעהט ער.

הער אולריך זאָגט: „א מאמע מיין,
האסט מוטערליך געליעבט מיר,
דאָך איך האָב שטענדיג מאמע מיין,
מיט וואָרט און טאט באטריבט דיר!

א, וואָלט איך קענען מיט מיין גלוט
דיר טריקענען די טרערען;
דיין פנים פארבען מיט מיין בלוט,
ס'זאָל דייט און פארביג ווערען!“

איך פֿאָהר פֿאַרביי מיין ליעבסטערס הוין,
 די פענסטער שיינען ריין :
 איך קוק מיר מיינע אויגען אויס,
 דאָך קען איך קיינעם זעהן.

איהר, טרערען מיינע, טריקענט אויס,
 איך וועל נאָך ווערען בלינד.
 קראנקע הארץ, טראַג איבער שטיל
 דעם גרויסען וועה אצינד !

16.

דאָס ליעד פֿון חרטה.

הער אולריך רייט אין גרינעם וואַלד,
 עס רוישען בוים און בלעמער,
 אַ ליעבע מיידעלשע געשטאַלט
 דורך בוים און צווייגען זעהט ער.

הער אולריך זאָגט : „מיר איז באקאנט
 דאָס בליהענדיגע בילד דאָרט.
 עס פֿאַלגט מיר נאָך אַלץ נאָכאנאָנד,
 אין שטאַרט און אויף אין ווילד אָרט.

ווי רויזען צוויי, די ליפען דאָרט,
 די ליעבליכע און פֿרישע;
 דאָך ניט איין שלעכט און ביטער וואָרט
 זיך שליכט דאָרט דורך דערצווישען.

ס'איז ווי אַ רויזענקוסט איהר מויל
 מיט זיינע רוימע ליפען,
 וואו שלאנגען האָבען זיך אַ הייל,
 און ליגען דאָרט און שיפען.

פלאקערט איצט פייער־רויט,
פלאם גיט דעם פלאמענ־טויט. —
„היט זיך פאר מיידעלעך,
זיהנדעלעך, זיהנדעלעך!“

18.

צו'ן א זינגערין.

ווען זי האט געזונגען אג'אלטען ראמאנט.

איך טראכט נאך פון דער וואונדערשענער,
ווי איך האב זי אמאל געזעהן.
ווי איהרע טענער ליעבליך קלינגען,
און היימליך זיס אין הארצען דרינגען
און ווי געוויינט כ'האב ביי איהר זינגען —
איך ווייס נישט ווי דאס איז געשעהן.

א טרוים איז איבער מיר געקומען;
איך פיהל, ווי כ'וואלט געווען א קינד,
כ'זיך אין מיין מאמעס פרומען צימער,
א שטילער ביי דעם לאמפענשימער
און לייען מעשה'לעך ווי אימער,
אין דרויסען וועהט די נאכט און ווינד.

די מעשיות הויבען אן צו לעבען.
די ריטער שטעהען אויף פון דר'ערד;
ביי ראנציוסוואל דארט נעמט מען שטרייטען,
עס קומט הער ראלאנד שנעל צו רייטען,
פיעל בראווע פאזשען ביי די זייטען,
אויף שופט גאנעלאן אויף זיין פערד.

און ווייטער רייט הער אולריך,
 אין וואלד נעמט טונקעל ווערען,
 דאָס שעפטשענען פון שטימען פיעל
 אין אַבענטװינד זיך הערען.

הער אולריך חערט זיין אייגען ליעד
 דאָרט פיל מאָל ווידער קלינגען
 דאָס זענען די וואלד־פייגעלעך,
 וואָס צוויטשערען און זינגען:

„הער אולריך זינגט אַ שענע ליעד,
 ס'איז פון חרט־ליעדער,
 און ווי ער ענדיגט נאָר דאָס ליעד,
 ער זינגט אויף ס'ניי עס ווידער.“

17. די לעהרע.

מוטער צום ביהנדעל קליין:
 „היט דיר פאר לאַמפענשיין!“
 ס'ביהנדעל ביים ליכט זיך דרעהט,
 הערט ניט וואָס מוטער רעדט.

פלאטערט ביים ליכט ארום,
 פליהט און זשומט זומ־זומ־זום,
 הערט ניט די מומער שרײַן:
 „ביהנדעל מיין! ביהנדעל מיין!“

יונגע בלוט, ווילדע בלוט
 ציהט צו דעם פלאמענגלוט,
 פליהט אין דעם פלאם ארײַן, —
 „ביהנדעל מיין! ביהנדעל מיין!“

זיינט איהר ביי די גאלד'נע שטערען,
די וואס לאכען אזוי העל
יעדע נאכט אויף גאט'ס באפעהל ?

אך, איהר גאלדענע דוקאטען מיון,
שווימט נישט אין דעם טייף ארום,
פינקעלט נישט אין מארגענטוי,
פליהט נישט אין דער לופט ארום,
לאכט ניט יעדע נאכט אזוי —
מיינע מלוים שטארק און רייך,
האלטען אין די לאפעס אייך...

20.

א שמועס אויף דעם פאדערבארגער סטעפ.

הערסטו ניט די ווייטע טענער,
ווי פון פירעל און פון פלייט ?
שענע מיידלעך, יונגע מענער,
טאנצען דארטען זאלבעצווייט.

„איי, מיינ פריינד, דיר דאכט זיך אויס נאך,
רעדסט פון פירלען איצט אומזיסט ;
איך הער פארקען נאך און גרונצען
די חזירים אין דעם מיסט.“

הערסטו ניט דעם הארען בלאזען ?
יענער פרעהען זיך אויף יאגד;
לעמער פאטען אין די גראזען.
ס'פייפט דער פאסטוד צו צום טאקט.

דורך איהם ווערט גאלאנד שווער פארוואנדעט,
 ער שווימט אין בלוט און אטעמט קוים;
 ווען ס'וואלט אין ווייט זיין האַרענצייכען
 דעם גרויסען קאראל'ס אויער גרייכען —
 דער ריטער אבער נעמט פארבלייכען —
 און מיט איהם שטארבט אויך אַפּ מיין טרוים.

און פון דעם טרוים האָט אויפגעוועקט מיך
 א הארציג און פארווירט געשריי.
 פארקלונגען איז איצט די לעגענדע,
 די מענשען פאטשען, ווי פארבלענדעטע,
 און שרייען „בראווא!“ אַהן אַנ'ענדע;
 די זינגערן נויגט זיך טיף פאר זיי.

19.

דאָס לייעד פון די דוקאטען.

אך איהר גאלדענע דוקאטען מיון,
 וואו קענט איהר עס איצטער זיין?

זיינט איהר ביי די גאלד'נע פישלעך,
 די וואָס שווימען שטיל און שטום
 הין און הער אין טייך ארום?

זיינט איהר ביי די גאלד'נע בלימלעך,
 די וואָס פינקלען העל אזוי
 אויף דעם פעלד אין מאָרגענטוי?

זיינט איהר ביי די גאלד'נע פייגעל,
 די וואָס פליהען אומעטום
 אין דער בלויער לופט ארום?

„איי, מיין פריינד, איך זעה נאר דאָרטען
א מכשפה'ס א געשטאלט;
מיאוס און מאָנער, אויף צוויי קוליעס
קומט זי הינקענדיג פון וואַלד.“

נו, מיין פריינד, דו מעגסט זיך לאכען,
פון די פראַגען, פיעל דיר גלוסט;
וועסטו אויך צו גארנישט מאכען,
וואָס איך טראָג פעסט אין מיין ברוסט?

21.

טרוים און לעבען.

דער טאג האָט געגליהט, און מיין הארץ האָט געגליהט,
איך האָב שטיל געטראָגען מיין וועה מיט זיך מיט.
און ווי נאָר די נאכט איז געקומען צוגעהן,
האָב איך זיך געלאָזט צו דעם רויזענקוסט געהן.

איך האָב זיך גענעהנט אזוי שטיל, אזוי שטום,
און שטיל איז געוועזען ארום און ארום;
איך קוק אין דעם רויזיגען בעכער אריין:
דאָ גליהט אזא העלער און ליכטיגער שיין.

איך בין דאָרט אנטשלאָפען געוואָרען ביים בוים;
איך האָב דאָרט געטרוימט אזא ליעבליכען טרוים:
א רויזיגע מיידעל איז געשטאַנען לעס מיר,
פארשנירט איז איהר בוזעם מיט רויזיגע שניר.

זי האָט מיר געגעבען וואָס גאלדיגס און גרויס;
איך האָב דאָס געבראכט אין א גאלדענעם הויז.
אין הויז זעהט עס אויס אזוי בונט ווי א בלום,
דאָ דרעהט זיך א פאַרעל ארום און ארום.

„איי, מיין פריינד, דאָס איז קיין האַרען,
ס'איז אויף ניט קיין פאסטויד־ליעד;
דאָרטען טרייבט אהיים דער פאסטויד
די חורים טריט־ביי־טריט“.

הערסטו נישט דאָס ווייטע זינגען,
ווי פון וועטגעזאנג דאָס קול?
און מלאכים מיט די פליגעל
אפלאַדירען יעדעס מאָל.

„איי, מיין פריינד, דאָס ווייטע זינגען.
איז ניט פון קיין וועטגעזאנג;
טרייבענדיג אהיים די גענזלעך
זינגט דאָס אינגעל מיט זיין גאנג.“

הערסטו ניט די קלויסטער גלאַקען
קלינגען העל און ווייט ארום?
דאָרטען געהען קלויסטער־געהער
צו דער דאָרפקאפעלע פרום.

„איי, מיין פריינד, דאָס זענען גלאַקען
פון דעם אַקס און פון דער קוח,
וועלכע געהען פון דער פאשע
מיעד צו זייער שטאַל נאָך רוה.“

הערסטו ניט די שטילע גריסען?
זעהסטו ניט דעם שלייער וועהן?
דאָרטען זעה איד מיין געליעבטע
שטיל מיט פייכטע בליקען שטעהן.

23.

בערלין.

בערלין! בערלין! דו גרויסער יאמערטאג,
ביי דיר איז נאר צו טרעפן שרעק און לייד אהן צאחל.
דער אפיציר איז היציג, — און שרעקליך איז כעס;
און מיזעראבעל איז דאס לעבען אויף דער גאס.

און קומט נאך אן דער זומער,
ווערט שטיקענדיג און הייס;
מיר מוזען עקסערצירען,
אז ס'רינט אונז אוש דער שווייס.

קום איך אויף וואכפאראדע
און טו זיך פאלש א דרעה,
צעשרייט דער אדיוטאנט זיך:
„דעם קערל פון דער רייה!“

„דעם רוקזאק ארונטער,
דעם זעבעל לייג אפ,
און שלאגט ביז ער וועט דא
פארלירען זיין קאפ!“

און ווען ס'ווערט ווידער שלום,
וואס קען מיט אונז געשעהן?
וואו קענען מיר דערנאכדעם
אהן קראפט און כח געהן?

פריינד, דעמאלט וועט דאס הייסען:
א פויגעל אהן א נעסט!
דו היינג זיך אן א טארבע,
ביסט דאך סאלראט געווען.

דא טאנצען ציוועלף טענצער ארום נאכאנאנד,
זיי האלטען געשלאסען א האנד אין א האנד;
און איידער עס איז דא איין טאנץ נאך פארביי,
זיי טאנצען אן'אנדערען טאנץ שוין אויף ס'ניי.

עס זומט מיר אין אויער דער טאנץ און מוזיק:
„דאס שענסטע פון איצטער קומט קיינמאל צוריק;
דיין לעבען געווען איז ניט מעהר ווי א טרוים
און די שעה איז נאך א טרוים אין א טרוים.“ —

אוועק איז דער חלום, עס טאגט שוין ארום,
איד קוק זיך ארום צו דער בליהענדער בלום. —
וועה! אנשטאט דעם העלען און ליכטיגען שיין,
דאָרט פויזעט א וואָרעם און עסט זיך איצט איין.

22.

לעבענסגרום.

פון אן'אלבום.

א גרויסער וועג איז אונזער ערד,
און מיר זענען די פאסאזשירען;
מען לויפט און מען יאגט, צו פוס און אויף פערד,
ווי לויפער און קוריערען.

מען טרעפט זיך אין וועג, און מען נויגט זיך, מען גריסט,
מען ווינקט מיט דער האנד פון דעם וואגען;
מען וואלט זיך אויך גערען געהארצט און געקושט,
דאך לויפען די פערד און זיי יאגען.

קוים טרעפען מיר זיך נאך אויף דער סטאציאן,
מיין הארציגער פרינץ אלעקסאנדער,
דא בלאזט שוין צום אבפאהרען דער פאסטילאן,
און שידט אונז שוין ווידער פאנאנדער.

די גאסענמווע, רייך אזוי פארציערט,
געשוועכט האָט פאר דיין בליק, דיין הארץ צו פאנגען :
נאָר גלייכניכטיג ביזטו פארבייגעגאנגען,
פון טונקעלע פארלאנגען ווייט געפיהרט.

אין וויסט פאר זיך א שלאָס האָסטו דערזעהן,
און הערליך, ווי א בילד פון מאַרמארשטיין,
א יונג־פּרוי איז פארצויבערט דאָרט געלעגען.

דער צויבער איז פארשוואונדען אין דער נאכט,
און דייטשלאַנד'ס עכטע מוזע האָט ערוואכט
און האָט געאיילט מיט ליעבע דיר אנטקעגען.

צו מיין מוטער ב. היינע.

1.

איך בין געוועהנט מיין קאפ נאנץ חוץ צו טראָגען,
כ'בין שטענדיג שטאַלץ און הארטנעקיג געווען,
און מעג א קעניג מיך באגריסען ווען,
איך וועל אַהן שרעק זיין קאַלטען בליק פארטראָגען.

דאָך, ליעבע מוטער, אָפען מוז איך זאָגען :
מעג איך ווי שטאַלץ זיין, מוז עס דאָך געשעהן,
אז קליין פאר דיר און נירדיג בלייב איך שטעהן,
א שטיל און באנג געפיהל מיין הארץ נעמט נאָגען.

קען דאָס דיין גייסט מיך שטארק אזוי באצווינגען,
דיין הויכער גייסט, וואָס קען די וועלט דורכדרינגען,
דיין גייסט, וואָס שוועבט ארויף צום הימעלסליכט ?

ס א נ ע ט ע ן .

צו א. וו. פאן שלעגל.

1.

דאס שטענדיג צווייפלען איז דער ערגסטער וואָרעם,
ניט טרויען זיך אליין — דער ערגסטער סם.
דאָס האָט גענאָגט דעם זאפט מיר פון מיין שטאַם,
ווען כ'בין געווען א צווייגעל שוואך און אַרים.

דיין וואָרט האָט מיך געשטאַרקט, געמאכט מיך דרייסטער,
ווען דו האָסט מיך, דעם שוואכען צווייג, דערזעהן.
און וועט דער צווייג אויך בליטהען טראָגען ווען,
דאן וועל איך דאנקען דיר נאָך, הויכער מייסטער.

און מענסטו ווייטער נאָך מיט לייעבע ווארטען,
ביז ס'וועט דער צווייג א בויס זיין אין דעם גאָרטען
פון יענער פעע, וואָס האָט דיר געוועהלט.

פון יענעם גאָרטען האָט מיין אַם דערצעהלט :
דאָרט הערט מען אַהן אן אויפהער טענער קלינגען,
די בלומען רעדען, און די בוימער זינגען.

2.

אין קרינאָלין, מיט בלומען רייך באציערט
און מיט חז־פלאסטערלעך איז זי גענאנגען.
אין שנאָבעלשיך, מיט שטיקעריי באהאנגען,
און הויך פריזירט, און ווי א וועספ געשנירט.

און ס'נעמט אלץ קלאַרער שטייגען פאר מיין בליק
דער דאָס, און זיך ביז צו דעם הימעל הויבען,
דער אלטער דאָס, דאָס ווערק פון טיפען גלויבען,
מיט גלאַקענקלאַנג און טרויריגער מוזיק.

איך זעה, ווי צווערגען קלעמערען אין רוים,
דעם דאָס פון אַרנאָמענטען צו באַרויבען,
דעם דאָס, דאָס ווערק פון טיפען דייטשען גלויבען.

מען קען די בלעטער אברויסען פון בוים,
נאָר קומען וועט דאָך באלד אַ נייער מאַי
און וועט דעם בוים באַקליידען אויף דאָס ניי.

פרעסקאַ-פּאַנעמען צו כריסטאָן מ.

1.

איך טאָנץ ניט מיט, איך קנייט ניט פאר די געצען,
וואָס זעהען אויס ווי גאלד און זענען זאמד.
כ'גיב קיינמאל ניט דעם טויגעניכטס די האַנד,
וואָס וועט מיין עהרע שטילערהייט פארלעצען.

כ'זעה שטאַלץ פארביי דער פרעכער זונה'ס געצען,
דער זונה, וואָס רופט אויס אין שטאַדט איהר שאַנד.
איך געה ניט מיט, ווען זיך דער פעכעל שפאַנט
צום וואַגען פון טריאומף פון זי'רע געצען.

איך ווייס, דער בוים אין שטורעם פאלען קען,
דאָס ראָהר ביים טייך שטעלט אויף זיך ווי געווען,
ווי ס'וואַלט ארום איהם ניט געשטורעמט גאָר.

איז דאס מיין שווערע שולד, מיין שווער געוויסען.
וואס כ'האב דיין ליעבענד הארץ אזוי געריסען.
מיין שולד, וואס קוועלט מיר אין דיין אָנגעזיכט?

2.

איך האב אמאל פארלאזען דיר, פארבלענדט
פון אן ענטשלוס א וואהנזיניגען, ראשען.
כ'האב, דורשטענדיג די ליעבע צו אומפאסען.
צו וועלט און מענשען מיינע טריט געווענדט.

פאר יעדער טיר געשטרעקט האב איך די הענט,
גערופען און געזוכט אויף אלע גאסען.
געבעטעלט ליעבע. נאר פאראכטען, האסען
די ליעבע מענשען האבען מיר געקענט.

פון קיינעם קיינמאל ניט געליעבט, א מיעדער,
האב איך דאן איינזאם אומגעקערט זיך ווידער
אהיים, מיין זעל א קראנקע און א טריעבע.

און דא אנטקענען ביזטו מיר געקומען,
און אין דיין אויג איז דאן ארויפגעשוואומען
די לאנג געזוכטע, לאנג געווינשטע ליעבע.

צו ה. סמר.

מיין פריינד, ווען כ'ווארף אן איילענדיגען בליק
אין דיין קליין ביכעל, פאר די אויגען שוועבען
מיר גאלד'נע בילדער פון מיין קינדהייט'ס לעבען.
די קינדערטרוימען לעבען אויף צוריק.

און אין דער יונגפרוי וואוינט א הערצעל קליין,
נאך אין דעם הארץ קיין ליעבעספיער גליהט,
ס'הערשט אין איהר פראסט־ליעכלאזען געמיט
נאך אייגענוז און קאלטער שטאלץ אליין.

דו הערסט אין קאפ די מעשה'לע מיר קלינגען ?
און פייערליך אזוי דאס ליעדעל זומען ?
און שטיל איהר לאכען, לאכען נאכאנאנד ?

כ'האב מורא נאך, דער קאפ וועט מיר צושפרינגען,
און אך, ווי טרויריג דאס וואלט אויסגעקומען,
ווען כ'זאל אזוי פארלירען מיין פארשטאנד !

4.

אין טרויעריגע שטילע אבענדשטונדען
מיר קלינגען אלטע, לאנג פארגעסענע ליעדער,
און טרערען פליסען פון די אויגען ווידער,
און בלוט פון מיינע אלטע, אלטע וואונדען.

און שווימען נעמט, ווי אין א צויבער שלומער,
א בילד פאר מיינע אויגען פון מיין ליעבער :
זי בויגט זיך אויף איהר ארבייט שטיל אריבער,
און א געבענשטע שטילקייט הערשט ארום איהר.

און פלוצלונג האט מיין ליעבע אבענשניטען
די הערליכסטע פון אלע איהרע לאקען
און מיר געגעבען, — כ'בין פאר פרייד דערשראקען.

דער טייוועל האט די פרייד אויף וועה פארביטען :
ס'איז אין זיין האנט פון האר א שטריק געווארען,
אויף איהר שלעפט ער מיך אום זייט פיעלע יאָהרען.

נאָר זאָגט, וואָס קען דען ווערען פון דעם ראָהר ? —
פאר פראַנטען א שפּאַצירשטעקען א דינער,
צי נאָר א קליידערקלאפער פאר דעם דיענער.

2.

גיב מיר די מאַסקע, כ'וויל מיר איצט מאַסקירען
און ווי א לומפ אויף זייער באַל ערשיינען,
און זאָלען נאָר די העררען דאָרט ניט מיינען.
אז זייער'ס גלייכען קומט זיי אמוזירען.

גיב מיר געמיינע ווערטער און מאַנירען.
כ'וויל זיין וואָלגאַר, וואו אויסגעפּוצט זיי זענען.
כ'וויל מיט מיין שאַרפּזין דאָרט פאר זיי ניט שיינען, —
מיט שאַרפּזין זאָלען נאָרען קאָקעטירען.

אויף זייער באַל אין טאַנץ וועל איך זיך טראָגען,
מיט ריטער און מיט קעניגען אינאיינעם,
פון קאָמיקער באַגריסט, דערקענט פון קיינעם.

דאן וועלען זיי מיט האַלצשווערדען מיר יאָגען...
נאָר וועט מיין מאַסקע זיין אראָבגענומען,
די לומפען וועלען בלייבען שטעהן און שטומען.

3.

מיר קלינגט א מעשה'לע, ווי א רעפּרעזענטאַנט
און כ'הער אין דעם א וואונדערשענע ליער,
אין ליער אין יענעם לעבט און שטייגט און בליחט
א יונגפרוי, ווי א חלום צאָרט און שען.

נאָר ליעדער, ליעדער האָב איך דיך אליין,
אַ פּאַעזיע, ברויטלאָזסטע צווישען קונסטען!
און מאַכאַן שמייכלט צו מיר קיינמאָל ניט.

איך זעה ביי אנד'רע מיט שאַמפּאניער וויין
באַקאַלען איבערפילטע, — איך מוז דורשטען,
זיין דורשטיג, אָדער טרינקען אויף קרעדיט.

7.

די וועלט איז מיר געווען א מאַרטער־קאַמער,
מען האָט מיך ביי די פיס דאָ אויפגעהאַנגען,
געריסען מיך גליהענדיגע צוואנגען
און איינגעקלעמט אין ענגע אייזענקלאַמער.

ס'האַט ווייט געטראָגען זיך מיין ווילדער יאָמער,
פון מויל און אויגען איז מיר בלוט געגאַנגען.
א מידעל דאן, וואָס ס'איז פאַרבלייגעגאַנגען,
האַט מיך דערשלאָגען מיט איהר גאָלד'נעם האַמער.

זי קוקט צו נייגעריג, ווי אין א קראַמף
די גליעדער צוקען, ווי אין לעצטען קאַמף,
עס הענגט פון מויל מיין צונג, מיט בלוט באַדעקט.

מיין לעצטער קאַמף מיט טויט ענטציקט איהר בליק,
מיין שווערער אַטעם איז פאַר איהר מוזיק,
מיין לעצטער פיין נאָר שפּאַט אין איהר ערוועקט.

8.

האַסט אַפט געזעהן מיך קעמפּענדיג מיט מוט
מיט יענע אלטע אָנגעפאַרבטע דאַמען,
וואָס וואָלטען גערן מיר באַשמוצט מיין נאָמען,
וואָס רופּען פון מיין טויט נאָר די מינוט.

5.

„דיין ליעבען קוש מיר געבען דו פארגעסט
אויף איצט, ווי ביי דעם לעצטען ווידערזעהן“, —
זאג איך, און ס'האט מיין ליעבע ווי געווען
איהר קוש אויף מיינע ליפען אָנגעפרעסט.

און שמייכלענד רייסט א מירטענצווייגעל אָב
און זאגט: „דאָס צווייגעל נעם און פֿלאַנץ דאָס איין,
און זאָל דאָס אונטער גלאָז נאָר שטענדיג זיין.“
זי זאגט אזוי און שאַקעלט מיט'ן קאָפּ.

פארדארט דאָס צווייגעל איז שוין לאנג אין טאָפּ,
און כ'האָב פיעל יאָהרען זי שוין ניט געזעהן,
דאָך ברענגט איהר לעצטער קוש ביי מיר אין קאָפּ.

איצט האָט דאָס שיקזאַל מיד אהיים געבראכט.
כ'בין פאר מיין ליעבער'ס הויז געבליבען שטעהן
און בין געשטאַנען דאָרט די גאנצע נאכט.

6.

ווען ס'וואַלט מיין אַרימקייט געווען צו ענד,
וואַלט איך געוואוסט דעם פינזעל ווי צו פיהרען
און שעהן מיט בונטע בילדער צו פארציערען
פון קירך און שלאָס די אלטע שטאָלצע ווענט.

ווען כ'וואַלט פון גאָלדקוואַל שטעפן נאָר געקענט,
וואַלט איך אויף פֿלייטען, פידלען און קלאוירען
געוואוסט ווי ריהרענד שען צו מוזיצירען,
און ס'וואַלטען אפּלאָדירט מיר פיעלע הענט.

לידיש אינטערמעצא.

.1822—1823

האָסט אָפּט געזעהן פּעדאָנטען פּול מיט מוט,
און האָט דעם וועג פון זיי פאר מיר פארצאמען.
מיט זייערע רייד מיך רייסען, ווי מיט קאמען
פון שטאַהל, און ס'האָט געשטראמט פון מיר מיין בלוט.

נאָר דו ביזט גלייך געשטאַנען, ווי א טורעם,
דיין קאפּ האָט מיר געלויכטען אין דעם שטורעם,
דיין טרייע הארץ איז מיר געווען א האפּען.

כאָטש ס'ברויזט ארום דער ים אין ווילדען צאָרן,
און פילע שיפען וועלען זיין פארלאָרען, —
קוים איז מען דאָרט, דאן קען מען רוהיג שלאָפּען.

9.

איד וואָלט געוויינט, נאָר שטום איז מיין געוויין.
איד וואָלט זיך מוטיג אין דער הויך אויפהויבען.
נאָר כ'קען ניט. אויף דער ערד דאָ מוז איד בלייבען.
צווישען רעפּטילען צישענדע אליין.

איד וואָלט געוואָלט ארום דעם העלען שיין.
דעם קלאָרען ליכט פון מיין געליעבטער שוועבען.
איד וואָלט געוואָלט נאָר אין איהר אַטעם לעבען.
נאָר כ'קען ניט, ווייל מיין הארץ פארגעהט אין פיין.

דאָס ליכט ווערט פאר די אויגען מיר פארשוואונדען,
מאָט פאל איד אום און פיהל פון מיינע וואונדען
דאָס בלוט פון האַרצען לאַנגזאַם, לאַנגזאַם פליסען.

און ס'נעמט צו זיך די נעבעל־וועלט מיך ציהען.
איד זעה, שוין גרייט די שטילע שאַטענס שטעהען.
אין זייערע ווייכע אַרעמס מיך צו שליסען.

מיינע וועחטשאנען און פויגלען
חאָב איך אין דעם בוך געגאָסען;
עפענסטו דאס בוך צו לוינען,
שמעט מיין האַרץ דיר אויפגעשלאָסען.

פ ר א ל א ג .

אמאָל איז אַ דיטער פארטרויערט און שטום
און בלייב אויף דער וועלט אומגענאנגען;
געשלעפט זיך אַ וואַקלענדער ציעלאָז אַרום,
פון טונקעלע טרוימען געפאנגען.
געווען איז זיין גאנג אומגעלומפערט און קרום,
געלאכט האָבען בלומען און פרויען אַרום,
ווען ער איז פאַרביי זיי געגאנגען.

אפט זיצען פלעגט ער אין זיין ווינקעל אליין,
זיין בליק אַ פאַרבענקטער, פארטרערטער,
און שטרעקען די אַרעמס אין בענקשאפט און פיין,
אין בענקשאפט און פיין, נאָר אַהן ווערטער.
נאָר קוים האָט געשלאָנען פון מיטנאכט די שעה,
א קלינגען און זינגען דערהערט זיך באלד דאָ, —
א קלאפען אין טיר דאן דערהערט ער.

1.

אין וואונדערשענעם מאָנאַט מאי,
ווען אלע קנאַספען בליהען,
דאָ האָט די ליעבע אין מיין הארץ
אַנגעהויבען גליהען.

אין וואונדערשענעם מאָנאַט מאי,
ווען אלץ איז פול מיט קלאנגען,
האַב איך מיין ליעבע איהר ענטדעקט,
מיין ביינקשאפט און פארלאנגען.

2.

פיעל שענע בלומען שפראַצען
פון מיינע הייסטע טרערען
און נאַכטיגאלען כאָרען
פון מיינע זיפצען ווערען.

און אז דו וועסט מיר ליעבען,
דיר שענק איך אלע בלומען
און נאַכטיגאלען וועלען
צו דיינע פענסטער קומען.

3.

די רוין און די ליליע, די טויב און די זון,
זיי האָב איך געליעבט אמאָל האַרציג און ריין.
איך ליעב זיי ניט מעהרער, איך ליעב איצט נאָר איינע,
זי איינע, די שענע, די ריינע, די קליינע,
זי איינע, מיין ליעבסטע, זי איז איצט אליין
די רוין און די ליליע, די טויב און די זון.

פאר איהם זיין געהיימע געליעבטע ערשיינט,
קוים הערבאר די טריט איהרע פאלען,
ווי וועלען פון ים רוישט איהר קלייד, און זי שיינט
אין שליער, פון טויזענדער שטראהלען.
די גאלדיגע לאקען ארום איהר געזיכט,
די אויגען, זיי לויכטען מיט גליהענדען ליכט, —
די צוויי אין די ארעמס זיך פאלען.

די ליעבע ערוועקט דאן אין ריטער איהר מאכט,
ס'צוברענט זיך דאס ליידענשאפטס-פייער,
די בלייכקייט פארשווינדט, און דער טרוימער ערוואכט,
דער שוועכלינג ווערט דרייסטער און פרייער.
זי אָבער, זי האָט מיט איהם שעלמיש געשפיעלט,
זי האָט אונבאמערקט איהם דעם קאָפּ איינגעהילט.
אין ווייסען, אין שטראהלענדען שליער.

באלד אין א קריסטאלענעם וואסערשלאָס זיצט
דער ריטער פארצויבערט אָהן ווילען,
עס שטראהלט און עס גלאנצט אין עס בלענדט און עס בליצט,
און נעבלען די אויגען פארהילען.
לאָך דריקט איהם די נימף צו איהר ברוסט מעהר און מעהר,
די נימף איז די כלה, דער חתן איז ער,
אויף ציטערען יונגפרויען שפיעלען.

זיי שפיעלען און טאנצען, דאָס טאנצען ענטציקט, —
פון נימפען דער טאנץ דער באליעבטער.
באצויבערט, בארוישט איז דער ריטער און דריקט
אלץ פעסטער זיך צו זיין געליעבטער.
און פלוצלונג דאן לעשען די ליכטער זיך אויס,
דער ריטער-פאָעט אין זיין פינסטערען הויז
זיצט ווידער אליין א באטריעבטער.

7.

איך וויל מיין נשמה זאל דרינגען
 אין ליליען כוס אריין ;
 די ליליע זאל, הויכענדיג, זינגען
 א ליעד פון דער ליעבסטער מיין.

דאָס ליעד זאל ציטערן און שוועבען,
 ווי פון איהר מויל א קוס ;
 וואָס זי האָט מיר געגעבען.
 ביי אונזער אבשועד־גרוס.

8.

עס שטעהען אונבאוועגליך
 די שטערען, אין דער הויך,
 פיעל טויזענד יאהר און קוקען
 זיך אן פון ביינקשאפט בלייד.

זיי ריידען שטיל א שפראכע,
 וואָס איז אי רייך, אי שען ;
 דאָך קען קיין שפראכען־פאַרשער
 די שטילע שפראך פארשטעהן.

איך אָבער האָב זי געלערנט,
 שטודירט זי אָהן א שיער ;
 געדיענט האָט אַלס גראמאטיק
 מיין ליעבסטע'ס פנים מיר.

9.

אויף די פליגעל פון געזאנגען
 טראָג איך דיר געליעבטע מיין
 און איך ברענג דיר צו דעם גאַנגעם —
 דארטען וועל איך מיט דיר זיין.

I.

ווען איך איז דיינע אויגען בליק,
 דאן קומט צוריק צו מיר מיין גליק.
 און ווען דיין מיינלעך קוש איך הייס,
 דאן ווער איך ווידער שטארק און גרויס.

און ווען איך לעהן זיך אויף דיין ברוסט,
 נעהמט מיך ארום די הימעלס לוסט.
 נאָר ווען דו זאגסט: „איך האב דיר ליעב“.
 דאן ווילן איך אזוי שווער און טריעב.

5.

דיין ליעבען פנים, מילד און שען,
 אין חלום האב איך איהם געזעהן;
 ער איז מלאכים-צארט און ווייז,
 דאן איז ער בלייב, אָה, שרעקליך בלייב.

און נאָר די ליפען זענען דייט,
 דאָך קושט זיי בלאָס דער קאלטער טויט.
 פארלאָשען ווערט דאָס הימעלס-ליכט,
 וואָס שטראהלט אצינד אויף דיין געזיכט.

6.

לעג צו דיין באַק צו מיינער אַצינד,
 דאן פליעסען די טרעהרען צוזאמען;
 און צו מיין הארץ דריק דיינס צו, קינד,
 דאן שלאָגען צוזאמען די פלאַמען.

און ווען איז גרויסען פלאַקער פליעסט
 דער שטראם פון אונזערע טרעהרען;
 און ווען דיין האנד נעמט מיך ארום,
 דאן שטארב איך פון ליעבעס-באנעהרען.

זי בליהט און גליהט און לייכט דאן,
און קוקט אין דעם הימעל אוועק;
זי וויינט און ביינקט און ציטערט
פון ליעבע און ליעבעס־שרעק.

11.

אין רהיון, דעם שטראם, דעם ריינעם,
דארט שפיעגעלט זיך אָפּ אין די וועלל'ן,
מיט'ן אלטען דאָם, דעם שענעם,
דאָס גרויסע הייליגע קעלן.

אין דאָם, אַ בילד שטעהט דארטען,
אַ לעדער־בילד גאָר אַלט;
מיין ווילדען לעבענס־גארטען
האַט עס שוין אָפּט באשטראהלט.

עס שוועבען מלאכים און בלומען
ארום דער הייליגער פרוי;
די אויגען, די ליפען, וואָס שטומען,
זיי זענען מיין ליעבסטע גענוי.

12.

דו ליעבסט מיר ניט, דו ליעבסט מיר ניט,
דאָס אַרט מיר זעהר וועניג;
קוק איך אין פנים דיר אריין,
איז גוט מיר, ווי אַ קעניג.

דו האַסט, דו האַסט מיר גאָר אַצינד,
זאָגט מיר דאָס מיילכעל דינע;
גיב אָבער מיר דיין מויל צום קוש,
און כ'טרייסט זיך, ליעבסטע מיינע.

אין דעם שיין פון דער לבנה
ליגט א גארטען רוהיג, שטיל,
און דאָרט וואָרטען אויף דיין קומען
לאַטאָס בלומען אזוי פיעל.

און די פייַלעכלעך זיי לאַשטשען
זיך און קוקען אויף דעם טאָל,
און די רויזען זיי דערצעהלען
שטיל זיך מעשיות פון אַמאָל.

און עס קומען אָן צו לויפֿען,
די גאַזעלען לייכט און פלינק,
און עס יאָגען זיך די וועלען
פון דעם טייך אזוי גערינג.

און עס פינקלען העל די שטערען,
און מיר זיצען ביי א בויס;
און אין ליעבע און אין שטילקייט,
טרוימען מיר זיס אונזער טרוים.

10.

די לאַטאָס בלום, זי שרעקט זיך
פאר גלאַנץ און זונען פראכט;
פאר'חלומ'ט און פאראומערט
וואָרט זי ביז ס'קומט די נאַכט.

די לבנה ז'איהר געליעבטע,
זי וועקט זי מיט איהר ליכט;
זי שמייכלט צו איהר פריינדליך,
און דעקט אויף איהר געזיכט.

די וועלט איז דום, די וועלט איז בלינד, —
 זי וועט דיר שוין קיינמאל נישט קענען.
 זי ווייסט דאך נישט, מיין הארציג קינד,
 ווי זיס דיינע קושען זענען.

16.

ליעבסטע, היינט זאלסטו מיר זאגען:
 ביזטו נישט א חלום בילד,
 וואס אין זומער-טעג, אין הייסע,
 אין זיין מארד דער דיכטער פיהלט.

אבער, ניין, עס איז נישט מעגליך,
 פאר'ן דיכטערס פאנטאזיע,
 צו באשאפען אזא מיילכעל,
 אויג'לעך ליעבליכע, ווי די.

קראטען, ווערעם, ווילדע, חיות,
 און א בלוטיגען וואמפיר,
 נאך אזעלכע מינים ברואים,
 שאפט דער דיכטער נאך אהן שיער.

אבער דיר און דיינע שפיצלעך,
 און דיין ליעבליכעס געזיכט,
 און די פאלשע פרומע בליקען, —
 א, קיין דיכטער שאפט אייד נישט!...

17.

ווי פון וועללעך-שוים געבוירען
 שטראהלט, פול גלאנץ, מיין ליעבסטע צינד;
 פון א פרעמדען מאן געווארען
 איז א כלה ס'ליעבע קינד.

13.

א, קוש מיד נאָר און שווער זיך ניט,
 קיין פרויען שבועות ליעב איד ניט!
 דיין וואָרט איז זיס, דאָך גליק און לוסט,
 גיט נאָר דער קוש, וואָס כ'האָב געקושט!
 איהם האָב איד, און איהם גלויב איד אויך,
 דאָס וואָרט איז פוסט, איז דונסט און רויך.

* * *

אַה, שווער זיך ליעבסטע דאָ און דאָרט,
 איד גלויב דיר הייליג אויפ'ן וואָרט!
 אויף דער ברוסט זינק איד ביי דיר,
 און בין גליקליך גאָר אַהן שיער;
 געליעבטע, אייביג דיר בלייב איד,
 און נאָך פיעל לענגער ליעבסטו מיד.

14.

אויף מיין געליעבטערס אויגעלעך
 שרייב איד די שענסטע קאנצאנען;
 אויף מיין געליעבטערס קליין מיילעכעל
 שרייב איד די בעסטע טערצינען.

אויף מיין געליעבטערס בעקעלעך
 שרייב איד די הערליכסטע שטאנצען;
 און וואָלט נאָר מיין ליעבסטע א הערצעל געהאט,
 איד וואָלט דרויף געשריבען א וואונדער סאָנעט.

15.

די וועלט איז דום, די וועלט איז בלינד,
 און ווערט אלץ אַבגעשמאקטער.
 זי רעדט פון דיר, מיין האַרציג קינד,
 אַז דו האָסט קיין גוטען כאַראַקטער.

20.

עס שפיעלען די פיעדלען און פלייטען.
עס ברויזען טרומייטען אריין;
עס טאנצט איצט דער חתונה-דריידעל
די הארציגע ליעבינקע מיין.

עס רוישען און קלאפען די פויקען,
עס פרעהט זיך ארום אלץ מיט איהר;
אין מיטען דער שמחה נאָר קלאָגען.
די נוטע מלאכים מיט מיר.

21.

האַסטו דען טאָקי נאָר פארגעסען,
אז איך האָב ס'הערצעל דיינס באזעסען,
דיין הערצעל זיס און פאלש און קליין,
עס קען נאָר זיסער און פאלשער ניט זיין.

האַסטו די ליעבע און צרות פארגעסען,
וואָס האלטען מיין הארץ אין דריקען און פרעסען,
איך ווייס ניט, וואָס גרעסער איז ליעבע צי לייד,
און ווייס נאָר און לייד, און ווייס ניט פון פרייד.

22.

און וואָלטען די בלומען, די קליינע,
געוואוסט, ווי פארוואנדט איז מיין הערץ,
זיי וואָלטען מיט טרעהרען, מיט ריינע,
געהאַלפען מיר היילען מיין שמערץ.

און וואָלטען די נאכטיגאלען
געוואוסט, ווי כ'בין טרויריג און קראנק,
זיי וואָלטען געלאָזען ערשאַלען
א קוויקענדיג, זיסען געזאנג.

הארץ, מיין הארץ, א, זיי געדולדיג,
 זיי אצינד ניט ביז אויף איהר!
 טראגן עס, טראגן עס, און ענטשולדיג,
 וואס זי האט געטאן צו דיר.

18.

איך בין ניט ביז, און ברעכט דאס הארץ אין מיר,
 פארלאר'נע לייער! איך בין ניט ביז אויף דיר.
 און שטראהלסטו אויך אין דיאמאנטען־פראכט,
 קיין שטראהל באלייכטען וועט דיין שווארצע נאכט.

דאס ווייס איך לאנג. אין טרוים געזעהן האב איך,
 די שווארצע נאכט אין הארצען טיעף אין דיר;
 געזעהן האב איך די שלאנג, וואס פרעסט דיין הארץ,
 געזעהן האב, לייעכסטע איך, ווי דאָרט איז חושך־שווארץ.

19.

יא, דו ביזט עלענד און איך בין ניט ביז; —
 לייעכסטע, מיר מוזען ביידע עלענד זיין!
 ביז דער טויט וועט אויפנעהמען אונז אין זיין שוים,
 ביז דאן מוז יעדער פון אונז עלענד זיין.

איך זעה, ווי שפאָט ארום דיין מייכלעל שוועבט,
 איך זעה, דיין אויג בליצט ווילד און טראַצעגליד.
 איך זעה דעם שטאַלץ, וואָס דיר דיין ברוסט אויפהעבט,
 דאָך ביזטו עלענד, עלענד פונקט ווי איך.

אונזיכטבאר צוקט ארום דיין מויל א שמערץ,
 א טרעהר, באַהאַלטען, טריעכט דיין אויגען־שיון.
 א שטיַלע וואונד נאָגט אויף ביי דיר אין הערץ, —
 לייעכסטע, מיר מוזען ביידע עלענד זיין.

דאָך ס'אלערערנסטע און קרומסטע
דאָס האָבען זיי ניט געוואוסט ;
דאָס ערגסטע קרומסטע און דארסטע,
דאָס טראַג איך געהיים אין מיין ברוסט.

25.

געבליהט האָט דער בוים און דער פויגל נעזונגען.
די זון האָט געלאכט פול מיט פרייד און מיט לוסט ;
דו האָסט מיר געקושט און דו האָסט מיר באצוואונגען,
געדריקט האָסטו מיר צו דיין גליהענדער ברוסט.

די בלעטער געפאלען, דער ווינד האָט געברומט,
מיט פארדראָסענעם בליק באגריסט האָט די זון ;
געזאָגט זיך דאן האָבען מיר קאלט : „זיי געזונד“.
דו האָסט זיך פארבויגען, מיר פריערט דערפון.

26.

מיר האָבען פיעל איינער צום אנדערן געפיהלט,
און דאָך זיך זעהר זעלטען פארטראָגען ;
מיר האָבען אין „מאן און פרוי“ זיך געשפיעלט,
און דאָך זיך קיינמאל ניט געשלאָגען.
מיר האָבען צוזאמען געשטיפט און געלאכט,
און צערטליך געקוסט, און פיעל חוזק געמאכט.
מיר האָבען צולעצט, פול קינדערשער לוסט,
געשפיעלט אין באהאלטנים אין וואלד אין דעם גרינען,
מיר האָבען אזוי זיך באהאלטען געוואוסט,
אז מיר וועלען זיך קיינמאל, שוין מעהר ניט געפינען.

27.

לאנג ביזטו מיר טריי געבליעבען,
און האָסט פאר מיר זיך אָנגענומען,
און ביזט טרייסטען מיר געקומען,
ווען די נויט האָט מיר פארטריעבען.

און וואָלטען געוואוסט פון מיין וועהטאָג
די גאָלדענע שטערענדלעך, דאָרט,
זיי וואָלטען געפונען פאר גויטיג,
מיר זאָגען אַ טרויסטענדעם וואָרט.

דאָך קענען זיי קיינער ניט וויסען.
נאָר איינע ווייס מיין שמערץ :
ווייל זי אליין האָט צוריסען,
צוריסען אויף שטיקער מיין הערץ.

23.

פארוואָס שיינט טריעב און פינסטער איצט די זון,
און טריעב און פינסטער זענען פעלד און וואַלד ?
פארוואָס איז וויסט און גרוי אַזוי די ערד
און ווי דער קבר איז זי איצטער קאַלט ?

פארוואָס בין איך אליין איצט עלענד, קראנק ?
געליעבטע מיינע, איך פרעג דאָס איצט ביי דיר. —
אוי, ענטפער מיר, דו הארציגע געליעבטע מיין,
פארוואָס, פארוואָס ביזטו אוועק פון מיר ?

24.

זיי האָבען פיעל דערצהלט דיר,
זיי האָבען פיעל געקלאָגט ;
דאָך וואָס עס האָט געקוועלט מיר,
דאָס האָבען זיי ניט געזאָגט.

זיי האָבען זיך אָנגעשטעלט וויכטיג,
געזידעלט, ווען דו האָסט געלויבט ;
געזאָגט, אז איך האנדעל ניט ריכטיג,
און דו האָסט זיי אלעס געלויבט.

מיין ליעבסטע, זי איז אי שען, אי מילד,
נאך שוועבט פאר מיר איהר זיסעס בילד;
די אויגען, ווי הימלען די בעקלעך בליהען,
זיי בליהען זייט יאהרען, זיי בליהען און גליהען.
וואס איך האב זי געקענט שטעלען אין קאן,
דאס איז דאס רומסטע, וואס איך האב געטאן.

30.

די בלאהע פאלקעס פון די אויגלעך דיין,
די רויטע ראזען פון די בעקלעך פון,
די ווייסע ליליען פון די הענטלעך קליין,
זיי בליהען און בליהען נאך אלץ ווי געווען,
דאס הערצעלע נאך האט פארלארען דעם ברען.

31.

די וועלט, זי איז שען, און דער הימעל איז בלאה
און די לופט, זי איז ווילד און קיין ווינד איז ניטא,
און די בלומען ווינקען אין בליהענדען פעלד,
און פינקלען און בלינקען אין וועלטען-געצעלט,
און די מענשען פרעהען זיך, וואו איך נאך בליק —
און דאך וואלט איך בעסער אין קבר איצט זיין
און צוטוילען זיך צו דער ליעבינקער מיין.

32.

געליעבטע מיין, ווען ליגען וועסט
אין קבר אינ'ם שווארצען,
וועל איך צו דיר אין קבר געהן
מיט א גרינגען הארצען.
און וועל דיר פרעסען, קושען ווילד
און לעבען דיר זיך לעגען,
און וויינען פיעל און שטארבען דארט,
און אלץ פאר דיינעם וועגען.

מיר גענעבען טרינקען, עסען,
און דו האָסט מיר געלד געבאָרגט,
און האָסט מיר מיט וועש פאָרוואָרגט,
און דעם פאָס אויף ניט פאָרגעסען.

ליעבסטע! זאָל דיר גאָט באַהיטען,
לאַנג, אָ, לאַנג פון קעלט און היצען,
ווייל האָסט מיר געזוכט צו שיצען,
זאָל ער דיר מיט גליק באַשיצען.

28.

די ערד איז לאַנג געווען פערמארעט,
דאָן איז דער שענער מאַי געקומען,
געלאַכט האָט אלץ, און דאן פאר'צרה'ט
איז מיר דאן אלעס פאָרגעקומען.

די בלומען שפּראַצען, פייגעל טרילען,
די גלאַקען קלינגען, פליעגען זשומען,
מיר אבער וויל קיין זאך ניט געפעלען,
געוואָלט האָב איך אלץ זאָל פארשטומען.

געלאַנגוויילט האָט מיר אַלץ אַרומעט
דעם פריינד זאָנאר אריינגענומען,
געקומען איז צו מיר דער אומעט,
ווייל זי האָט אַנ'אנדערען גענומען.

29.

און ווען איך האָב לאַנג זיך, צו לאַנג זיך געזאמט,
אין לענדער, אין פרעמדע, גע'חלומ'ט, געפלאמט,
איז געוואָרען מיין ליעבסטער די צייט צו לאַנג,
און זי האָט געקראָגען אַ מאָדנעם פארלאַנג:
זי האָט זיך פארשאפט אַ אינגעל אַ דומען,
און האָט דעם אינגעל אלס חתן גענומען.

(דאָס ליעד רעדט:)

וואָלט איך געווען כאַטש דאָס פאפיער,
פון וואָס זי שמעטערלינגען מאַכט! —
וואָלט איך אין אויער איהר געזאָגט
דעם סוד, וואָס אין מיר צאנקט און שמאכט.

35.

זייט זי איז אוועק פון מיר,
איז דאָס לאכען מיט מיט איהר.
מוזיק, שפאס האָט מען געמאכט,
אַבער איך האָב ניט געלאַכט.
זייט איך האָב פארלאָזען זי,
וויינען ווייס איך מעהר ניט ווי.
מעג דאָס הארץ צואוועהטאָגט ווערען,
געפין איך דאָך ביי זיך קיין טרעהרען.

36.

פון מיינע גרויסע שמערצען,
מאָך איך די קליינע ליעדער:
זיי ציהען אויס די גליעדער,
און פליהען אוועק פון איהר הארצען.
דעם וועג צו איהר קאָפּ זיי געפינען,
דאָך קומען זיי ווידער אין קלאַנגען;
און קלאַנגען און ווילען ניט זאָגען,
וואָס זי טראַגט ארום אין איהר זינען.

37.

פיליסטער, אין שעהנינקע רעקלעך,
שפאציערען דורך וואַלד און דורך פעלד;
זיי יובלען און שפרינגען, ווי בעקלעך,
באגריסענדיג גאָט'ס שענע וועלט.

אין מיטען נאכט, ווען ס'שטעהען אויף
די טויטע פון די קברים,
דאן בלייב איך מיר מיט דיר אליין
און ליג ביי דיר אין אָרעם.

און ווען עס רופט דער יום הרין
צו פיין און פארנעניגען,
דאן אַרט די גאנצע זאך אונז ניט,
מיר בלייבען ווייטער ליגען.

33.

א פיכטענבוים שטעהט איינזאם
אין צפון ערגיץ וואו,
איהם שלעפערט: און דער קאלטער שניי
דעקט ווי א דעק איהם צו.

ער חלומ'ט פון א פאלמע,
וואָס שטעהט אין מזרח־לאַנד,
און טרויערט שטיל און איינזאם,
דאַרט אויף א פעלזענוואַנד.

34.

(דער קאפּ רעדט:)

וואָלט איך דאָס ביינקעל כאַטש געווען,
דער ליעבסטער'ס פיס בלוז אַנצושפּארען;
און מעג איהר טראַט נאָך זיין ווי שטריינג! —
עס וואָלט דער וועהטאָג מיד ניט אַרען.

(דאָס האַרץ רעדט:)

וואָלט איך דאָס קישעלע געווען,
וואו זי די נאָרלען שטעכט אריין;
און בריינגט א יעדער שטאָף אַ טרער! —
מיד וואָלט געפרעהט דער זיסער פיין.

מיט הילכונג טריט פלעג איד שפאנען
א שטילער אריבער דער בריק;
פון וואלסען ארויס די לבנה
באגלייטען פלעגט מיד מיט איהר בליק.

און קומען פלעג איד צו דיין וואוינונג
און לאנג דארט פאר דיין פענסטער שטעהן
און בליקען ארויף צו דיין פענסטער, —
מיין הארץ פלעגט אין וועהען פארגעהן.

איד ווייס דאך, אז דו האסט נישט איינמאל
פון פענסטער אראפ מיד באטראכט,
ווי איד ביי דעם שיין פון לבנה
פלעג שטעהן ווי א זייל אין דער נאכט.

39.

א בחור ליעבט א מיידעל,
זי קלייבט א צווייטען אויס;
דער צווייטער ליעבט אנ'אנדערע,
און כאפט זי גיכער אויס.

דאס מיידעל פון גרויס ערגער
ווארט נאר שוין מעהר נישט לאנג,
זי נעהמט זיך גיך א חתן;
דעם בחור טוט עס באנג.

עס איז אנ'אלטע מעשה,
דאך בלייבט זי אייביג נוי;
און וועמען זי פאסירט נאך,
דעם ברעכט דאס הארץ אין צוויי.

באטראכטען מיט בלינקענדע אויגען,
ווי ראָמאַנטיש אַרום אלעס בליהט;
מיט אויערן, לאנגניקע, זויגען
זיי איין פונ'ם שפּערלינג דאָס ליעד.

איך אָבער זיך אין מיין קאמער,
פאַרהענג מיר די פענסטער פעסט;
און ס'קומען צו מיר מיט געיאמער,
ביי טאָג שוין די שרים אלס געסט.

די ליעבע, די אלטע ערשיינט דאָן,
זי קומט פון בית-עלמין בלייד,
זי זעצט זיך אוועק און זי וויינט דאָן,
און מאכט דאָס הארץ מיר ווייד.

38.

א בילד פון פאַרגעסענע צייטען
שטעהט אויף פון דעם קבר פאר מיר
און ווייזט מיין פאַרגאנגענעם לעבען
ווען איך האָב געלעבט אַרום דיר.

בייטאָג פלעג איך אומגעהן פאר'חלומ'ט
דורך גאסען מיט איינזאמע טריט,
עס האָבען זיך מענשען געוואונדערט,
נאָר שווער איז געווען מיין געמיט.

ביינאכט נאָר פלעגט ווערען מיר גרינגער
עס שלאָפען די גאסען אַרום;
און איך פלעג אליין מיט מיין שאַטען
אַרומגעהן פאַרטרויערט און שטום.

דער אינוועל פון שדים געווען איז
באשיינט פון לבנה-גלאנץ.
עס האבען געטראגען זיך טענער,
און ס'איז אנגעגאנגען א טאנץ.

די טענער זיי האבען געקלונגען
אלץ ליעבער און שטארקער ארום,
און מיר אבער זענען אלץ ווייטער
געשוואומען גאר טרוי'דיג און שטום.

43.

פון אלטע מעשיות ווינקט עס
מיר מיט א ווייסער האנד,
און עפעס קלינגט און זינגט מיר
פון א פארצויבערט לאנד.

וואו גרויסע בלומען שמאכטען
אין גאלד פון אבענדר-ליכט,
וואו איינער בליקט מיט צארטקייט
דער צווייטער אין געזיכט.

וואו אלע בוימער ריידען
און זינגען העל פון גליק
און העלע קוואלען שלאגען
ווי פרייע טאנצמוזיק.

אהין וואלט איד געפלויען
אין יענעם לאנד אריין,
פון אלע מיינע ליידען
און פריי און גליקליך זיין.

40.

און הער איך דאָס ליערעל זינגען,
וואָס זי האָט געזונגען אמאָל,
דאָן וויל מיר דאָס הארץ צושפּרינגען
פון שמערצען אָהן א צאָהל.

עס טרייבט מיר א פינסטערע בענקשאפט,
צום טיעפען וואַלד אַרויס,
און ס'רינען מייע טרעהרען
און כ'ווייז מיין אומעט אויס

41.

איך זעה אַ בת מלכה אין טרוים
מיט באקען בלאסע, טריבע;
מיר זיצען אונטער גרינעם בוים
פארהילט אין אונזער ליעכע.

— איך דאַרף דאָך ניט דיין טאטענס קרוין,
די גרויסע אוצרות זיינע;
איך דאַרף נאָר האַבען דיר אליין
דיך שענהע גוטע מיינע.

און זי — ענטפערט מיר פארטראכט:
איך מוז אין קבר שטומען,
נאָר ליעבענדיג בין איך ביינאכט
צו דיר אַרויסגעקומען.

42.

מיין ליעבסטע מיר זענען צוזאמען
געזעסען אין שיפעל אליין.
די נאכט איז געוועזען א שטילע,
געווען איז דאָס וואסער גאָר שען.

דאָס מיידעל שטעהט שטום ווי באנומען
פאר איהר קומט דער ריטער אין שרעק;
נאָר דאָ איז דער ריעז באלד געקומען
און פלינק לויפט דאָס מיידעל אוועק.

אין בלוט ליגט דער ריטער געשלאָגען
דער ריעז געהט אוועק אין זיין הויז,
אז מען וועט צו קבורה מיך טראגען.
וועט דעמאָלט די מעשה זיין אויס.

47.

זיי האָבען מיך געפייניגט,
געמאכט מיך בלוי און בלאַס,
די ערשטע מיט איהר ליעבע,
די צווייטע מיט איהר האַס.

זיי האָבען מיך פארניפטעט,
געמאכט מיך ווילד פאר כעס,
די ערשטע מיט איהר ליעבע,
די צווייטע מיט איהר האַס.

דאָך די, וואָס האָט אים מייסטען
געקוועלט מיך און באטריעבט,
האַט קיינמאָל ניט געהאסט מיך,
און קיינמאָל נימ געליעבט.

48.

עס ליגט דער הייסער זומער
אויף דיין געזיכט, פול חן;
עס ליגט דער ווינטער, דער קאַלטער,
אין דיין הערצעלע קליין.

אך, יענע לייד פון פריידען
איך זעה דאס נאָר אין טרוים;
און אז עס קומט דער מאָרגען
צוריקט מיין טרוים ווי שוים.

44.

איך האָב דיר געליעבט און איך ליעב דיר נאָך חיינט!
און אויב ווען די וועלט וואָלט צופאַלען,
מיין אייביגע ליעבע צו דיר וועט, מיין פריינד,
פון אונטער די חורבות אויף שטראהלען.

45.

אין לייכטענדען זומער מאָרגען
געה איך אין גארטען ארום.
עס שעפטשען און רעדען די בלומען,
איך אָבער וואַנדער אום שטום.

עס שעפטשען און רעדען די בלומען,
און קוקען מיט מיטלייד מיד אָן;
ניט ביז זיי אויף אונז'ער אַ שוועסטער
געקענט האָט זי אנדערש ניט טאָן.

46.

עס שטראהלט און עס שימערט מיין ליעבע,
עס שטראהלט אין איהר פינסטערער פראכט
ווי מעשיות פארטרויערטע טריעבע
דערצהלט אין א זומער ביינאכט.

א פאָרעל שפּאַצירט אינ'ם גארטען
פארקלערט אין פארבאָרגענעם פיין
די נאכטיגאל זינגט אינ'ם גארטען,
דאָרט ציטערט דער נאכטיגער שיין.

די גרעפין פארוועהטאגט און ביטער
זאגט: „ליעבע איז ליידען אָהן שיער.“
דערלאנגט דאן טהיי צום ריטער,
וואָס זיצט דערביי לעבען איהר.

ביים טיש געווען נאָך אנ'ערטעל,
מיין ליעבסטע, דו האָסט דאָרט געפעהלט;
וואָלסט אויך געזאָגט א ווערטעל,
פון דיין ליעבע וואָלסטו דערצעהלט.

51.

עס זענען מיט גיפט מיינע ליעדער,
ווי קענען זיי דען אנדערש זיין?
דו האָסט אַ, געליעבטע געגאָסען
פיעל גיפט אין מיין בעכער אריין.

עס זענען מיט גיפט מיינע ליעדער,
ווי קענען זיי אנדערש דען זיין?
אויך טראָג אין מיין הארצען פיעל שלאַנגען,
און דיר אויך געליעבטעסטע מיין.

52.

כ'האָב וויעדער דעם אַלטען חלום געזעהן:
אַ מאי נאכט, אַ פרישע, אַ פרייע,
מיר זענען ביין לינדען-בויים געווען.
געשוואָרען זיך אייביגע טרייע.

געווען איז אַ שבועה, אַ שבועה אויף'ס ניי
געקושט האָב דיין מויל איך דעם זיסען.
אום איך זאָל בלייבען דיר אייביג געטריי,
האָסטו אין האַנד מיר געביסען.

דאס וועט אמאל זיך בייטען
 דו פיעל געליעבטע מיין :
 דער ווינטער אויף דיין פנים —
 דער זומער אין הארץ וועט זיין.

49.

ווען מענשען צוויי זיך שוידען,
 דערלאנגען זיי זיך די הענד :
 און הויבען אן צו וויינען.
 און זיפצען אהן אן'ענד.

מיר האבען ניט געוויינט דאן,
 קיין וועה, קיין זיפץ, קיין אד !
 די טרעהרען און דאס זיפצען,
 נעקומען זענען דערנאך.

50.

מיר זענען געזעסען ביין טהייטיש,
 גערעדט פון לייעבע פיעל :
 די הערען — געוועזען עסטהעטיש,
 די דאמען פול צארטען געפיהל.

„די לייעבע מוז זיין פלאטאניש“,
 דער דארער האפראט רעדט.
 די פרוי זיינע שמייכעלט איראניש,
 און זיפצט און זאגט : „איהר זעהט“.

דער גלח, דאס מויל האלט אפען :
 „די לייעבע ניט זיין דארף רוי,
 זי שאדט אַניט צום שלאפען“,
 דאס מיידעל פרעגט : „ווי אזוי?“

איך זיין פאר'חלומ'ט, פארטראכט,
און קלעהר פון דער ליעבינקער מיין;
און ס'קוקען דריי שאטען-געשטאלטען,
און ווינקען, אין מיינעם אריין.

זיי קרימען מיר נאָך, זיי מאכען העויות
זיי שפּאַטען און לאכען דערביי;
זיי מישען זיך אויס מיט'ן וואַלקען אין הימעל
און כיכען און פליהען פארביי.

55.

איך האָב געוויינט אין חלום,
ווייל כ'האָב גע'חלומ'ט דו ביזט טויט;
און טרעהרען זענען נאָך גערונען,
אויף מיין באַק אין מאַרגען-רויט.

איך האָב געוויינט אין חלום,
ווייל כ'האָב גע'חלומ'ט דו ביזט אוועק;
און ווען כ'בין אויפגעשטאַנען,
צום וויינען געמט קיין עק.

איך האָב געוויינט אין חלום,
ווייל כ'האָב גע'חלומ'ט ביזט מיר טריי;
און ווען כ'בין אויפגעשטאַנען,
האָב איך געוויינט אויפ'ם ניי.

56.

קומט נאכט, אין חלום זעה איך דיר,
דו גריסט אזוי פריינדליך און זיס;
איך ווילן זיך פאַנאָדער און פאל דאָן,
ארונטער צו דיר צו די פיס.

אוי, ליעבסטע, מיט אויגלעך קלאהר און שען.
אוי, ליעבסטע היים און פייערדיג;
דיין שבועה, דאס האב איך, געקענט פארשטעהן
דאך ס'בייסען געווען איז איבריג.

53.

איך שטעה אויפ'ן שפיץ פון בארג אצינד,
געפיהלען זיי קומען אהן א צאהל;
ווען איך וואלט געווען א פויגעלע,
געזיפצט וואלט איך טויזענד מאל.

ווען איך וואלט א שוועלבעלע געווען,
געפלויען וואלט איך גלייך צו דיר,
און וואלט מיר געבויט א נעסטעל, א קליינס,
צווישען דיין פענסטער און טיר

ווען איך וואלט געווען א נאכטיגאל,
צו דיר געפלויען וואלט איך,
איך וואלט פאר דיר געזונגען ביי נאכט,
ליעדער פון ליעבע, — און זיך.

ווען איך וואלט א גימפעל געווען, וואלט איך
געפלויען צו דיר אין הארץ;
ווייל דו האסט ליעב די גימפעלעך,
און היילסט דעם גימפעל־שמערץ.

54.

מיין וואגען פאָהרט לאנגזאם
דורך לוסטיגע וועלדער;
דורך בלומיגע טאלען,
און בליהענדע פעלדער.

עס בילען די הינט, און די דיענערס,
 באַלייכטען דעם פינסטערען וועג ;
 איך פליה ארויף די טרעפּען,
 איך פרעג ניט, כ'ווייס, איך מעג.

אין ליכטיגען, פרעהליכען צימער,
 דאָרט איז אזוי דופטיג און וואַרם ;
 דאָרט וואַרט שוין אויף מיר מיין געליעבטע,
 איך פליה אריין אין איהר ארם.

דער שטורעם, ער טרויסעלט די בלעטער,
 די דעמבע פרעגט שטיל דעם ווינד ;
 וואָס וויל דער נאַרישער ריטער,
 מיט'ן נאַרישען חלום אצינד.

59.

עס פאַלט אַ שטערען ארונטער
 פון גלענצענדען הימעלס געצעלט ;
 דאָס איז דער שטערען פון לייעבע,
 וואָס פאַלט אראָפּ אויף דער וועלט.

עס פאלען פון עפעלבוים בלעטער,
 זיי פאלען און פאלען גאָר פיעל ;
 עס קומען די שטיפענדע ווינטען,
 און טרייבען מיט זיי זייער שפיעל.

עס זינגט דער שוואַן אין וואסער.
 באַלייכט פון לבנה-שיין ;
 זיין ליעד ווערט שטיל און שטילער,
 ביז ס'וואסער שלינגט איהם איין.

דו קוקסט מיר אַן מיט וועהמוט
און שאַקעלסט דיין בלאַנדיגען קאַפּ;
און ס'קייקלען זיך פון דיינע אויגען,
די טרערען, ווי פערעל אַראָפּ.

דו זאָגסט מיר אַ ווערטעל, אַ שטילען,
און גיסט מיר אַ קראַנץ פון ציפּרעסען;
איך ערוואַך — די בלומען פארשוואַנדען,
און דאָס ווערטעל, דאָס האָב איך פאַרגעסען.

57.

אַ שרעקליכעם וועטער אין דרויסען,
עס בריווט און עס וואיעט דער ווינד;
די נאַכט איז אַ שטורעמדיג-קאַלטע,
וואו איז יעצט מיין אַרימעס קינד?

איך זעה זי ביים פענסטער איצט זיצען,
אין איינזאַמען קאַמער פאַרטראכט;
די אויגען פול ביטערע טרעהרען,
זיי קוקען אַרויס אין דער נאַכט.

58.

דער הערבסט-ווינד שאַקעלט די בוימער,
די נאַכט איז פייכט און קאַלט;
פאַרהילט אין גראַהען מאַנטעל,
רייט איך אַרויס אין וואַלד.

און ווי איך רייט אזוי, פליהען
די געדאַנקען מיר פאַראוים;
זיי טראָגען לייכט מיר, און לוסטיג,
אַוועק צו מיין ליעבסטע'ס הויז.

61.

ס'איז האלבע נאכט, אלץ קאלט און שטום
קלאַגענדיג בלאַנדזשע איד אין וואלד ארום.
איד האָב די בוימער פון שלאָף געוועקט,
זיי האָבען פול מיטלייד די קעפּ אויסגעשטרעקט.

62.

ביים פארקען ליגט באגראבען,
ווער זיך אליין בריינגט אום;
דאָרט וואקסט אַ בלאָהע בלימעל,
די אַרמע זינדער-בלום.

ביין פארקען שטעה איד און זיפּץ,
די נאכט איז קאלט און שטום,
אין לבנה-שיין באוועגט זיך
די אַרמע זינדער-בלום.

63.

וואו איד בין, ארום נאָך דונקעלט
פינסטערניס, טעמפּ און געריכט,
זיגט פאר מיר שוין מעהר ניט פינקעלט,
ליעבסטע פון דיין אויג דאָס ליכט.

פאר מיר פארלאָשען איז די זיסע,
די גאלדענע ליעבעס-שטערען-פראכט
גרייט זי דער אכגרונד, גרייט די תפיסה,
נעהם מיר אויף שוין, אלטע נאכט.

64.

מען האָט איהם באגראבען ביים שייד-וועג,
ווייל ר'האט זיך דאָס לעבען גענומען.
און איבער איהם וואקסען איצט בלומען.
מען רופט זיי דעם „זינדיגען בלומען“.

ארום איז שטיל און טונקעל,
פאר אומערט מאט און מיעד :
דער שטערען אויף שטיקלעך צובראָכען,
פארקלונגען דאָס שוואַנען־ליעד.

60.

איז א ריעזענשלאָס האָט מיר דער גאָט פון חלומות געבראכט,
וואו ס'דופטען די לופטען, ווי לייכטענדע שטראהלען,
און מענשען פארפוצטע אין גלאנץ און אין פראכט
באוועגט האָבען זיך אין לאַבר־נישע זאָלען.
דער בלייכער בעל חלום די טיר זוכט פארטראכט,
און ברעכט מיט די הענר און האלט אין איין פאלען,
די דאמען און ריטער, זיי טראנען זיך אום ;
און רייסען מיט און דעם רויש און געברום.

דאָך פלוצלונג אליין בלייב, אליין גאר איך שטעה,
מיד וואונדערט, ווי גיך ס'זענען אלע פארשוואונדען.
איך וואנדער אליין, איך אייל זיך, איך געה,
דורך זאלען און צימערן מאַדנע פארבונדען.
מיין פוס ווערט בליי, אין הארצען שרעק און וועה,
איך זוך אַ טיר, עס פליהען די שטונדען ;
איך קום צו ענדליך צו דער לעצטער טיר,
איך וויל ארויס, — אה, גאָט ! ווער שטעהט פאר מיר ?

דאָס איז מיין געליעבטע געשטאנען ביים טיר,
צער אויף די ליפען, זארג אויפ'ן שטערען.
איך זאָל זיך צוריקעהרען ווינקט זי מיר :
איך ווייס ניט, זאָל איך זי פאלגען, זאָל הערען.
אַ פייער, א מילדער לייכט ארויס מילד פון איהר,
וואָס וויל מיר פארברענען און ציהט מיר צו טרעהרען.
אוי ווי זי האָט וואונדערליך אנגעקוקט מיר,
פון שלאָף, פון טיעפען, ערוואכט האָב איך.

ווייסט איהר פארוואָס דער ארון
אי גרויס, אי שווער מוז זיין?
עס ליגעט אין איהם מיין ליבע,
מיין וועהטאָג און מיין פייַן.

און זיפצענדיג שטעה איך ביים שייד־וועג
און קען גאר צו זיך איצט ניט קומען.
און קוק ווי עס ציטערען שטראהלען
דאָרט איבער דעם זינדיגענס בלומען.

65.

די אלטע ביזע ליעדער,
חלומות שלעכט און שווער,
זיי לאַמיר יעצט באַגראַבען,
אנ'אָרון בריינגט אהער.

איך וועל אייך דאָרטען לעגען, —
דאָך ניין, און שווייג דערפון;
דער אָרון מוז זיין גרעסער,
פון היידעלבורגער טון.

און בריינגט אַ מטה
פון ברעטער פעסט און דיק,
אויך מוז ער זיין נאָך לענגער,
פון מאַינצ'ער לאנגען בריק.

און בריינגט מיר אויך צוועלף רויזען,
זיי מוזען שטארקער זיין,
פון קריסטאפער אין דאָם־קירך
לון קעלן, דער שטאָרט ביים רהיין.

אין ים פארזינקען זאָלען
דעם אָרון זיי געשווינד,
דען אזא גרויסער אָרון
אַ גרויסע גרוב פארדיענט.

דער צוריקעהר אַהיים.

.1823—1824

1.

אין מיין זעהר באטריעכטען לעבען
האט אמאל געשטראהלט א בילד,
איצט, ווען ס'האט דאס בילד פארבלייכט שוין,
האט די נאכט מיך איינגעהילט.

זיצען קינדער אין דער פינסטער —
ציטערט ס'קינדישע געמיט;
ווילען זיי דעם שרעק פארטרייבען,
זינגען זיי זיך הויך א ליעד.

איך בין אויך א קינד, אט זינג איך
איצטער אין דער פינסטערקייט;
כאטש עס קלינגט מיין ליעד ניט פרעהליך,
בין איך דאך פון שרעק באפרייט.

2.

איך ווייס ניט, וואס קען עס באטייטען,
וואס איז אזוי טריעב מיין געמיט;
א מעשה פון אוראלטע צייטען
פארנעסען קען איך גאר ניט.

פארנאכט, א ווינטעלע שפיעלט זיך
און רוהיג מורמעלט דער רהיין;
דער שפיץ פון בארג פארהילט זיך
פון אבענד־זונענשיין.

אויף יענער זייט זעהט זיך וואס קוים-קוים,
נאָר סוקט אייד צו זעהט איהר עס כאלד,
פאַליוצען און גערטנער און מענשען
און אַקסען און לאַנקעס און וואלד.

די מיידלעך וואשען וועש דאָרט
און שפּרינגען ארום, ווי פאַרשייט :
דאָס מיהלראָד שיט בריליאַנטען,
איך הער זיין גערויש פון דער ווייט.

אַ בודקע פאַר דער וואך שטעהט
ביים טורעם ביי דער בריק,
אַ זעלנער אין אַ רויטען ראָק
געהט אום דאָרט הין און צ'ריק.

ער האלט זיין ביקס און שפיעלט זיך,
די זון באלייכט זי רויט,
אַ דרעה און אַ שטעל, אויפ'ן אַקסעל די ביקס —
חלואי שיסט ער מיך צום טויט.

4.

איך געה ארום אין וואלד און וויין,
די דראַסעל אויבען שלייפט איהר צונג :
זי שפּרינגט און זינגט גאָר פֿיין :
„וואָס טוט דיר וועה, מיין יונג ?“

די שוואַלבען, דינע שוועסטער,
זיי ווייסען דאָס געוויס, —
זיי האַבען געוואוינט אין די נעסטער,
וואו מיין ליעבסטער'ס פענסטער אין.

די שענסטע יונגפרוי מיט זיצען
 דאָרט אויבען — וואונדערליך גאָר;
 די גאָלדענע ציערונגען בליצען —
 זי קעמט איהרע גאָלדענע האָר.

זי קעמט זיי מיט גילדענע קאמען
 און זינגט דערביי אַ ליעד;
 דאָס ליעד און דער ניגון צוזאמען
 עס רופט אזוי און ציהט.

דעם פישער אין שיפעל אין קליינעם
 געהמט אָן א וועה איהם און דריקט;
 ער זעהט ניט פעלזען, די שטיינער —
 ארויף אין דער הויך — ער בליקט.

איך גלויב, די כוואליעס פארשלינגען
 דעם פישער אין שיפעל ביי נאכט,
 און דאָס האָט נאָר מיט איהר זינגען
 די לאַרעליי געמאַכט. —

3.

מיין האַרץ, מיין האַרץ איז טרויריג,
 דאָך איז דער פריהלינג צוריק,
 איך שטעה אָנגעלעהנט אָנ'ם לינדבוים,
 הויך אויף דער פעסטונג'ס בריק.

און אונטען לויפט דער שטאַטטייד,
 דער בלאַהער, אין שטילער רוה;
 אַ אינגעל זיצט אין שיפעל
 און כאפט פיש און פייפט זיך צו.

זיי האָבען געפרעגט ווי עס געהט מיר
און אליין געזאָגט מיר גלייך,
אז איך האָב מיך גאָרנישט געענדערט,
נאָר אז מײן פנים איז בלייב.

איך האָב זיי געפרעגט אויף א מוהמען,
א צווייטע, וואָס כ'האָב נאָך איהר בילד,
געפרעגט אויפ'ן קליינטשיקען הינטעל,
וואָס האָט אזוי זאנפמיג געכילט.

„וואָס מאכט דאָס פארהייראטע פאַרעל?“ —
האָב איך כלומר'שט געפרעגט ביי דער זייט,
דאן האָט מען מיר פריינדליך געענטפערט,
אז זי איז שוין אויף דער צייט.

איך האָב זיי גוטס געוואונשען,
און געבעטען שטיל, מען זאָל
זי אמת האַרציג גריסען
פון מיר, פיעל טויזענד מאל.

דאָס שוועסטערל האָט דערצעהלט מיר:
„דאָס קליינע הינטעל פיון,
איז גרויס און ווילד געוואָרען
און זיך דערטרענקט אין רהיון.“

די קליינע איז ווי די ליעבסטע,
באזונדערס ווען זי לאכט;
זי האָט די אייגענע אויגען.
וואָס האָבען מיך קראנק געמאכט.

5.

די נאכט איז פייכט און שטורמיש.
דער הימעל איז פינסטער און שטום ;
אין וואלד אונטער רושיגע בוימער
וואנדעל איך שוויגענדיג אום.

עס צאנקט פון דער ווייטענס א ליכטעל
אין דעם איינזאמען יעגער'ס הויז ;
עס זאל מיך נאָר דאָרט ניט פארנארען,
ווייל ס'זעהט דאָרטען גאָר ניט-גוט אויס.

עס זיצט זיך די שטאַק-בלינדע באַבע
אין לעדערנעם לעהנשטוהל דאָרט,
שטאַר, ווי פון שטיין אויסגעהאמערט
און רעדט ניט קיין איין איינציג וואָרט.

דעם וואלד-יעגער'ס זעהנדעל, דער רויטער,
לויפט שעלמענדיג אלע מיט האַס,
ער האקט מיט דער ביקס אַן דער וואנד שטארק
און לאכט פאר ווילדען כעס.

די שענע שפינערין וויינט גאָר
און באנעצט מיט טרעהרען דעם פלאקס ;
דעם פאָטער'ס הונד איהר צופוסענס
זעהט אויס ווי געגאָסען פון וואקס.

6.

איך האָב אויף דער רייזע צופעליג
מיין ליעבסטער'ס משפּחה דערקענט,
איהר שוועסטער'ל, איהר טאטע-מאמע,
מיר האָבען געדריקט זיך די הענדר.

די מיידלעך, זיי הערען דאס ערענסט,
און ענדליך רערט קיינער ניט מעהר.
די שיה האט מען מעהר ניט געזעהן שוין,
ס'איז פינסטער אויף לאנד און אויף מעער.

8.

רו שענע פישער-מיידלעך,
דיין שיפעל פיהר צום לאנד;
קום, זעץ זיך דא אגידער
און גיב מיר, גיב דיין האנד.

לייג אויף מיין הארץ דיין קעפעל
און שרעק זיך ניט מיין קינד;
פארטרויסט זיך דאך טאגטעגליך
און זארג דעם ים און ווייגד.

מיין הארץ איז ווי דער ים גלייך,
עס שטורמט און שטייגט און פאלט;
און אויך פיעל שענע פערעל
זיין טיעפעניש באהאלט.

9.

די לבנה איז אויפגעגאנגען
און באשיינט די וועלען;
ב'האלט מיין ליעבסטע ווי געפאנגען
און ביידענס הערצער קוועלען.

פארטראכט איז מיין געליעבטע,
זי האט זיך אן עפעס דערמאנט;
„וואס הערסטו דעם ווייגד, א באטריעבטע?
וואס ציטערט דיין ווייסע האנד?“

7.

ביים ים ביים פישער-הייזעל
געזעסען זענען מיר,
געקוקט ווי ס'קומען געבלען
געדריכטע אָהן א שיער.

אין לייכט־טורעם האָבען שוין דעמאלט
די לאַמפען העל געברענט,
און אין דערווייטענס האָט מען
א שיה נאָך זעהן געקענט.

מיר האָבען גערעדט און גערעדט דאָן,
פון שיפען וואָס זענען אין וועג.
און ווי אזוי ס'לעבען מאַטראָזען,
צווישען פרייד און שרעק.

גערעדט פון ווייטע ברעגען,
פון זידען און פון נאָרד,
און פון די מאָדנע פעלקער
און די מנהגים דאָרט.

ביים גאַנגעס שמעקט און לייכט אלץ
און ריעזען־בוימער בליהען,
און שענע, שטילע מענשען
פאַר לאַטאַסכלומען קניהען.

די לאַפלאַנדער זענען גאָר שמוציג,
פלאַכקעפיג, ברייטמויליג און קליין;
זיי לייענען ביים פייער און באַקען
זיך פיש און קוואַקען און שריי'ן.

שלעכטעס וועטער! — און די שטורעם
וויילען גאר די שיף פארזינקען;
אוי, ווי ער האלט איצט איין די ווינטען
וועלכע וויילען אונז דערטרינקען!

קיינער קען אונז גאר ניט העלפען.
הער עס קראכען שוין די ברעטער!
און איך חיל זיך איין אין מאנטעל,
און וויל שלאפען ווי די געטער.

12.

דער ווינד טוט זיינע הויזען אָן.
די ווייסע וואסער-הויזען!
ער שמייסט די וועלען אין ווילדען קאָן.
זיי רוישען און ברומען און ברויזען.

פון אויבען אראָב מיט ווילדער מאַכט
א שלאַנסרענען נעמט לויפען.
גלייך ווי ס'וויל די אלטע נאכט
דעם אלטען ים אויסזויפען.

די מעווע האלט ביים מאַסטבוים זיך.
מיט אַ הייזעריגען קלאַנגען;
זי פלאַטערט און וויל גאר שוידערליך
אנ'אומגליק גאר אַנזאָגען.

13.

דעם שטורם שפיעלט אויף צום טאָנצען.
ער פייסט און ברויזט און ברילט;
אוי-אוי, ווי ס'שפרינגט דאָס שיפעל!
די נאכט איז לוסטיג און ווילד.

„דאָס רוישט נישט דער ווינד, דו מיין בעסטער,
 דאָס איז א ים־פרוי'ס געזאנג.
 דאָס זינגען מייענע שוועסטער,
 וואָס זענען אין ים שוין לאנג.

10.

אויף די וואַלקען רוהט די לבנה,
 ווי א ריעזען־פאָמעראנץ.
 און באשטראהלט דעם גרויען ים
 מיט א ברייטען, גאלדנעם גלאנץ.

איינזאם וואנדעל איך ביים ברעג,
 וואו די ווייסע כוואליעס רוישען,
 און איך הער פיעל זיסע רייד,
 זיסע רייד אין וואסער פלוישען.

אך, די נאכט איז שוין צו לאנג.
 און מיין הארץ קען מעהר נישט שווייגען;
 שענע ים־פרויען, טאנצט ארויס,
 איהר מוזט מיר אייער כשוף צייגען.

נעמט מיין קאפ אין אייער שוים,
 לייב און זעעל וויל איך אייך געבען!
 זינגט און האַלט מיר איין צום טויט,
 קושט מיר אויס פון הארץ דאָס לעבען!

11.

איינגעהילט אין גרויע וואַלקענס,
 שלאָפען איצט די גרויסע געטער;
 און איך הער זיי ווי זיי שנאָרכען,
 מיר וועלען האָבען שלעכטעס וועטער.

די לבנה ווערט אלץ בלאסער,
גלייך ס'טוט איהר עפעס וועה ;
דיין אויג ווערט טריעבער און נאסער,
דו שענע וואסער-פעע !

„עס ווערט ניט טריעבער און נאסער,
ס'איז נאס און טריעב מיין אויג,
ווייל ווען כ'בין ארויס פון וואסער
איז געבליבען א טראפען אין אויג.“

עס שרייען די ים-פייגעל קלעגליך,
גלייך ס'טוט זיי עפעס וועה ; —
דיין הארץ קלאפט ווילד, באוועגליך,
דו שענע וואסער-פעע !

„מיין הארץ קלאפט ווילד, באוועגליך,
עס קלאפט באוועגליך, ווילד,
ווייל איד ליעב דיך ווי נאך מעגליך,
דו ליעבליך מענשענבילד!“

15.

טאג'טעגליך איז פריהמארגען,
ווען כ'נעה פארביי דיין הויז,
דערפרעה איד מיד, דו קליינע,
ווען דו קוקסט פון דארט ארויס.

מיט דינע שווארץ-ברוינע אויגען,
פרענסטו מיד פארשענדיג דאן :
„ווער ביזטו און וואס פעהלט דיר,
דו פרעמדער, בלייבער מאן ?“

עס בויען זיך בערג פונ'ם וואסער,
עס ווירבעלט דער ים אינ'ם שטורם ;
דא גענעצט א שווארצער אַבגורנד,
דאָרט בויט זיך פון וואסער אַ טהורם.

אַ שילטען, אַ וויינען, אַ בעמען
קלינגט פון די מאיוטען אַרויס ;
איך האַלט מיד אַן פעסט אַן דעם מאַסטבוים :
און ווינש מיר, כ'זאַל זיין שוין אין הויז.

14.

עס נעמט זיך דער אַבענד שוין שטעלען,
ס'פאַרנעבעלט דער ים זיך שוין אויף,
גאָר סודות'דיג רוישען די וועלען
און שטייגען אַרויף אין דער הויף.

די ים־פרוי שטייגט אויף פון די וועלען,
און זעצט זיך צו מיר אויפ'ן לאַנד ;
די ווייסע ברוסטען קוועלען
אַרויס פון דעם שלייער־געוואנד.

זי דריקט מיד און זי פרעסט מיד
און טוט כמעט מיר וועה : —
דו דריקסט דאָך שוין צו פעסט מיד,
דו שענע וואַסער־פעע !

„איך פרעס דיך מיט דערבאַרמען,
און דריק דיך מיט געוואַלד ;
איך וויל ביי דיר מיד וואַרמען.
דער אַבענד איז צו קאַלט.“

17.

אויף יענעם באַרג דאָרט אויבען,
דאָרט שטעהט אַ פּרעכטיגן שלאָס,
דאָרט וואוינען דריי שטענע מיידלעך,
וואָס האָבען געליעבט מיך אַהן מאָס.

שבת געקושט האָט מיך יעטע
און זונטאג מיך יוליע דערקוויקט,
און מאָנטאג האָט די קוניגונדע
אין ד'אַרעמס כמעט מיך צוריקט.

דאָך האָבען אויף איינמאָל אַ דיענסטאג
באשטימט די דריי מיידלעך אַ פעסט;
עס זענען אויף פערד און אין קאטשען
געקומען צו פאָהרען די געסט.

מען האָט אָבער מיך ניט געבעטען,
דאָס הייסט זיך שוין נאָריש געגרויסט!
עס האָבען באמערקט דאָס די מוהמעס
און האָבען געלאכט אין דער פּוּיסט.

18.

אויפ'ן האַריוואָנט דעם ווייטען
שווימט אַרויס אַ נעבעל-בילד,
די שטאָרט מיט איהרע טורעמס
איז אין אַבענד איינגעהילט.

אַ ווינד אַ פייכטער קרויזעלט
דעם גראָהען וואסער-וועג,
דער שיפער אין מיון שיפּעל,
ער רודערט ווי מיט שרעק.

איך בין א דייטשער דיכטער,
באקענט אין דייטשען לאנד;
דערמאנט מען די בעסטע נעמען,
דאן ווער איך אויך דערמאנט.

און דאס וואס מיר פעהלט, קליינע,
פעהלט פיעלע אין דייטשען לאנד;
דערמאנט מען די ערגסטע שמערצען,
ווערט מיין שמערץ אויך דערמאנט.

16.

עס גלאנצט דער ברייטער ים ארויס
אין לעצטען אָבענד־שיין,
מיר זענען געזעסען אין פישערי־הויז,
געזעסען שטיל און אליין.

דער נעבעל שטייגט, דער ים ווערט פול,
דער ים־פויגעל דרעהט זיך גאלאפ;
פון דיינע אויגען ליכענעפול
רינגען די טרעהרען אראפ.

זיי זענען געפאלען אויף דיין האַנד,
דאן אויף די קניה געזונקען;
דאן האָב איך פון דיין ווייסער האַנד
די טרעהרען אויסגעטרונקען.

פון דאמאלס אַן פארגעה איך אזוי,
מיין זעל זי מוז פארזעהרען; —
ווייל ס'האט מיך א פאַרשטאַלט'נע פרוי
פאַר'סמ'ט מיט איהרע טרעהרען.

די גאסען זענען דאך דא צו ענג!
 דער אספאלט אונערטרעגליך!
 די הייזער פאלען מיר אויפ'ן קאפ!
 איד לויף אזוי שנעל ווי מעגליך!

21.

כ'נעה אום אין יענע זאלען.
 וואו זי האט מיר טרייקייט פארשפראכען;
 וואו ס'זענען אמאל איהרע טרעהרען געפאלען
 זענען איצט שלאנגען ארויסגעקראכען.

22.

שטיל איז די נאכט, נאך ווינטלעך בלאזען.
 אין יענעם הויז דאָרט וואוינט מיין שאץ,
 זי האט שוין לאנג די שטאט פארלאזען,
 דאך שטעהט נאך דאס הויז אויפ'ן אייגענעם פלאץ.

דאָרט שטעהט אויך אַ מענש און ער קוקט אין דער הויך
 אַלץ.

און ברעכט זיך די הענט מיט אַ פיינליכער גוואלד;
 מיך גרוילט אזש ווען איד זעה זיין פנים —
 די לבנה ווייזט מיר מיין אייגען געשטאלט.

דו שאַטען מיינער, דו בלייבער חבר!
 וואָס קרומסטו נאָך מיר פון דער ווייט,
 די צרות, וואָס איד פלעג דאָ ליידען
 יעדע נאכט, אמאָליגע צייט?

23.

ווי קענסטו רוהיג שלאָפען,
 און ווייסט, אז איד לעב נאָך?
 דער אלטער צאָרן קומט ווידער,
 און דאָן צוברעך איד מיין יאָר.

די זון באלייכט נאך איינמאל
פון ווייטען א געצעלט,
און ווייזט וואו כ'האב פארלוירען
דאס ליכטסטע אין דער וועלט.

19.

שטאדט, איד קום דיר איצט באגריסען.
ביזט מיט סודות פול און גרויס;
האסט אמאל דאך מיין געליעבטע
איינגעטוליעט אין דיין שוים.
זאגט מיר אן, איהר טורעמס, טויערען.
וואו איז די געליעבטע מיין?
כ'האב זי אייד דאך אנפארטרויט,
פאראנטווארטליך מוזט איהר איצט זיין.

עס זענען די טורעמס ניט שולדיג,
זיי שטעהען דאך פעסט אויף איין פלאץ.
און האבען געקענט זיך ניט ריהרען,
ווען ס'האט זיי פארלאזען מיין שאץ.

עס האבען אבער די טויערען
געלאזט זי אוועק אין דער שטיל:
א נאר איז שטענדיג וויליג,
אויב נאך דאס מידעל וויל.

20.

נו וואנדעל איד ווידער דעם אלטען וועג,
די שטאט איז ווי כ'האב זי געלאזען;
איד קום פאר מיין געליעבטער'ס חוץ
שטעהט עס נאך פוסט און פארלאזען.

ער פירעלט און טענצעלט און האַפּקעט,
און קלאַמפּערט אַ ביין אָן אַ ביין,
און ווינקט אלץ און ווינקט מיט'ן שאַרבען,
און ס'גיסט די לבנה איהר שיין.

25.

איך האָב איהר בילד באַטראַכט לאַנג
און ווי אין טרוים געשוועבט,
און ס'האַט דאָס ליעבע פנים,
מיר דוכט זיך, אויפגעלעבט.

עס שמייכלען איהרע ליפּען,
דער קאַפּ גיט זיך אַ נויג,
און ס'האַבען ליידענס-טרעהרען
געפינקעלט אין איהר אויג.

אויך איך האָב דאמאָלס טרעהרען
פאַרגאַסען אין מיין פיין —
איך קען עס, קינד, ניט גלויבען,
אַז דו ביזט מעהר ניט מיין.

26.

איך אומגליקליכער אטלאַס! אַ וועלט,
די גאַנצע וועלט פון צרות מוז איך טראָגען,
איך טראָג דאָס אונערטרעגליכע, און פלאַצען
וויל דאָס האַרץ אין לייב מיר.

דו שטאַלצעס האַרץ, דו האָסט דאָך עס געוואָלט!
געוואָלט דאָך גליקליך זיין, אונגענדליך גליקליך,
אַדער אונגענדליך עלענד, שטאַלצעס האַרץ,
און איצטער ביזטו עלענד.

קענסטו דאס אלטע ליעדעל,
ווי ס'האט אין מיטען נאכט,
א טויטער זיין געליעבטע
צו זיך אין גרוב געבראכט ?

מיין הארציגע געליעבטע,
דו דארפסט דאך מיר שוין קענען,
איך לעב און בין נאך שטארקער,
ווי אלע טויטע זענען.

24.

דאס מיידעל שלאפט אין קאמער,
און ס'פאלט אויף איהר לבנה-שיין ;
אין דרויסען קלינגט א וואלצער,
און דרינגט צו'ן איהר אריין.

„איך וועל נאך זעהן פון פענסטער,
ווער ס'שטערט מיר דא מיין רוה“.
דארט שטעהט א מת, בלויז ביינער
און פיעדעלט און זינגט זיך צו.

„האסט א טאנץ מיר אמאל פארשפראכען
און האסט ניט געהאלטען דיין ווארט,
און היינט איז א באל אויפ'ן קירכהויף.
קום מיט, מיר טאנצען דארט.“

די יונגפרוי דערשרעקט זיך געוואלדיג,
עס לאקט זי ארויס פונ'ם הויז :
זי געהט נאך דעם מת, און ער זינגט אלץ
און פיעדעלט און געהט פאראויס.

געהאט האט זי ליכטיגע שוועסטער,
וואס זענען צופלאסען געשווינד,
מיט מיינע ליידען און פריידען,
צופלאסען אין נאכט און ווינד.

עס זענען שוין אויך צופלאסען
די בלאהע שטערען קליין,
וואס האבען די פריידען און ליידען
געבראכט מיר אין הארץ אריין.

אך, אפילו מיין ליעבע
איז אויך אוועק ווי רויך!
טרעהר, דו איינזאמע, אלטע,
צופליעם-זשע דו שוין אויך!

30.

די הערבסטיגע האלבע לבנה,
קוקט פון די וואלקענס ארויס,
נאר איינזאם אויפ'ן צווינטער,
דארט שטעהט דעם גלח'ס הויז.

די מאמע ליענט די ביבעל,
דער זוהן, ער שטעהט פארצאגט,
די עלטערע ציהט זיך פארשלאפען,
די אינגערע טאכטער זאגט.

„אך גאט, די לאנגע טעג דא,
ווי לאנגווייליג זיי פארגעהען!
בלויז ווען מען ברענגט דא א טויטען,
האט מען כאטש עפעס צו זעהען.“

27.

עס קומען די יאָהרען און געהען
און ס'בייטען זיך דורות אויף גיך,
דאָך קיינמאל פארגעהט נישט די ליעבע,
וואָס איך טראָג אין הארצען ביי זיך.

נאָר איינמאל נאָך וויל איך זיך זעהען,
דיר ווייזען מיין ליעבעס־פלאַם,
און שטארבענדיג דיר זאָגען :
„איך האָב אייך ליעב, מאַדאַם!“

28.

עס האָט מיך גע'חלומ'ט אַ טרויריגע נאכט,
כ'האָב פלוצלונג גענומען זיך איילען,
צו דער שטאַרט פון מיין ליעבסטער אַ ריזע געמאכט
אויף הונדערטער הונדערטער מיילען.

און גלייך האָט עס מיך צו'ן איהר הויז צוגעפיהרט,
געקושט דאָרט די שטיינערנע שטייגען,
די, וועלכע ס'האָט אָפּט איהר פוס באריהרט
און די, וואו איהר שלעפּ פלעגט ליגען.

די נאכט געווען איז לאנג און קאלט,
און קאלט איז געווען איהר כונה ;
פון פענסטער געקוקט האָט אַ בלאסע געשטאלט
באלויכטען פון דער לבנה.

29.

וואָס וויל די איינזאמע טרעהר דען ?
זי פארטריבט מיין בליק.
זי איז מיר אין אויג געבליבען
מיט אַ לאנגער צייט צוריק.

עס בלאַנדזשעט אַנ'איינזאם ליכטעל,
און באַליכט אַ שמאַלען פּאַס;
אַ מאַמעלע געהט מיט אַ לעמפּעל
אַט דאַרטען איבער דער גאס.

איך מײן, אז מעהל און אייער
און פוטער קויפט זי דאָרט;
זי וויל עס פאר איהר טעכטעריל
באקען אַנ'אמת'ן טאָרט.

זי ליעגט אין שטוב אין וויענשטוהל
און ס'שלעפּערט זי געוויס;
די גאַלדענע לאַקען פאלען
איבער איהר פנים'על זיס.

32.

מען האָט געגלויבט, אז וויעדער
בין איך פארליעבט און לייד;
און איצטער גלויב איך עס אויך שוין,
צוגלייך מיט אנדערע לייט.

דו קינד מיט די גרויסע אויגען,
איך האָב עס דיר שטענדיג געזאָגט,
אז כ'האָב דיר ליעב אונגענדליך,
אז אין מײן האַרצען טאָגט.

דאָך נאָר אין אײנזאמען צימער
פלעג איך דאָס רעדען פריי,
אזוי האָב איך שטענדיג געשוויגען,
ווען דו פלעגסט זיין דערביי.

עס רופט זיך די מוטער און: „קינד מיינס,
עס זענען געשטארבען בלויז פיער,
זינט מען האָט דיין טאטען באַגראָבען
דאָרט ביי דער קירכהויף־טיר.“

די עלטערע טאכטער גענעצט:
„איך וויל ניט דא אויסגעהן ביי אייך,
איך געה צום גראף אוועק מאַרגען,
ווייל ער איז פארליעבט און רייך.“

דער זוהן שיסט אויס א געלעכטער:
„דריי יעגער טרינקען מיט שפּאַט,
זיי מאכען גאָלד און וועלען
אויסזאָגען מיר דעם סוד.“

די מוטער ווארפט איהם די ביבעל
אין דארען פנים אריין:
„איז ווילסטו, אויסוואורף איינער,
א גאסען־דויבער זיין!“

זיי הערען ווי ס'קלאפט אין פענסטער,
און זעהען ווי ס'ווינקט דאָרט א האַנד;
דער טויטער פאָטער שטעהט דרויסען,
אין זיין גלח'יש געוואנד.

31.

עס איז א הינטיש וועטער,
עס רעגענט און שטורעמט און שנייט;
איך קוק מיר אַרויס פון מיין פענסטער,
אַרויס אין דער פינסטערקייט.

זיי האָבען צושיידט זיך און האָבען
בלויז זעלטען געזעהן זיך אין טרוים;
זיי זענען געווען געשטאָרבן
און האָבען געוואוסט עס קוים.

36.

ווען כ'האב מיינע שמערצען פאר אייך אויסגעקלאָגט,
דאן האָט איהר געגענעצט און גאָרנישט געזאָגט;
נאָר ווען כ'האב זיי ציערליך אין ליעדער געבראכט,
דאן האָט איהר מיר גרויסענע שבחים געמאכט.

37.

כ'האב גערופען דעם טייוועל: קום!
איך קוק מיך אום: ער איז פאַראן.
ער איז ניט מיאוס און איז ניט קרום,
א ליכטיכער, שאַרמאַנטער מאַן.
א מענש אין זיינע בעסטע יאָהרען,
העפליך און, ווייזט אויס, די וועלט באַפֿאַהרען.
ער איז א קלוגער דיפּלאָמאַט,
און רעדט נאָר שוין ווענען קירד און שטאַט,
בלאָסליך אביסעל, נאָר וואָס איז דאָס וואונדער,
אז סאַנסקריט און העגעל שטודירט ער אצינדער.
זיין ליכטיגס-פּאַעט איז אלץ נאָך פוקעי.
דאָך וויל ער זיך מעהר מיט קריטיק ניט פארנעמען,
ער לאָזט איצט איבער אַט די טעמען
דער טייערער באַבע'ן העקאָמע.
געפעלען איז איהם מיין יוריסטישעם שטרעבען,
אַמאָל האָט ער אויך זיך דערמיט אַבגעגעבען.
עס איז איהם מיין פריינדשאפט נאָר ליכט און כדאי,
און קוקט מיך אָן און שמייכלט דערביי,
און פרעגט מיך צו האָבען מיר זיך

ס'האבען מיר שלעכטע מלאכים
פארהאלטען דאָס מויל, מיין קינד;
און דורך די שלעכטע מלאכים
בין איד דאָס עלענר אצינד.

33.

דיינע ווייסע ליילענ-פינגער,
אך, נאָר איינמאָל זיי צו קושען,
און זיי דריקען צו מיין הארץ,
און פארגעהן אין שטילע טרעהרען!

דיינע קלאָהרע פאלקען-אויגען
שוועבען פאר מיר טאָג און נאכט,
און איד פרעג מיך: וואָס באטייטען
אַט די זיסע, בלאָהע סודות?

34.

„האַט זי קיינמאָל ניט גערעדט דען
וועגען דיין פארליעבטען וועזען?
האַסטו קיינמאָל אין די אויגען
ניט געקענט דאָס הארץ איהר'ס לעזען?”

ניט געקענט אין איהרע אויגען
אַ נשמה-פאַרשונג מאכען?
און דו ביזט דאָך ניט קיין עזעל,
טייל'רער פריינד, אין אַט די זאכען.“

35.

זיי האָבען געליעבט זיך און האָבען
עס ביידע געהאלטען בסוד,
זיי האָבען מיט האַס אָנגעקוקט זיך,
און ס'הארץ האָט געבעטען גענאָר.

40.

מיין סינר, מיר זענען געוועזען
צוויי קינדער קליין אזוי ;
געקראכען אין היהנער־שטעלכעל,
באהאלטען זיך הינטער'ן שטרוי.

מיר האָבען געקרעהט ווי העהנער,
און פלעגט אַ מענש פארביי —
„קיקערעקי!“ — מען האָט געמיינט,
אַז דאָס איז העהנער־געשריי.

אויף אונזער הויף די קאסטענס
האָבען מיר אויסטאָפעצירט,
און דאָרט געוואוינט צוזאמען,
און אַ גרויס הויז געפיהרט.

דעם שכן'ס קאץ די אלטע,
פלעגט קומען אָפּט צו גאָסט,
מיר האָבען פאר איהר געבוקט זיך
און קאָמפלימענטען פארפאסט.

מיר האָבען געפרעגט זי : וואָס מאכט איהר ?
איהר פריינדליך געוויזען אַ פלאץ ;
מיר האָבען פון דאָ אַז דאָס זעלבע
געזאָגט שוין נישט איין אלטער קאץ.

מיר פלענען אָפּט זיצען און רעדען
מיט שכל, ווי אלטע לייט;
און טענה'ן ווי אלץ איז בעסער
געוועזען אין אונזער צייט ;

אמאל ניט געזעהן שוין ביים שפאנישען געזאנדטען ?
און ווי איד בלייב שטעהן און באטראכט זיין געזיכט,
דערזעה איד אין איהם גאר אנ'אלטען באקאנטען.

38.

מענש, דו לאך נאָר ניט פון טייוועל,
קורץ איז דאָך דער לעבענס־וועג,
ס'איז דער אייביגער גיהנום
ניט קיין אויסגעטראַכטע שרעק.

מענש באַצאָה־נאָר ליינע חובות,
לאַנג איז דאָך דער לעבענס־וועג,
און דו קענסט נאָך דארפֿען באַרגען,
ווי אין פריהערדיגע טעג.

39.

פון מורח דריי הייליגע קעניגען געהען
און אומעטום טוען זיי פרעגען :
וואו געהט, גוטע לייט, קיין בית לחם דער וועג ?
מיר זעהען אזוי פיעל דאָ וועגען.

— „מיר ווייסען ניט דאָ צו בית לחם דעם וועג“ —
דעם ענטפער די קעניגען הערען
און ווייטער זיי געהען, און ס'לויבט זיי אין וועג
א ליכטיגער, גאָלדענער שטערען.

דער שטערען בלייבט שטעהן איבער יוסף'ס געצעלט,
אין איהם די דריי קעניגען קומען.
געברילט האָט אַן עקסעל, א קינד האָט געשריען,
די דריי האָבען זינגען גענומען.

מיר זענען אויפ'ן דעק געזעסען
און באטראכט דעם שטאלצען רהיון,
אין די זומער-גרינע ברעגען
גליהען אין דעם אַבענד-שיין.

כ'בין געזעסען שטיל צופיסענס
פון א דאמע שען און האַלד;
אין דעם ליעבען בלייבען פנים
האַט די זון צושפיעלט איהר גאָלד.

ליוטען קלינגען, אינגלעך זינגען.
האַרציג איז די פרעהליכקייט,
בלאָה'ר געוואָרען איז דער הימעל,
און די זעל געוואָרען ווייט.

בערג און שלעסער, וואלד און לאַנקעס
האַבען זיך געדרעהט אזוי;
און דאָס אלץ האָט זיך געשפיגעלט
אין דעם אויג פון יענער פרוי.

43.

אין טרוים האָב איך געזעהן מיין ליעבסטע,
א שוואכע, פאראומערטע פרוי,
פארוואַנעט איז דער קערפער,
וואָס האָט געבליהט אזוי.

איין קינד האלט זי אַנפ'ן אַרעם,
א צווייטעם זעהט אויס קראַנק.
און אַרימקייט און דחקות,
ליגט אין איהר גאַנצען גאַנג.

ווי ליעבע, טרייקייט, גלויבען
פארשווינדען פון דער וועלט,
ווי טייער ס'איז שוין קאווע,
ווי וועניג ס'איז דאָ געלד!...

פארביי שוין די קינדער־שפיעלען,
ווי ס'דרעהט זיך אלץ פארביי —
דאָס געלד און די וועלט און די צייטען,
און ווער גלויבט היינט און ליעבט און איז טריי? ..!

41.

ס'טוט וועה דאָס הארץ ווען איך דערמאן מיך
די צייט, וואָס האָט שוין לאנג פארשוועבט,
די וועלט געווען איז גאָר ניט קשה,
און רוהיג האָט מען זיך געלעבט.

דאָך איצט איז אלץ פאָרדרעהט, צוטומעלט,
עס איז א דרענגעניש, א נויט!
גאָט איז אויבען שוין געשטאַרבען
און אונטען איז דער טייוועל טויט.

און אלצדינג קוקט מיט בליקען טריעבע,
אזוי צומישט און קאלט ווי שטיין,
וואָלט ניט געווען דאָס ביסעל ליעבע,
וואָלט גאָר קיין אָנהאלט ניט געווען.

42

אזוי ווי די לבנה שיינט דורך
דורך די שוואַרצע וואַלקען פיעל,
פונקט אזוי פון פינסטערע צייטען
לייבט פאר מיר א בילדער־שפיעל.

45.

ווערט זשע נאָר גיט אומגעדולדיג,
ווען פון אלטע ליעבעס־קלאַנגען,
קלינגען טהייל נאָך גאנץ נישט קשה
אין די נייעסטע געזאנגען.

ווארט נאָר אויס, עס וועט פארקלינגען,
ס'ווידער־קול פון מיינע ליידען,
און אַ נייער ליעדער־פרייהלינג
בליהט פון הארץ — געהיילט פון פריידען.

47.

דער קעניג וויסוואמיטרא
געפינט קיין רגע רוה,
ער וויל דורך קאמפף און ליידען
באקומען וואַסישטא'ס קוה.

אַ, קעניג וויסוואמיטרא,
אַ, וואַסער אַקס ביזטו,
וואָס קעמפסט אזוי און ליידסט צרות,
און אלץ צוליעב אַ קוה !

48.

הארץ, מיין הארץ, זיי גיט צונומען,
טראָג אלץ מיט אַ שטאַלצען קאַפּ,
נייער פרייהלינג גיט דיר אַב,
וואָס דער ווינטער האָט גענומען.

און וויפיעל איז דיר געבליבען,
און ווי שען איז נאָך די וועלט !
און מיין הארץ, וואָס דיר געפעלט,
אלצדינג, אלצדינג דארפסטו ליעבען !

זי שלעפט ארום אין מארק זיך
און פלוצלונג שטעהט זי לעבען מיר.
זי קוקט מיך אָן — און רוהיג,
און שמערצליך זאג איך צו איהר :

„קום מיט צו מיר אין צימער,
ווייל דו ביזט בלאס און שוואך ;
איך וועל דורך מיה און ארבייט
דיר שאפען יעדע זאך.

איך וועל שוין אויך באזארגען
די קינדערלעך, די צוויי,
פאר אלעם אבער דיר נאָר,
ביזט אַרעמער פון זיי.

און כ'וועל דיר ניט דערצעהלען,
אז כ'האָב דיר ווען געליעבט,
און שטארבסטו — וועל איך אויף דיין
קבר שטעהן באטריעבט.

44.

טהיירער פריינד ! נו זאג, וואס טויג עס.
שטענדיג ס'אלטע ליעד צו שוואצען ?
ווארף די אלטע ליעבעס-אייער !
מוזטו זיצען ביז זיי פלאצען !

קריכען הינדלעך פון די שאַלען,
דעקסטו צו זיי מיט א טיכעל,
און זיי פיפטשען און זיי פלאטערען,
און דו שפּאַרסט זיי אין אַ ביכעל.

דאָך, קומט דער שענער מאָרגען
צוריקט נישט מעהר דאָס בילד,
איד טראָג עס יענעם טאָג שוין
אין האַרצען איינגעהילט.

52.

מיידעל מיט די רויטע ליפלעך,
מיט די אייגלעך זיס און קלאַר,
דו מיין טייער, קליינטשיק מיידעל,
כ'טראכט פון דיר און פון דיר נאָר.

לאנג איז היינט דער ווינטער-אַבענד
און איד וואָלט ביי דיר איצט זיין,
ביי דיר זיצען, מיט דיר פלאפלען
אין דיין הימליך שטיבעל קליין.

כ'וואָלט געדריקט צו מיינע ליפען
דיין פארצערטעלט ווייסע האַנדר,
און באַנעצט מיט הייסע טרעהרען
אַט די קליינע ווייסע האַנדר.

53.

אין דרויסען מעג דער שנעע זיך טורמען,
מעג עס האַגלען, מעג עס שטורמען,
ס'מעג די שוויבען מיר צושלאָגען :
כ'וועל מיר קיינמאָל נישט באַקלאָגען.
ווייל איד טראָג ביי מיר אין ברוסט,
מיין ליעבסטער'ס בילד און פריהלינגס-לוסט.

49.

דו ביזט מיין קינד א בלימעל,
ביזט ליעב און שען און דיין,
איך קוק דיר אָן און טרויער
דרינגט אין מיין הארץ אריין.

איך פיהל ווי איך זאָל בענשען
דיין קאַפּ, וואָס איז פול תּו,
און בעטען גאָט זאָלסט אייביג
זיין פיין און ליעב און דיין.

50.

קינד, עם וואָלט געווען דיין אומגליק,
כ'וועל מיך אויך אליין באמיהען,
אז עם זאָל דיין הארץ אין ליעבע
קיינמאָל שוין פאר מיר ניט גליהען.

נאָר עם קומט מיר אזוי לייכט אָן,
אז עם וויל מיך דאָך באטריבען,
און איך טראכט נאָך דאָך גאנץ אַפּטמאָל:
אפשר וועסטו דאָך מיך ליעבען!

51.

ווען איך ליעג אויף מיין געלענער
אין מיין קישען איינגעהילט,
שוועבט פאר מייןע אויגען
א פרום און ליעבליך בילד.

און קומט דער שטילער דרימעל
און שליסט מיר ד'אויגען קוים,
דאן שארט דאָס בילד זיך אין דער שטיל
אריין צו מיר אין טרוים.

57.

איך האָב געוואָלט פארברענגען
און אַברוהען ביי דיר,
דאָך דו האָסט נישט געהאט דאָן
קיין רגע צייט פאר מיר.

מיין זעל, — האָב איך געזאָגט דיר —
איז איצט אינגאנצען דיין;
דאָך דו האָסט הויך צולאכט זיך
און זיך פארבויגען פֿיין.

דו האָסט מיר נאָך פארגרעסערט
מיין טיעפע ליעבעס-וואונד, —
אפילו נאָך פארבאָטען
א קוש צום זינגעזונד.

מיין נישט, איך וועל מיר דערשיסען,
ווי שלעכט ס'זאָל די זאך נישט שטעהן!
דאָס אלץ, מיין זיסע שענהייט
איז מיר אַמאָל שוין געשעהן.

58.

סאָפירען זענען ד'אויגען דיין,
די ליעבליכע, די זיסע,
א, דריי מאָל גליקליך איז דער מאָן,
וואָס איז ביי זיי אין תפיסה.

דיין הארץ, דיין הארץ איז אַ בריליאנט,
וואָס שפּריצט מיט פיינע פונקען,
א, דריי מאָל גליקליך איז דער מאָן,
וואָס ליגט דערין פארוונקען.

54.

צן דער מאדאנע בעט ניט איינע.
 אנדערע בעטען צו פאל און פעטער ;
 איד אבער, איד וויל נאָר בעטען,
 נאָר צו דיר, דו זון מיין שענע.

גיב מיר דינע ליפען ריינע,
 זיי נאָר גוט צו מיר און גנעדיג,
 שענסטע זון פון אלע מיידלעך,
 ביזט דאָך ווי די זון די שענע.

55.

פאראט דיר ניט מיין פנים בלאַס,
 מיין הארץ, דאָס אַרים טריעבע ?
 און ווילסטו, אז דאָס שטאַלצע מויל
 זאל בעטלען ביי דיר ליעבע ?

דאָס מויל, מיין קינד, איז ווייט צו שטאַלץ,
 עס קען נאָר קושען און שערצען ;
 עס קען אמאל זאָגען א זידעליג וואָרט
 און שטארבען דערביי פון שמערצען.

56.

„טייערער פריינד, דו ביזט פארליעבט,
 פלאצסט פון שמערץ און האלטסט דיר ציכטיג ?
 טונקעלער ווערט ביי דיר אין קאפּ,
 און אין הארצען ווערט דיר ליכטיג.

טייערער פריינד, דו ביזט פארליעבט,
 און ווילסט עס דאָך ניט אנערקענען,
 און איד זעה דיין הארצענס-גלוט
 דורכ'ן וועסטיל דינס שוין ברענען.“

61.

איך האָב מיר לאנג דעם קאַפּ געבראכען
מיט טראכטען און קלעהרען טאָג און נאכט,
דאָך דיינע ליעבענסווירדיגע אויגען
האָבען מיר צום באשלוס געבראכט.

איצט בלייב איך וואו דיינע אויגען לייכטען
מיט זייער זיסער, קלוגער פראכט —
אז איך וועל אמאָל נאָך ליעבען
האָב איך קיינמאָל נישט געדאכט.

62.

זיי האָבען דאָרט געסט היינט אין אבענד,
דאָס הויז איז באלויכטען מילך.
דאָרט אויבען ביים ליכטיגען פענסטער,
באווענט זיך א שאָטענדיג בילד.

דו זעהסט מיר נישט, ווייל ס'איז טונקעל,
און איך שמעה דאָ אונטען אליין.
וועניגער נאָך קענסטו קוקען
אין מיין טונקעל הארץ אריין.

מיין טונקעל הארץ — עס ליעבט דיר,
און וויל פאר ליעבע צוגעהן,
צוגעהן, און ס'צוקט און ס'בלויגט,
נאָר דו קענסט דאָס נישט זעהן.

63.

הלאוי וואָלט אין איין איינציג וואָרט
זיך צוגאָסען מיין גאנצע ליד,
עס וואָלטען'ס די לוסטיגע ווינטען
אוועקגעטראָגען מיט פרייד.

דיין יעדע ליפ איז א רובין,
וואָס טוט אין הארצען ציעלען,
א, דריי מאָל גליקליך איז דער מאַן,
וואָס קען זיי אויף זיך פיהלען.

א, ווען איד קען דעם גליקליכען מאַן,
ווען איד קען איהם געפינען,
אזוי אליין, אין גרינעם וואַלד,
זיין גליק וואָלט אויסגערונען.

59.

כ'האָב דיך נאָר געוואָלט באטריגען,
מיט פאלשער ליעבע, מיט פאלשער היץ,
איצט פארשטריקט אין אייג'נעם ליגען,
ווערט אן ערנסט פון מיין וויץ.

איצטער ווילסטו מיך פארלאָזען,
א, געוויס, דו ביזט גערעכט,
אבער ווען איד נעם און שים מיך,
האָב איד אויך דאָך רעכט.

60.

צו פראנמענטאריש איז די וועלט און דאָס לעבען,
מען דארף עס א דייטשען פראָפעסאָר צוגעבען.
ער קען דאָס לעבען און ווייס זיין עיקר,
ער שטעלט עס צוזאמען פארשטענדליך אזוי!
מיט זיינע מיצלעך און שלאָפראָק־שטיקער
פארשטאָפט ער די לעכער פון וועלט־געבוי.

איד בין אזא נאָר, — איד ליעב איצט
וויידער אָהן א געגען-ליעבע;
זון, לבנה, שטערען לאכען,
און איד לאך נאָך מיט — און שטארב.

66.

זיי האָבען מיר עצות געגעבען,
באשיט מיר מיט כבוד אויפ'ס לעבען,
געהייסען וואַרטען — ס'איז גוט ווי גאָלד,
זיי האָבען מיר פראַטעזשירען געוואָלט.

אַבער ביי דעם גאנצען פראַטעזשירען,
האָב איד געקענט לייכט פאר הונגער קרעפירען,
ווען ס'וואָלט ניט געקומען אַ בראַווער מאַן
און דערזעהן מיין לאַגע דאָן.

גומער מענש! געגעבען מיר עסען!
איד וועל איהם די טובה קיינמאָל ניט פארגעסען.
איד וואָלט איהם געקושט! איז קיין וועג ניט פאראן,
ווייל איד בין אליין דער בראַווער מאַן.

67.

אַט דעם אמת-טייערען בחר
קען מען ניט גענוג פאַרעהרען,
ער טראַקטירט מיר אַפט מיט אויסטערן
און מיט רהיננוויין און ליקערען.

ציערליך זיצט אויף איהם דער אַנצוג,
און דאָס שניפּסעל: „אד, ווי ס'קליידט מיר!“
אזוי קומט ער יעדען מאַרגען,
פרעגט וואָס כ'מאָד און ווי עס געהט מיר.

געטראָגען צו דיר, נעליעבטע,
דאָס שמערצענס־פּולע וואָרט,
דו וואָלסט געהערט עס שטענדיג.
געהערט אויף יעדען אָרט.

און האָסטו צום שלאָף אויף ביינאכט שוין
די אויגען פארמאכט קוים־קוים,
דאָן וועט דיר מיין וואָרט פארפּאָלגען
ביז אין דיין טיעפסטען טרוים.

64.

האָסט נאָלד און האָסט פּעריל און אלצדינג,
וואָס איז נאָר אַ מענשענ'ס באגעהר,
און האָסט די שענסטע אויגען —
מיין ליעבסטע, וואָס ווילסטו מעהר?

אויף דיינע שענע אויגען
האָב איך דאָך אַהן אויפהער,
פיעל אייביגע ליעדער געדיכטעט, —
מיין ליעבסטע, וואָס ווילסטו מעהר?

מיט דיינע שענע אויגען
האָסטו מיר געפייניגט זעהר,
און האָסט מיר פון לעבען פארשטויסען, —
מיין ליעבסטע, וואָס ווילסטו מעהר?

65.

ווער עס ליעבט צום ערשטען מאל,
מעג זיין אַהן גליק, דער איז אַ גאָט.
אַבער ווער צום צווייטען מאל שוין
ליעבט אַהן גליק, דער איז אַ נאַר.

„געה מיין לאנגער מלאך גבראל
ארב צו די ערדע־קינדער,
געפין מיר אויס מיין פריינד אייגען
און ברענג איהם ארויף געשווינדער.

זוך איהם ניט אין קאלעגיום ;
זוך איהם ביים גלאַז טאָקאיער ;
זוך איהם ניט אין דער הערוויגס־קירך,
זוך איהם ביי מאַמוזעל מאיער.“

דאָ שפּרייט אויס די פליגעל ברייט
און פליהט אראָב, דער מלאך,
ער כאַפט איהם אָן און ברענגט איהם ארויף,
מיין פריינד איז בלאס ווי קאלך.

„יא, יונג, איך בין דער ליעבער גאט,
געפעלט דיר דאָס צו הערען ?
איך האָב דאָך שטענדיג דיר געזאָגט,
כ'וועל עפעס רעכטס נאָך ווערען.

און נסים טו איך יעדען טאג,
די מענשען צו ענטציקען !
און דיר צום שפאס וועל איך נאך היינט
די שטאָרט בערלין באגליקען.

„די פלאסטער־שטיינער אויף דער גאס,
זיי זאלען איצט זיך שפאלטען,
און ס'זאל א יעדער שטיין אין זיך
אנ'אויסטער פריש ענטהאלטען.

רעדט א סך פון מיין באריהמטקייט,
פון מיין פיינקייט, מיינע וויצען :
פליסיג און געשעפטיג איז ער,
מיר צו דיענען, מיר צו נוצען.

און איז אבענר אין געזעלשאפט,
ווערט ער קיינמאל נישט קיין מיעדער,
דעקלאמירט אלץ פאר די דאמען
מיינע געטליך־שענע ליעדער.

א, מען דארף זיך ווירקליך פרעהען
אזא יונג נאך צו געפינען,
איצט, אין אונזער צייט, ווען ס'גוטע
ווערט אלץ מעהר און מעהר צורונען.

68.

מיר האט גע'חלומ'ט — איך בין גאט
און זיך אין הימעל אויבען,
מלאכים'לעך זיצען ארום מיר
און טון מיינע ליעדער לויבען.

איך עס פיינקוכען און קאנפעקט
און דארף נישט קיינעמ'ס טובות,
און קארדינאל־וויין טרינק איך דערביי
און האב נישט קיין שום חובות.

דאך פלאגט מיר די לאנגווייליקייט,
און ס'ווילט זיך אראב אויף דער ערד שוין,
ווען איך בין נישט דער ליעבער גאט,
וואלט איך צום טיוועל געהערט שוין.

70.

פון שענע ליפען אָפּגעריסען, געטריבען
פון שענע אַרעמס, וואָס כ'האַב פּעסט אַרומגענומען!
גערן וואָלט איך דאָרט אויף נאָך אַ טאָג געבליבען,
נו, איז דער שוואַנער מיט די פּערד געקומען.

דאָס איז דאָס לעבען קינד, ס'איז אַהן דערבארמען!
אנ'אייביג שיידען זיך, אנ'אייביג שפּאַלטען!
האַט ניט געקענט דיין האַרץ מיין האַרץ אומאַרמען?
ווי האָט דיין אויג אליין מיך ניט געקענט פאַרהאַלטען?

71.

מיר זענען בלויז ביידע געפאַהרען
אין אַ טונקעלער בויד דורך דער נאַכט;
גערופּט האָט איין האַרץ ביי דעם צווייטען.
מיר האָבען געשטיפּט און געלאַכט.

דאָך האָט אונז דערנאָך אין פּריהמאַרגען
געוואונדערט אַהן אַ שיער,
וואָס צווישען אונז זיצט אַמאָר,
דער בלינדער פאַסאַזשיר.

72.

וואו קען זי דאָ וואוינען ערניץ,
וויילדע מויד, — דאָס ווייסט איין נאָט;
שעלמענדיג אין רעגער־וועטער
לויף איך דורך די גאַנצע שטאָט.

פון איין גאַסט־הויז צו אַ צווייטען
לויף איך אָן זיך אַהן אָן ענד,
און צו יעדען גראָבען קעלנער
האַב איך מיך אומזיסט געווענדט.

„א רענען פון ציטרינען-זאפט
זאל טויאיג זיי באגיסען,
און זאל דאָרט אין די רינשטאָקען
דער בעסטער רח־נוויין פליסען.“

עס לויפט זיך שוין בערלין צונויף.
אזוי ווי אין א בינשטאָק;
די הערען פונ'ם לאַנד־געריכט,
זיי זויפען גלייך פון רינשטאָק.

עס פרעהען די פּאָעטען זיך,
מען פרעסט אין גאנצע מאַסען!
די אָפיצירען און פּאָהנענלייט
לעקען אַב די גאָסען.

די אָפיצירען און פּאָהנענלייט,
דאָס זענען די קלינגסטע מענשען,
זיי דענקען, אז גאָט וועט מיט דעם נס
ניט יערען טאָג זיי בענשען.

69.

איך האָב אייך פארלאָזען אין שענסטען יולי,
און געפין אייך ווידער אין יאנואר;
עס זענען געווען דאן די אמת'ע היצען,
איצט זענט איהר געקיהלט און קאלט זאָגאר.

כ'פארלאָז אייך באלד ווידער און קום איך צוריק נאָך.
דאן זענט איהר ניט ווארעם, ניט קאלט,
און איבער אייערע קברים געה איך,
און ס'אינגענע הארץ איז אַרעם און אלט.

74.

און ווערסטו מיין געזעצליך ווייב,
ווי וואויל וועט זיין דיין לעבען,
וועסט לעבען בלויז אין צייטפארטרייב,
איך וועל דיר אלצדינג געבען.

און ווען דו שילטסט און ברענסט די טריט,
כ'וועל אלץ געדולדיג ליידען ;
נאָר ווען דו לויבסט ניט מיין'ס אַ ליעד,
דאן מוזען מיר זיך שיידען.

75.

צו דיין שנעע־ווייסען שולטער
לייג איך מיין קאָפּ איצט צו,
און שטיל הער איך זיך אונטער
וואָס טראַכסט אין האַרצען דו.

עס בלאָזען די בלאָהע הוואַרען
און רייטען אין טויער אַרײַן,
און מאַרגען וויל מיר פאַרלאָזען
די האַרצענס־געליעבטע מיין.

און ווילסטו מיר מאַרגען פאַרלאָזען.
דאן ביזטו דאָך היינט נאָך מיין,
און אין דיינע שענע אַרעמס
וויל איך טאַפּעלט גליקליך זיין.

76.

עס פייפּען די בלאָהע הוואַרען
און רייטען פון טויער אַרײַם ;
איצט קום איך, געליעבטע און ברענג דיר
אַ שענעם רויזען־שטרוים.

פלוצלונו : כ'זעה זי ביי א פענסטער,
ווינקט און לאכט גאָר הויך און העל ;
— ווייס איך, מיידעל, אז דו וואוינסט דיר
אין אזא מין פראכט־האַטעל !

73.

ווי טונקעלע חלומות
די הייזער שטעהן אין רייה ;
גוט איינגעהילט אין מאנטעל
געה איך מיר שטיל פארביי.

דער טורעם פון דער קירכע,
שלאָגט צוועלף, די לופט אין לינד ;
און ס'ווארט אויף מיר מיון ליעבסטע
מיט לאסקעס און קושען אצינד.

עס האָט מיד די לבנה
דעם גאנצען וועג באלייט,
איצט בין איך ביי איהר הויז שוין,
רוף איך ארויף מיט פרייד :

איך דאנק דיר אלטער באקאנטער,
וואָס האָסט מיון וועג באהעלט ;
איצט קענסטו מיד פארלאָזען,
איצט לייכט דער איבריגער וועלט.

און זעהסטו וואו א פארליעבטען
וואָס קלאָגט אין איינזאמקייט,
דאן טרייסט איהם, ווי דו פלעגסט טאן,
מיט מיר אין דער אלטער צייט.

79.

איצטער זעה איד די אויגען ווידער,
וואָס פלעגען ליעבליך מיד באגריסען.
און איד זעה די ליפען ווידער,
וואָס פלעגען ס'לעבען מיר פארזיסען.

און איד הער דאָס קול איצט ווידער,
וואָס איד פלעג גאָר גערן הערען,
אין דער היים בין איד איצט ווידער,
כ'האָב געמוזט פארענדערט ווערען!

אין די ווייסע שענע אָרעמס,
פעסט מיט ליעבע איינגעשלאָסען,
ליעג איד ביי איהר האַרץ אצינדערט,
טראכט מיט וועהטאָג און פארדראָסען.

80.

זעלטען האָט איהר מיד פארשטאַנען,
אזוי זעלטען ווי איד אייד;
האָבען מיר זיך אין קויט געפונען,
האָבען מיר זיך פארשטאַנען גלייך.

81.

די טומטום'ס האָבען באקלאָגט זיך,
ווען ס'מויל געעפענט כ'האָב;
באקלאָגט זיך און גע'טענה'ט,
אז איד זינג שרעקליך גראָב.

און ליעבליך האָבען זיי אלע
מיט די שטימעלעך קליין,
גענומען זיסלעך זינגען,
אז ס'האָט געקלונגען פֿיין.

איז דאָס דאן געווען א טומעל!
 א שרעקליך ווילד געדרענג!
 אפילו ביי דיר איז הארצען
 איז דאן געוועזען ענג.

77.

איך בין אויך שוין אויסגעשטאנען,
 יעדע פיין, וואָס איז פארהאנען,
 פון דער ליבעס-גלוט.
 אבער ס'איז דאָס האַלץ צו טייער,
 און פארלעשען וויל זיך ס'פייער,
 ביי מיין וואָרט! אַט דאָס איז גוט.

דאָס, מיין שענע, האָב אין זינען,
 לאָז די טרעהרען מעהר ניט רינען,
 וואָרף אוועק די ליבעס-פיין.
 איז דאָס לעבען דיר געבליבען,
 דאן פארגעס דאָס אלטע ליבען,
 ביי מיין וואָרט! און זאָג ביזט מיין.

78.

האַסטו ווירקליך אזוי פיינט מיך,
 ביזטו ווירקליך גאָר פארוואַנדעלט?
 כ'וועל מיך פאר דער וועלט באקלאַגען,
 ווי דו האָסט מיך שלעכט באהאנדעלט.

אה, איחר אונדאנקבארע ליפען,
 ווי איחר האָט אייך אומגעביטען,
 כ'האָב דאָך אייך אמאָל געקושט חיים,
 און פאר אייך אזוי געליטען!

סאלאמאנא'ס דאָמען גלייַהען,
ווען ער געהט דורך די אלעען,
מיט די קלינגענדיגע שפּאַרען
און מיט חילד אודאי צעהן.

דאָך ווען ס'קומט דער שטילער אבענד,
זיצט ער ווי ביי זיך אין תפיסה,
אין זיין האַנד איז די גיטאַרע
און אין האַרץ חלומות זיסע.

ציטריג קלאַפט ער אָן די סטרונעס
און הייבט אָן צו פאַנטאַזירען —
אָד, מיך פּלאָגט ווי קאצען-מיאָקען
ס'שנאַרען זיינ'ס און ס'קווינקוילירען.

84.

איך האָב אין דיין קול און די אויגען דערקענט גלייַך,
אז דו ביזט מיין, כאָטש דו רעדסט ניט קיין וואָרט;
און וואָלט נאָר דיין מאַמע דערביי ניט געשטאַנען,
מיר וואָלטען זיך, גלויב איך, געקושט אויפ'ן אָרט.

און מאַרגען פאַרלאָז איך שוין ווידער דאָס שטעדטל,
און ס'לעבען נעמט זיין אלטען לויף;
דאן לויערט ביים פענסטער מיין מיידעל די בלאַנדע,
און פריינדליכע גרוסען וואַרף איך אַרויף.

85.

איבער די בערג שטייגט אויף שוין די זון,
די טשערעדע שאָף קומט פון ווייטען צו געהן;
מיין לייעבסטע, מיין שעפעלע, זון מיינע, פרייד,
גערן וואָלט איך דיך נאָך איינמאַל געזעהן!

געזונגען פון ליעבעס-בענקשאפט,
פון ליעבע און ליעבעס-פארדרוס ;
עס האָבען די דאמען צוקלאָגט זיך.
ביי דעם מין קונסט-גענוס.

82.

אויף די סאַלאַמאַנקאַ-פאַרטען
קען די זיסע לופט פארפיהרען,
געה איך אינ'ם זומער-אַבענד
מיט מיין דאָנאַ דאָרט שפּאַצירען.

און ארום דער שלאַנקער שענהייט
האַב איך שטיל מיין האַנד פארבויגען,
און געפיהלט זיס מיט א פינגער,
ווי איחר ברוסט האָט זיך באוואויגען.

דאָ אַ רוישען פול מיט שרעקען
ציהט זיך דורך די לינדענבויםער,
און דער טונקלער מיהל-טייך אונטען
מורמעלט ווי אַ בייזער טרוימער.

אַד, סעניאָראַ, עפעס זאָגט מיר,
אַז מען וועט מיד רעלעגירען,
און אויף סאַלאַמאַנקאַ'ס פאַרטען
וועלען מיר מעהר ניט געהן שפּאַצירען.

83.

נעבען מיר וואוינט דאָן הענריקעס,
וואָס מען רופט איהם אויך דעם שענעם ;
צווישען אונז איז בלוין אַ ווענטיל,
וואוינען מיר כמעט אינאיינעם.

אינ'ם טייכעל באָרט אליין זיך,
דאָרט אצינד די עלף, די שענע;
האלז און נאקען, ווייס און ליעבליד,
פינקלען אין לבנה־שיון.

88.

נאכט ליגט אויף די פרעמדע וועגען
קראנק דאָס הארץ און מיעד די גליעדער;
אף, דאָ פאלט ווי שטילע ברכות
דאָס לבנה־ליכט אנידער.

דער לבנה'ס שטראהלען טרייסטען,
ס'טרייסטען אויך מיך איהרע שטערען;
עס צוריען מיינע שמערצען,
פון די אויגען פליסען טרעהרען.

89.

דער טויט, דאָס איז די קיהלע נאכט,
דאָס לעבען איז דער הייסער טאָג,
ס'ווערט טונקעל שוין, מיך שלעפערט,
עס האָט דער טאָג מיך מיעד געמאכט.

איבער מיין בעט הויבט אויף זיך אַ בוים,
דאָרט זינגט אַ יונגע נאכטיגאל,
זי זינגט פון לויטער ליעבע,
איד הער עס אפילו אין טרוים.

90.

„זאָג, וואו איז דיין שעה־געליעבטע,
וואָס דו האָסט אמאָל באזונגען,
ווען די כשופ'דיגע פלאמען
האָבען דורך דיין הארץ געדרונגען?“

איך קוק מיר די אויגען ארויס אין דער הויך, —
 מיין קינד, זיי געזונד, כ'מוז מיר שיידען פון דיר!
 אומזיסט אלץ! די פארהאנגען ריהרען זיך ניט;
 זי ליעגט נאך און שלאפט — און חלומ'ט פון מיר?

86.

אין האללע אויפ'ן מארק
 שטעהען צוויי גרויסע לייבען.
 אי, דו האלישע לייבען-קראפט,
 אי, האט מען איינגעצוימט דיר!

אין האללע אויפ'ן מארק
 דארט שטעהט א ריעז א גרויסער.
 ער האט א שווערט און ריהרט זיך ניט,
 ער איז פאר שרעק פארשטיינערט.

אין האללע אויפ'ן מארק,
 דארט שטעהט א קירד א גרויסע.
 די יונגען פון דארט און די מענער פון דארט,
 זיי האבען דארט פלאץ צום בעטען.

87.

זומער, און די זון געהט אונטער
 איבער וואלד און גרינע לאַנקעס,
 די לבנה אין בלאַהען הימעל
 שטראהלט אראָב און שמייכעלט דופטיג.

ביי דעם טייכעל טשירפען גרילען
 און ס'באוועגט זיך אינ'ם וואַסער,
 און דער וואַנדערער הערט א פלעשקען
 און אַנ'עטהעמען א שטילען.

צו מיר איז אויך דער מאי געקומען און דריי מאָל
 אָנגעקלאַפט און געזאָגט: „אויך בין דער מאי,
 דו בלייבער טרוימער, קום, אויך וויל דיר קושען!
 אויך האלט פארגעלט פעסט מיין טיר און זאָג:
 בחנם לאַקסטו מיר, דו שלעכטער גאָסט.
 אויך האָב דיר דורכגעקוקט און דורכגעקוקט
 ווי ס'געהט די וועלט, און האָב צופיעל געזעהן,
 און גאָר צו טיעף; אַוועק איז יעדע פרייד,
 און אייביגע צרות וואוינען אין מיין הארץ.
 כ'האָב דורכגעקוקט די האַרמע שטיינער־קאַרעם
 פון מענשען־הייזער און פון מענשען־הערצער,
 און געזעהן אין בירדע — ליגען, פאלשקייט, עלענד.
 איטליך פנים האָט מיר אויסגעזאָגט געדאנקען
 פיעל שלעכטע, אין דעם מידעל'ס שעמעוודיקייט
 זעה אויך לוסט באהאלטענע באַנעהרליך ציטערען;
 אויף דעם באַגייסטערט־שטאַלצען בחור'ס קאַפּ
 זעה אויך דעם ליז'ס פיעלפארביג מיצעל;
 בלוז קרומע פנימ'ער און בלייבע שאַטענס
 זעה אויך אויף דער ערד דאָ, און אויך ווייס ניט,
 צי איז זי אַ שפּיטאַל, צ'אַ הויז פון משוגעים.
 אויך קוק דעם גרונד דורך, פון דער ערד דער אלטער,
 און זעה ווי קריסטאַל, און זעה די שרעקען,
 וואָס דער מאי באַמיהט אומזיסט זיך — צו פאררעקען
 מיט זיין העלער גרינקייט. כ'זעה די טויטע,
 זיי ליגען אונטען אין די שמאַלע אַרונ'ס,
 די הענד צונויפגעלעגט, די אויגען אָפּען,
 שנעע־ווייס די קליידער און דאָס פנים ווייס,
 און אויף די ליפּען קריכען געלע ווערים.
 אויך זעה דעם זוהן, וואָס זעצט זיך מיט זיין שיקסע
 פרעהליך צו פארברענגען אויפ'ן טאַטענ'ס קבר;
 שפאַט־ליעדער זינגען הויך די נאַכטיגאלען,
 די בלומען אויף די לאַנקעס לאַכען ווי להכעיס,

אויסגעלאָשען יענע פלאמען.
 קאלט מיין הארץ, פול שאַטענס טריעבע.
 און דאָס ביכעל איז דער ארון
 מיט דעם אַש פון יענער ליעבע.

געטער-דעמערונג.

דער מאי איז דאָ מיט זיינע העלע זונען
 און ווינטלעך זיידענע, געווירצטע דופטען,
 און פריינדליך לאָקט ער מיט די ווייסע בלימען,
 און גריסט פון טויזענד בלאָהע פיאַלקען-אויגען,
 און פארשפרייט אַ בלומען-רייכען, גרינעם טעפיד,
 געוועכט פון זונשיין און פון מאָרגענטוי,
 און דופט ארויס די ליעבע מענשען-קינדער.
 דער פוסטער עולם פאַלנט דעם ערשטען רוף;
 די מענער טרין די העלע הויזען אָן
 און זונטאגס-דעק מיט שפיגעל-קנעפ פון גאלד.
 די פרויען קליידען זיך אין אונשולד-ווייס;
 בחורים דרעהען זיך די פריהלינגס-וואָנסען;
 און ס'פאַליען זיך די מיידלעך'ס ברוסטען;
 דער שטאַט-פּאָעט פארשטעקט אין קעשענע
 פאפיר, אַ בליישיפט, אַ לאַרנעט — און מיט שמחה
 געהט דאָס פאַלק ארויס הינטער דער שטאַט.
 מען לעגט זיך דאָרטען אויף די גרינע גראַזען,
 באוואונדערט ווי די ביימער וואַקסען פליסיג,
 מען שפיעלט זיך מיט די שענע צארטע בלימלעך,
 מען הערט דאָס זינגען פון די פייגעל,
 און מען יויכצט אַרויף צום הימעל'ס בלאָה געצעלט.

און שנאָרבעט, קוקענדיג אויף זיינע צארטע גליעדער.
 כאפט ארום איהם פעסט מיט צערטליכער אומאַרמונג —
 און שרעקליך לויפט א ווילד געשריי די וועלט דורך,
 עס ברעכט זיך אלצדינג, ערד און הימעל ברעכען
 זיך צוזאמען און עס הערשט די אלטע נאכט.

ראַטקליף.

דער גאָט פון חלום האָט געבראכט מיד צו אן אָרט,
 וואו טרויער ווערבעס האָבען זיך געגריסט צו מיר
 מיט זיי'רע לאנגע גרינע אָרעמס; וואו די בלומען
 האָבען שטיל מיד אָנגעקוקט מיט שוועסטער־אויגען,
 וואו ס'פיינע־צווישטשען האָט געקלונגען הימיש,
 און ס'בילען פון די הינד באקאנט געוועזען;
 וואו פנים'ער און שטימען האָבען מיד באגריסט
 ווי אנ'אלטען פריינד, און וואו ס'איז דאָך מיר אלצדינג
 פרעמד געווען, גאָר מאַדנע זעלטען פרעמד.
 פאר אַ שען־באצירטען דאָרפס־הויז שטעה איך;
 אין האַרצען קלאפט מיר עפעס, און אין קאפּ
 איז רוהיג, — רוהיג האָב איך אָבגעקלאפט
 דעם שטויב פון מיינע רייזע־קליידער,
 ס'קלינגט דאָס גלעקליך שאַרף און ס'עפענט זיך די טיר.

דאָ זעה איך מענער, פרויען, פנים'ער
 בעקאנטע. שטילער אומעט ליגט אויף יעדען
 און אַ פארדעקטער שרעק. מאַדנע טרויריג,
 מיט רחמנות האָבען זיי מיד אָנגעקוקט,
 אַז ס'האָט מיר די נשמה אויפגעשוידערט,
 גלייך זי וואָלט דערפיהלט אנ'אומגליק אומבאקאנט.
 די אלטע מאַרגרעט האָב איך גלייך דערקענט;
 איך האָב זי אָנגעקוקט, זי רעדט קיין וואָרט ניט.

און דער טויטער פאטער ריהרט זיך אין זיין קבר —
און שמערצליך צוקט די אלטע מאמע ערד.

אַרעמע ערד, איך קען דאָך דיינע שמערצען.
איך זעה די גלויב ביי דיר אין ברוסט זיך כוואַלען,
און כ'זעה דאָס בלוט וואָס רינט פון דיינע אַדערען,
און זעה ווי ס'רייסט דין וואונד זיך אויף מיט שוידער,
און ווילד שטראָמט אויס דאָס פייער, רויך און בלוט.
כ'זעה דיינע ריעזען־זיהן, פאר'עקשנ'טע,
די ברוטינקייט, פון שווארצע לעכער שטייגען
און דרעהען אין די הענד מיט רויטע פאָקלען;
זיי שטעלען זייערע אייזען־לייטערס אויף
און שטורמען ווילד אַרויף צום הימעל'ס פעסטונג; —
און ס'קריכען שווארצע קארליקעס זיי נאָך, און נעמען
אויבען און צוברעקלען אלע גאָלדענע שטערען.
מען רייסט מיט פרעכקייט אַב דעם גינגאָלד־פאַרהאנג
פון גאָט'ס נעצעלע; די מלאכים פרומע
פאלען אויף די פנימ'ער און קלאָנגען אַלע.
אויף זיין טראָן דאַרט זיצט דער בלייכער גאָט,
רייסט זיך פון קאָפּ די קרוין, צעווארפט די האָר —
און נעהנטער דרינגט אלץ צו די ווילדע חברה.
די ריעזען ווארפען זייערע רויטע פאָקלען
צום ווייטען הימעל הויך; די קארליקלעך
מיט פייער־בייטשען שלאָנגען די מלאכים, —
וואָס דרעהען זיך און קרומען זיך פאר וועהטאָג,
און ווערען פאר די האָר אַרויסגעשליידערט. —
אויך מיין אייגענעם מלאך זעה איך דאָרט,
מיט דעם זיסען פנים און די בלאַנדע לאָקען,
און מיט זיין ליעבע שטענדיג אַרום מויל,
און מיט דער גליקליכקייט אין בלאָהען אויג —
און א שרעקליך העסליך שווארצער טייוועל
רייסט איהם פון דער ערד, מיין בלייכען מלאך,

אז קאלטער שרעק האָט דורכגעקרייצט מיין זעל,
און מיך פארצווייפלט: — זענען דאָס די ריינע,
די צניעות'דיגע ליפען פון מאַריאַ?
זי אָבער האָט זיך אויפגעהויבען שנעל,
נעכאפט אַ שאל, אויף זיך אַרויפגעוואָרפען.
און זיך אָנגעהאנגען ביי מיין אַרעם —
אַרויסגעשלעפט מיך דורך דער אָפֿ'נער טהיר,
און מיך געשלעפט דורך לאַנקע, קוסט און פֿעלד.

די רויטע גליהענדיגע זון האָט שוין
גענידערט, און איהר פֿורפור האָט פארשטראַהלט
די ביימער און די בלומען און דעם שטראָם,
וואָס איז געפלאָסען מאַיעסטעטיש אין דער ווייט.
„איהר זעהט דאָס גרויסע אויג פון גאָלד, דאָרט שווימען
אין בלאַהען וואסער?“ — שרייט זי האַסטיג אויס.
„שטיל, דו אַרעם קינד!“ זאָג איך און זעה ווי
אין דער טונקעלקייט נעמט זיך אַ כּשוף וועבען.
געבעל־בילדער קומען פון די פֿעלדער,
פארשלינגען זיך מיט ווייסע ווייכע אַרעמס.
די פּיאַלקען האַבען אָנגעקוקט זיך צערטליך,
די ליליען בענקשאַפטליך פארבויגט די בעכערס;
עס האָט אַ לוסט געגליהט אויף אלע רויזען;
די נעלקען זענען גרייט געווען זיך אָנצוצינדען;
און רופט פון גליק האָט יעדע בלוס געאַטהעמט,
און אלץ האָט שטיל געוויינט מיט נחת־טרעהרען
און געוויכצט צום הימעל: „ליעבע! ליעבע! ליעבע!“.
די שמעטערלינגען פלאַטערען און ס'זשומען
וואונדערליך די פליגעלעך פון גאָלד,
די אבענדרוינטלעך פליסטערען, עס רוישען
די דעמבעס, עס צוגיסט זיך זיס די נאַכטיגאל —
און צווישען גאָר דעם פליסטערען, רוישען, זינגען,
פלאַפּעלט מיט אַ קאלטער שטימע, טעמפּ ווי בלעך,

„וואו איז מאריא?“, פרעג איד, און זי רעדט ניט,
 נעמט שטיל מיד פאר דער האנד און פיהרט מיד
 דורך א רייהע לאנגע ליכטיגע סאלאנען.
 וואו גלאנץ און פראכט און טויטענ־שטילקייט הערשען.
 און פיהרט צום סוף מיד אין א טונקעל צימער,
 און ווייזט מיר, מיט'ן פנים אָבעקעהרט,
 ווי אויף דער סאָפּע זיצט דאָרט א געשטאלט.
 „זענט איהר מאריא?“, פרעג איד. און אליין
 ערשטוינט געוואָרען פאר דער זיכערקייט
 פון מיינע רייד. און שטייניג האָט דערהערט זיך
 א הוילע שטים: „מען רופט מיד דאָ אזוי.“
 א וועהמאָג האָט מיד דורכגעשניטען שאַף,
 ווייל יענער הוילער טאָן איז דאָך אמאָל
 געווען מאריא'ס זיסע שטימע!
 די פרוי אין דעם פארבלייכטען לי־א־קלייד,
 אַהן טעם אַרױפגעוואָרפען, ברוסטען הענגענדיג,
 די אויגען שטאר ווי גלאַז, דאָס פנים בלייך,
 די באַקען שלאַף, ווי ווייכע לעדער —
 אַך, די פרוי איז דאָך געווען אמאָל
 די בליהענדיגע, לי־עבליכע מאריא!
 „ווי לאנג איהר זענט ארומגעפאָהרען!“ זאָגט זי הויך,
 אַז ס'האָט איהר היימישקייט מיד אויפגעשוידערט;
 „איהר זעהט ניט אויס פארשמאכט מעהר, ליבסטער פריינד,
 איהר זענט געזונט, און זענט נישט־קשה'דיג
 געוואָרען דיק.“ און ס'האָט א זיסער שמייכעל
 געציטערט ארום געלען בלאסען מויל.
 און ווי צומישט גיב איד א זאָג אַרויס:
 „מען זאָגט איהר האָט שוין חתונה געהאט?“
 „נן, יאָ!“ רופט זי גלייכגילטיג זיך אָן און לאכט,
 „איד האָב א שטאַק פון האַלץ, וואָס איז פארצויגען
 מיט לעדער, און מען רופט איהם מאַן; נאָר האַלץ
 איז האַלץ!“ און האָט צולאַכט זיך נאָריש, טעמפּ,

דאָנאָ קלאַראַ.

אין דעם אָבענטליכען גאָרטען
וואַנדעלט דעם אַלקאָדע'ס טאָכטער;
פויקען און טרומפייטען-שאַלען
קלינגען פון דעם שלאָס אַרונטער.

„ס'האָט דערעסען מיר דאָס טאַנצען,
מיט די זיסע קאָמפּלימענטען
און די ריטער, וואָס פאַרגלייכען
אזוי העפּליך צו דער זון מיד.

ס'ווערט דערעסען מיר דאָ אַלעדינג,
זייט דערזעהן כ'האַב יענעם ריטער
ביי דעם שיין פון דער לבנה
און דערהערט דאָס זיסע קול זיינ'ס.

שלאַנק און שטאַלץ איז ער געשטאַנען,
מיט די ליכטיג-שוואַרצע אויגען,
אין דעם שטראַהלענד-בלאָסען פנים.
אין גאַנצען גלייך צו סאַנקט געאָרג.

טראַכט אזוי זיך דאָנאָ קלאַראַ,
און זי לאָזט אַראָב די אויגען;
הייבט זיי אויף, און ס'שטעהט דער שענער,
אונבאַקאַנטער ריטער פאַר איהר.

האַנד אין האַנד, מיט ליעבע-יווערטער,
וואַנדלען זיי, און די לבנה
שיינט און ס'שמייכלט זיי דער זעפיר,
ווי פאַר'כשוּפ'ט גריסען רויזען.

די פארוויאנעטע, וואָס הענגט ביים אָרעם מיר.
 „איך וויל וואָס קומט פֿאַר יעדע נאכט אין שלאָם,
 דער לאנגער שאַטען איז אַ גוטער גולם,
 ער ווינקט צו יעדען איינעם, וואָס מען וויל;
 דער אין בלאָהען איז אַ מלאַך; נאָר דעם רויטען
 מיט דער שווערד, דעם האַסט מען ווי אַ שפּין.“
 און נאָך פיעל פארביגערע, וואונדערליכע ווערטער
 פלאפּעלט זי אַהן אויפהער, און זי זעצט זיך
 אַ מיעדע שוין מיט מיר אַנידער אויף דער גראַזבאַנק,
 וואָס שטעהט הינטער'ן דיקען אלטען דעמב.

דאָרט זענען מיר געזעסען שטיל און טרויריג
 און אַנגעקוקט זיך, און אלץ טרויריגער געוואָרען,
 געשומעט האָט דער דעמב, ווי גסיסה־זיפּצען,
 און שמערצליך האָט געקלאָגט איהר ליער די נאַכטיגאל.
 דאָך האָט די זון זיך דורכגעריסען דורך די בלעטער,
 האָט אַרומגעלויכטען מאַריאַ'ס ווייסע פנים,
 אין גלוט געלאָקט פון איהרע שטארע אויגען,
 און מיט דער אלטער, זיסער שטימע זאָגט זי:
 „ווי אזוי האָסטו געוואוסט פון מיינע ליידען? איך האָב עס
 קירצליך ערשט געלעזען אין דיינע ווילדע ליעדער.“

אַ פראַסט איז דורך מיין האַרץ. מיך־האַט געשוידערט
 פאר מיין אייגען משוגעת, וואָס האָט די צוקונפט
 געזעהן; אַ פינסטערניש איז דורך מיין מח,
 און פאר אַנגסט האָב איך מיך אויפגעכאַפט.

ליכטיג-ווייסע ליליען קוקען
ווי פאר'הלומ'ט צו די שטערען.
— אבער זאג מיר, מיין געליעבטע,
האסטו מיר ניט פאלש געשוואוירען?

„ס'איז נישטא אין מיר קיין פאלשקייט,
פונקט ווי ס'איז אין מיר קיין טראפען
בלוט נישטא פון בלוט פון מאחרען.
און פון שמוציג בלוט פון אידען.“

„לאז די מאהרען און די אידען“
זאגט דער ריטער, ליעב און צערטליך.
צו א גארטען-הויז פון מירטען
פיהרט ער דעם אלקארע'ס טאכטער.

אין די ווייכע ליעבעס-נעצען
האט ער צערטליך זי פארפלאכטען!
קורצע ווערטער, לאנגע קושען,
און די הערצער נעהען איבער.

ווי א בלה-ליער א הארציגס
זינגט די נאכטינאל, די ליעבע;
ווי צום טאנץ פון פאקלען שפרינגען
פייער-פליענען אין דער לופטען.

אין דעם גארטען-הויז ווערט שטילער,
און מען הערט נאך ווי פאר'גנב'עט,
מורמלען שטיל די קלוגע מירטען
און עס אטעמען די בלומען.

ווי פאר'כשופ'ט גריסען רויזען
און זיי גליהען ווי פון ליעבע. —
— אבער זאג מיר מיין געליעבטע,
פארוואס ווערסטו רויט נאר פלוצלונג?

„פון קאמארעס, מיין געליעבטער.
כ'בין צוביסען. קומט דער זומער,
האט איד די קאמארעס, ווי די
אידען מיט די לאנגע נעזער.“

„לאז די אידען און קאמארעס,
זאגט דער ריטער, ליעב און צערטליך.
פון די מאנדעלבויםער פאלען
טויזענדר ווייסע זיסע בליטהען.“

טויזענדר ווייסע זיסע בליטהען
האבען זייער דופט צוגאסען.
— אבער זאג מיר, מיין געליעבטע,
איז דיין הארץ אינאנצען מיינס נאר?

„יא, איד ליעב דיד, מיין געליעבטער,
כ'שווער עס דיר ביי יעזום קריסטוס,
וועלכען ס'האבען נידערטרעכטיג
לאנג צוריק געטויט די אידען.“

„לאז דעם יעזום מיט די אידען.“
זאגט דער ריטער, ליעב און צערטליך.
אין דער ווייטען, ווי פאר'חלומ'ט
וואנדלען ליכטיג-ווייסע ליליען.

מאָהרען-קעניגען אמאָל נאָך
האַבען דאָס געבויט פאר אַללאַה,
דאָך א סך האָט זיך געענדערט
אין ווירואַר פון לאַנגע צייטען.

אויפ'ן טורעם, וואו דער וועכטער
פֿלעגט צורופען צו די תפילות,
ברומען איצטער מעלאַנכאָליש
קריסטליך-פרומע קירכען-גלאַקען.

אויף די שטיגען, וואו די גלויביגע
פֿלעגען זינגען די נביאות,
ווייזט אַצינד א ליסער גלח
זיינע פֿלאַכע פוסטע נסים.

און מען דרעהט דאָס און מען טומעלט
פאר די אויסגעפוצטע ליאלקעס,
און מען בלעקעצט און מען זוואַניעט
און די וואַקס-ליכט פינקלען נאָריש.

אין קאַרדאָווער דאָס דעם גרויסען
שמעהט אַלמאַנאָר בן אברוללאַה,
און באַטראַכט דאָרט אלע זיילען,
מורמלענדיג די שטילע ווערטער :

„א, איהר זיילען, שטאַרק און ריעזיג,
אַללאַה'ס שטאַלץ זענט איהר געוועזען,
איצטער מוזט איהר אונטערטעניג
דיענען צו דעם קריסטענטום גאָר !

אַבער פויקען און טראַמפייטען
הערען פלוצלונג פונ'ם שלאָס זיך,
און ווי אויפגעכאפט פון שלאָף זיך
האַט פון ריטער'ס אַרעמ'ס קלאַראַ.

„הער, דאָס רופט מען מיד, געליעכטער,
אַבער איידער מיר צוגעה'ן זיך,
זאָג מיר גיך דיין לייענען נאָמען,
וואָס דו האָסט ביז איצט באהאַלטען.“

און דער ריטער שמייכלט הייטער,
קושט די פינגער פון זיין דאָנאַ,
קושט די ליפען און דעם שטערען,
און ער זאָגט צום סוף די ווערטער:

איד, סעניאָרא, אייער לייעכטער,
בין דער זוהן פון דעם באַריהמטען,
גרויסען תלמיד חכם, רבי
ישראל פון סאַראַגאָססאַ.

אַלמאַנזאָר.

1.

אין קאַרדאָווער דאָס דעם גרויסען
שטעהען זיילען, דרייצען הונדערט,
דרייצעהן הונדערט ריעזען-זיילען
טראָגען דאָרט אויף זיך דעם קופאַל.

אויפ'ן קופאַל, ווענט און זיילען
ציה'ן פון אויבען זיך ביז אונטען
פסוקים קאָראַן אויף אַראַביש,
קלוג און וואונדערשען באַדפֿלאַכטען.

ס'הערט אלמאנזאר שוין פון ווייטען
פויקען און טראמפייטען קולות,
און ער זעהט די ליכט פון שלאס שוין
בליצען דורך די בוימער-שאטענס.

אין דעם שלאס אין אלקאלעא
טאנצען צוועלף געפוצטע דאמען,
טאנצען צוועלף געציערטע ריטער,
דאך צום שענסטען טאנצט אלמאנזאר.

ווי באפליגעלט פון זיין שטימונג
פלאטערט ער ארום אין זאל דארט,
און ער ווייסט ווי אלע דאמען
שמייכלערייען איינצורוימען.

איזאבעלא'ס העגד די שענע,
קושט ער שנעל און שפרינגט אוועק גלייך,
און ער זעצט זיך ביי עלווירא'ן,
און ער קוקט איהר גלייך אין פנים.

לוסטיג פרעגט ער לעאנארעו,
אויב ער איז איהר היינט געפעלען?
און ער ווייזט פון גאלד די צלמים
אויסגעשטיקט ביי איהם אין מאנטעל.

ער פארזיכערט יעדע דאמע,
אז ער טראגט זיי אויף אין הארצען;
און „ווי כ'בין א קריסט!“ געשוואוירען
האט ער דרייסיג מאל דעם אבענד.

איהר גלייכט אויס זיך מיט די צייטען
און איהר טראגט דעם יאך געדולדיג;
הייסט עס, דער וואָס איז נאָך שוואַכער
מוז די זאך פיעל לייכטער נעמען.

און זיין קאָפּ, נאָך מיט א שמייכל,
בייגט אלמאָנוואָר בן אברוללאַה
איבער דעם באצירטען שמד־שטיין,
אין דעם דאָס דאָרט אין קאָרדאוואַ.

2.

האַסטיג געהט אַרויס אלמאָנוואָר,
כאַפט זיין ווילדען פערד, נעמט רייטען,
אַז פון הוט די שוואַרצע פערדערען
און די פייכטע לאַקען פליהען.

אויפ'ן וועג קיין אַלקאַלעאַ,
ביים גואַראַלקווינר'ס ברעגען,
וואו די ווייסע מאַנדלען בליהען,
און עס דופטען פאַמעראַנצען;

דאָרטען לויפט דער ריטער לוסטיג,
פייפט און זינגט און לאַכט ווי ס'ווילט זיך,
און עס זינגען מיט די פייגעל
און פון שטראָם רוישט מיט דאָס וואַסער.

אין דעם שלאָס אין אַלקאַלעאַ
וואוינט דאָרט קלאַרע דע אַלואַרעס,
אין נאָוואַראַ קעמפּט איהר פאַטער,
און זי פרעהט זיך אַהן אַ שיער.

ס'חלומט איהם : ער שטעהט איצט ווידער,
טייער דעם קאָפּ אראָפּגעבויגען,
אין דעם דאָס דאָרט אין קאָרדאָוואַ,
און ער הערט פארדומפטע קולות.

אַלע הויכע ריעזען-זיילען
הערט ער מורמלען ווי מיט צאָרען,
לענגער וועלען מיר דאָס ניט טראָגען,
און זיי בייגען זיך און ציטערען.

און זיי ברעכען זיך צוואַמען,
טויט-בלייד ווערען פאַלק און פריסטער,
ס'קראַכט אראָפּ דער גרויסער קופאַל,
און די קריסטען-געטער קלאָגען.

די וואלפאהרט קיין קעוולאַר. *

1.

ביי דעם פענסטער שטעהט די מוטער
און דער זוהן ליגט קראַנק אין בעט ;
— ווילסט ניט זעהן דען די פראַצעסיע ?
באַלד וועט, ווילהעלם, זיין צו שפּעט.

„איד, בין קראַנק, אַ מאַמע מיינע,
ניט איד זעה און ניט איד הער ;
ווען ב'דערמאָן זיך, טויט איז גרעטכען,
ווערט אזוי דאָס האַרץ מיר שווער.“

— לאַמיר, קינד מיינס, געהן קיין קעוולאַר
נעם ס'געבעט-בוך מיט זיך מיט ;
וועט גאָט'ס מוטער היילען ס'האַרץ דיינס,
מאַכען לייכטער דיין געמוט.

3.

אין דעם שלאס אין אלקאלעא
איז שוין אלצדינג שטיל געווארען,
הער און דאמע שוין פארשוואונדען
און די ליכט שוין אויסגעלאָשען.

דאָנאָ קלאָראַ און אלמאָנאָר
זענען איצט אליין געבליבען;
און דער לעצטער לאָמפּ וואַרפט איינזאם
איבער ביידע זיינע שטראהלען.

אויף אַ בענקעל זיצט די דאָמע,
אויף אַ בענקעלע דער ריטער,
און זיין קאָפּ דער שלעפּריג מיעדער
רוהט אויף דער געליעבטער'ס קניען.

רויזען-בוימעל ניסט די דאָמע
פון אַ קליינטשיק גאַלדען פלעשעל
אויף אלמאָנאָר'ס ברוינע לאָקען —
און ער זיפצט פון טיעפסטען האַרצען.

זיס און זאָנפטיג, טראַכטענדיג וואָס,
דרוקט אָב שטיל אַ קוש די דאָמע
אויף אלמאָנאָר'ס ברוינע לאָקען,
און ס'פאָרוואָלקענט זיך זיין שטערען.

פון דער דאָמעס העלע אויגען.
טראַכטענדיג וואָס, פליסען טרעהרען,
אויף אלמאָנאָר'ס ברוינע לאָקען —
און עס צוקען זיינע ליפּען.

און די מוטער נעמט א וואקס-ליכט,
און זי קנעט א הארץ דערפון ;
— ברענג דעם אָפּער צו גאָט'ס מוטער,
וועט זי היילען דיר, מיין זוהן.

געהט ער זיפצענדיג צום בילד צו,
און גאָט'ס מוטער טיעף באגריסט ;
טרעהרען פליסען פון די אויגען,
און ס'געבעט פון הארצען פליסט :

דו, א קעניגין פון הימעל !
יונג-פרוי ! גרויס און ריין ביסטו !
דיר פערטרוי איד מיינע ליידען —
נויג צו מיין געבעט זיך צו.

איד אין איינעם מיט מיין מאמען
וואוין אין קעלן, אין דער שטאָרט
וואָס ביים רהיין ליגט, און פיעל הונדערט
קירכען און קאפעלען האָט.

לעבען אונז געוואוינט האָט גרעטכען,
נעמט אין הימעל גאָט זי צו —
כ'ברענג מאַרי, א הארץ פון וואקס דיר,
שענק מיין קראנקען הארצען רוה.

א, בארוהיג ס'קראנקע הארץ מיינס,
כ'זאָל אויך קענען שפעט און פריה,
קניהענדיג פאר דיר אלץ זינגען :
זיי געלויבט, געלויבט מאַרי !

קירך־געזאנג, און קירכען פאָהנען
פלאַטערען אין זונען־שיין —
טריט ביי טריט ציהט די פראַצעסיע
זיך פון קעלן ביי דעם רהיין.

און מיט אלע געהט די מוטער,
ביי דער האנד דעם זוהן פיהרט זי;
און זיי זינגען, זינגען, זינגען:
זיי געלויבט, געלויבט מארי!

2.

ס'האָט גאָט'ס מוטער היינט אין קעוואַלד
ס'שענסטע קלייד איהר'ס אָנגעטאָן;
ס'ווארט אויף איהר אזוי פיעל ארבייט —
פיעלע קראנקע קומען אָן.

קראנקע מענשען, און זיי טראַגען,
אלס געשאנקען נאָכאָנאָנד,
פיעל פון וואקס געמאכטע גליעדער,
וואו עס ברענגט א פוס, א האַנד.

ווער א האנד פון וואקס איהר אָפערט,
היילט זיך פון זיין האנד די וואונד;
ווער א פוס פון וואקס איהר אָפערט,
ווערט זיין קראנקער פוס געוונד.

הינקענדיג איז אָנגעקומען,
דער, וואָס אויפ'ן שטריק דאָ געהט;
און געהאט האָט קראנקע פינגער,
דער, וואָס שפיעלט דאָ אויפ'ן פלייט.

מער, וואו איך האב זיך אויסגעלערנט דעם אלף בית און צו זיצען שטיל, פלעגט מיר אָפּטמאַל אויסקומען צו זיצען לעבען אָן אַנדער אינגעל, וואָס פלעגט מיר אָפּט הערצעהלען, אַז זיין מוטער האָט איהם איינמאַל מיטגענומען קיין קעוולאר, (דער אקצענט ליגט אויף דער לעצטער זיל-בע, און דער אָרט אַלײן ליגט אין דער געגענד פון געלדערן.) און דאָרט האָט זי פאר זיינעט וועגען מקריב געווען אַ וואקסענעם פוס, און דורך דעם איז זיין קראנקער פוס געהיילט געוואָרען. מיט דעם דאָזיגען אינ-געל האָב איך שפעטער ווידער צוזאמען געלערענט אין דער העכסטער קלאס פון גימנאַזיום. און ווען אונז איז אויסגעקומען צו זיצען ביי-זאמען אין רעקטאָר שאַלמאַיערס פּילאָזאָפּען-קאַלעגיום, האָט ער מיך מיט אַ געלעכטער דערמאָנט אָן יענעם מופת, און דערביי האָט ער צור-געגעבען, אַז איצטער וועט ער צו גאָטס מוטער ברענגען אַ וואקסענהאַרץ. שפעטער האָב איך געהערט, אַז אין יענער צייט האָט ער געליטען פון אַן אומגליקליכער ליעבע. ענדליך איז ער אין גאַנצען פארשוואונדען פון מיינע אויגען און פון מיינ געדעכעניש. — אין יאָתר 1819, ווען איך האָב שטודירט אין באָן, און איך האָב איינמאַל שפּאַצירט אין דער געגענד פון געדעסבורג ביים רהיון, האָב איך פון ווייטענס דערהערט די גוט-באקאנטע קעוולאַר-ליעדער, פון וועלכע דאָס בעסטע איז גע-זוען איינס, וואָס האָט זיך געענדיגט מיט דעם רעפריון: „געלויבט זאָל זיין מאַרי!“ און ווען די פּראָצעסיאָן איז געקומען געהענטער האָב איך צווישען דעם עולם דערזעהן מיינ אַמאָליגען חבר מיט זיין אַלטער מוטער. די מוטער האָט איהם געפיהרט און ער האָט אויסגעזעהן בלאס און קראנק.

בערלין, דעם 16טען מאי, 1822.

היינריך היינע.

אין דער עלטסטער אויפלאגע פון דעם ערשטען באַנד פון די „ריזע בילדער“, האָט דער פערפאַסער נאָך דער אויבוגער באמערקונג נאָך צוגע-געבען פאָלגענדע שורות:

איך וויל דעם נאָמיץ נים אָפּשיידען פון דעם געדיכט, ווויל ביידע זענען זיי ענטשטאַנען צוזאמען און זענען שוין איינמאַל צוזאַמען גע-דרוקט געווען. איך וויל דאָ בשום אופן נים אָנווייזען אויף עפּים

3.

זוהן און מוטער שלאפען ביידע,
שוואך דערצאנקט דעם לעמפעלם שיין;
אינ'ם אלקערעל דעם קליינעם,
שלייכט גאט'ס מוטער זיך אריין.

זי בלייבט שטעהן ביים קראנקענס בעטעל,
צו זיין קראנקען הארצען, ליגד
לעגט זי שמייכלדיג איהר האנד צו,
און א שמייכלענדע פארשווינדט.

ס'זעהט אין חלום אלץ די מוטער,
און געזעהן האט זי נאך מעהר;
כאפט זיך אויף, און פון דער ווייטענס
טראגט א בילען זיך אהער.

און זי זעהט ווי אין זיין בעטעל
טויט איהר זוהן דער קראנקער ליגט;
שפילענדיג אויף זיינע באקען
ס'מארגען ליכט זיך וויגט און וויגט.

לעגט זי פרום די הענד צוזאמען,
מיט א קלאפיג הארץ נעמט זי
שטיל און הייליג זינגען, זינגען:
זיי געלויבט, געלויבט מארי!

(*) ווען דאס ליעד איז צום ערשטען מאל געדרוקט געווארען, איז
עס געווען בעלויט מיט פאלגענדער באמערקונג:
„דער שטאף פון דעם געדיכט איז ניט אין גאנצען מיון אייגענטום.
דאס געדיכט איז ענטשטאמען דורך אן עראינערונג פון מיון היים ביים
רהיין, — ווען איך בין געווען א קליין אינגעל און האב געקראגען
מיון ערשטע ערציהונג אין דעם דיסעלאדאפער פראנטשיסקאנער קלויס“

די רייזע אויפ'ן הארץ.

1824.

א פאַרנייגונג, פונקט אזוי ווייניג ווי דאָס ליעד פאַר דעם וויל גאָר
 נישט איסדרוקען קיין שום אָפניגונג. אָט דאָס ליעד „אַלמאַנזאָר“ ווערט
 אינ'ם ראָמאַן (פון וואנען עס איז אַנטליהען) געדיכטעט און געזונגען
 פון אַ מאַתער, וואָס איז אַ שטרענגער אָנהענגער פון מאַסלאַם, „און ווירקד
 ליד—“ אזוי זאָגט אַן ענגלישער שריפטשטעלער — פונקט אזוי ווי גאָט
 דער אורבאַשאַפער שטעהט אויך דער דיכטער, דער נאַכבאַשאפער אונפאַר-
 טויאיש ערהאַבען איבער אַלע סעקטען פון דער וועלט.

פראלאג.

שווארצע רעק און זיידנע זאקען.
אויף מאנשעטען מוז מען טראגען ;
גלאטע רייד און שענע זיטען —
וואלט מען נאך א הארץ פארמאגען.

יא, א הארץ אין ברוסט, און ליבע,
וואר'מע ליבע אינ'ם הארצען ! —
אך, מיך טויטען זי'רע ליכלעך,
מיט די אויסגעטראכטע שמארצען !

אויף די בערג וויל איך ארויפגעהן,
וואו עס שטעהען שטיבלעך קליינע,
וואו די ברוסט ווערט ברייטער, פרייער,
אטעמדיג די לופט די ריינע.

אויף די בערג וויל איך ארויפגעהן,
צווישען סאסנעס וויל איך לעבען.
טייכלעך רוישען, פייגעל זינגען,
און די שטאלצע וואלקענס שוועבען.

זייט געזונד, איהר גלאטע זאלען.
גלאטע זיהן און גלאטע טעכטער ! —
פון די בערג ארונטער הערען
זאלט איהר מיין געלעכטער.

אוי, דעם זיגער און דער זיגערין
האָט באזיגט דעם מלאך'ס האַנד. —
יענער ריטער מיט דער קאָסע
שטרעקט אונז אלע אויס אין זאמד.

באַרג-אידיליע.

1.

אויף דעם באַרג דאָרט שטעהט אַ הייזעל
וואו דער אלטער בערג־מענש וואוינט.
דאָרטען רוישען גרינע טאנען
מיט לכּנה שיין באשיינט.

אין דעם הייזעל שטעהט אַ לעהנשטול
רייך געשניצט און וואונדערשען.
ווער עס זיצט אויף איהם איז גליקליך,
און אַט דער בין איד אליין.

מיר צופיסענס זיצט די קליינע
שפּאַרט די האַנד אָן אויף מיין שוים,
אויגען האָט זי ווי די שטערען
און אַ מויל אַ פּורפור־רויז.

און די ליעבע, דלוע שטערען
קוקען מיך אָן אזוי גרויס,
און זי לעגט דעם לייענ־פינגער
שעלמיש אויף דער פּורפור־רויז.

ניין, עס זעהט אונז ניט די מאמע,
ווייל זי שפינט איצט אויפ'ן ראָד,
און דער אלטער שפּיעלט די ציטהער
און ער זינגט פון גאָט'ס גענאָד.

אויפ'ן האַרדענבארג.

„הויבט אייד אויף, איהר אַלטע טרוימען,
מיין נשמה וויין זיך אויס.
ליעדער-פרייד און אומעט טרערען
שטראָמען פון מיין האַרץ ארויס.

בלאָנדזשען וויל איך דורך די טאָנען
וואו די קוואַל דאַרט פרעהליך שפּרינגט.
וואו עס וואַנדלען שטאַלצע הערשען
און דער ליכטער דראַסעל זינגט.

אויף די בערגער וועל איך שטייגען.
אויף די קרומע פעלזען געהן.
וואו די גרויע חורבות-שלעסער
אינ'ם זונען-שין דאַרט שטעהן.

דאַרטען וועל איך שטיל זיך זעצען.
זיך דערמאָנען יענע צייט,
פון די בליהענדיגע דורות
און פארבליהטער הערליכקייט.

גראַז באַרעקט אַצינד דעם קאמפֿ-פלאַץ
וואו עס האָט געקעמפט דער מאַן.
וואָס איז אַלע בייגעקומען
און דעם פרייז געוואונען דאן.

ווילד איז דער באַלקאן פאַרוואַקסען.
וואו געשטאַנען איז די פרוי,
וועלכע האָט מיט איהרע אויגען
באזינט דעם זיגער דאן אזוי.

„האָב קיין מורא נישט, קליין קינד מיינס
פאר דעם ביזנעס טייערעס מאַכט,
טאָג און נאכט מאַכט שטעהען
פאר דיר קינד מיינס, אויף דער וואַנט!“

2.

טאַנענבוים מיט גרינע פינגער
קלאַפּט אין פענסטער אונז אריין,
און די האַרענערע לבנה
וואַרפט אריין איהר געלען שיין.

טאַטע-מאמע שנאָרען ביידע
אין דעם צימער וואָס דערביי,
דאָך מיר ביידע פלאַפּלען גליקליך
און מיר פיהלען זיך גאָר פריי.

„אַז דו האָסט צו אַפּט געבעטען,
גלויבען ווילט זיך מיר דאָס נישט.
אַט דאָס צוקען פון די ליפען,
פון פיעל בעטען קומט דאָס נישט.“

„אַט דאָס ביזנעס, קאלטע צוקען,
דאָס דערשרעקט מיך יעדעס מאָל,
דאָך ווערט באלד דער שרעק פארשוואַנדען,
ווען כ'דערהער דיין פרומען קול.“

„אויף גאָר צווייפּעל איך צי גלויבסטו,
וואָס אַ גוטער גלויבען הייסט.
גלויבסט אודאי נישט אין פאַטער,
נישט אין זעהן, אין הייל'גען גייסט.“

און די קליינע, זי דערצעהלט מיר
שטיל, אז קוים נאָר וואָס מען הערט.
פון נאָר פיעלע, פיעלע סודות,
שטיל, אז קוים נאָר וואָס מען הערט.

„אַבער זינט ס'איז טויט די מוהמע,
קענען מיר שוין מעהר ניט געהן,
צו דעם שיס-פלאַץ, וואָס אין גאָסלאַר,
און דאָרט איז דאָך וואונדער-שען.

„דאָ, פארקעהרט, איז עלענר, איינזאם,
אויף די בערג איז קאלט אזוי,
אין דעם גאנצען ווינטער איז מען
ווי פארגראָבען אין דעם שנעע.

„און איך בין אַ שרעקיק מיידעל,
האַב איך מורא ווי אַ קינד,
פאר די בייע בערגטייוואָלים
וועלכע וואַיען ווי דער ווינר.“

פֿלוצים שרעקט אליין זיך איבער
ס'קליינע מיידעל פאר די רייד,
דעקט צו מיט די הענד די אויגען
און ווערט בלייד אזוי ווי קרייד.

העכער רוישט די טאנע דרויסען,
און דאָס שפינראָד קנאָקט און ברומט,
אין דערצווישען קלינגט די ציטהער,
און דעם אלטענ'ס ליעד עס זשומט :

אַלע שווערע וואונדערן היילט ער
און באנייט דאָס אלטע רעכט.
אַלע מענשען זענען ברידער,
אַהן אַ האַר און אַהן אַ קנעכט.

ער צוטרייבט די שווערע נעבלען
און די פינסטערניש פון האַרץ.
וואָס האָט אונז די לוסט און ליעבע
געהאַלטען איינגעהילט אין שוואַרץ.

טויזענד ריטער גוט געפאנצערט
האַט ער פאַר זיך אויסגעוועהלט,
אויסצופיהרען איהם זיין רצון,
און צום קאַמף זיי אויסגעשטעלט.

בליצען אין די הענד די שווערדען,
און די פאָהנען וועה'ן אין ווינד,
אי, איד ווייס דו וואָלסט גאָר גערן
זעהן די ריטער — ניט מיין קינד?

אויב אזוי, קוק מיר אָן, קינד מיינס,
קוש מיר און קוק אָן מיר דרייסט.
ווייל איד בין אליין אזעלכער
ריטער פון דעם הייל'גען גייסט.

3.

שטיל באהאלט זיך די לבנה
דרויסען הינטער'ן טאנענבוים,
און אין צימער אונזער לעמפיל
פלאקערט מאַט און צאנקט נאָך קוים.

אי, מיין קינד, נאך גאר אלס אינגעל
 ביי דער מאמען אין דער שוים,
 האב איך שוין געגלויבט אין פאטער,
 דער וואס פיהרט די וועלט גאר גרויס.

דער וואס האט די וועלט באשאפען
 און די שענע מענשען אויך,
 און די זון און די לבנה,
 און די שטערען אין דער הויך.

ווען איך בין געווארען גרעסער
 האב איך זיך דערוואוסט דערפון:
 לעבען גאט, דעם גרויסען פאטער,
 קיניגט אויכעט דא זיין זוהן.

ער, דער ליעבער זוהן וואס האט אונז
 שען די ליעבע אויסגעמאלט;
 און אלס שכר האט ער, ווי ס'פאסט זיך
 מיט זיין לעבען דאן באצאלט.

איצט ווען איך בין אויסגעוואקסען
 פיעל געלעזען און גערייזט,
 פיהל איך מיט מיין גאנצען הארצען
 און איך גלויב אין הייליגען גייסט.

ער באווייזט די גרעסטע וואונדער
 און גאר גרעסערע ווייזט ער נאך,
 האט צובראכען אלטע שלעסער
 און פון קנעכט דעם שווערען יאך.

דאָך פלעגט אונז די מוחמע זאָגען :
 זאָל ווער זאָגען ס'רעכטע וואָרט,
 ביי דער נאָכט, ווען ס'וועט די צייט זיין
 דאָרטען אויף דעם רעכטען אָרט.

וועלען זיך דאן באלד פארוואנדלען
 אלע חורבות אין א שלאָם.
 און עס וועלען ווידער טאנצען
 ריטער, פרויען און א מאַס.

און ווער ס'האָט דאָס וואָרט געטראָפּען.
 איהם געהערען שלאָם און לייט,
 און מיט פויקען און טרומייטען
 פייערט מען זיין הערליכקייט."

אַט אזוינע כשוף־בילדער
 בליהען פון דעם מויל ארויס,
 און די בלויע אויגען גיסען
 זייער בלויען שיין ארויס.

און די קליינע לאַזט פאר'נאָנדער
 איהרע האַר מיר אויף די הענד,
 רופט די פינגער אָן מיט נעמען
 לאכט און קושט און שווייגט צום ענד.

אַלצדינג אין דעם שטילען צימער
 קוקט מיר אָן אזוי באקאנט,
 טיש און שאפע, דאכט מיר זאָגען :
 ביזט פון לאנג שוין אונז באקאנט.

אבער מיינע בלויע שטערען
שטראהלען איצטער העלער נאך,
און ס'צוגליהט די פורפור רויז זיך.
און דאס מיידעל זאגט דערנאך:

„קליינע מענשעלעך ווי שרעטלעך,
גנב'ענען דאס ברויט אונז דא;
פארנאכט ליגט עס נאך אין קאסטען
אין דער פריה איז'ס שוין נישטאָ.

קליינע שרעטלעך, און זיי נאשען
פון די מילך די שמאנט אראפ;
לאזען נאך די שיסעל אפען
לעקט די קאץ דאס לעצטע אָפּ.

און די קאץ איז אַ מכשפה,
ווייל זי קריכט ביי נאכט אין שטורם
דאָרט צום באַרג וואו שדים וואוינען
אין דעם איינגעפאל'נעם טורם.

ס'איז אמאל אַ שלאָס געווען דאָרט,
פול מיט שענקייט און מיט גלאַנץ,
בלאנקע ריטער, פרויען, דיענער
פלעגען דאָרטען געהן אַ טאָנץ.

האָט פארשאַלטען אַ מכשפה,
יענע לייט און יענעם אָרט,
זענען טורעמס בלויז פארבליבען,
און די סאָוועס וואוינען דאָרט.

און די שטערען גרויס ווי וונען
קוקען ווי פארבענקט אראָפּ,
און די שטראהלען זייערע שפיגלען
אין די לייען-בעכערס אָפּ.

דאָך מיר ביידע, אַי, זיס קינד מיינס,
מיר פארוואנדלען אונז נאָך מעהר.
פאקעל-גלאנץ אין גאָלד און זיידענס,
שימערט לעבען אונז אהער.

דו, דו ווערסט מיר אַ פרינצעסין,
און דאָס הייזעל ווערט אַ שלאָס,
און עס טאנצען ווידער לוסטיג
ריטער, פרויען אָהן אַ מאָס.

אַבער איד, איד האָב באקומען
דיך און אלצדינג, שלאָס און לייט.
און מיט פויקען און טרומייטען
פייערט מען מיין הערליכקייט.

דער יונגער פאסטור.

קעניג איז דער יונגער פאסטור—
און די זון, זי איז זיין קרוין,
און זיין טראָג, דאָס איז אַ בערגיל
איינגעהילט אין גרינעם שיין.

איהם צו פיסענס ליגען לעמער,
ווייכע שמייכלערס זענען זיי.
קעלבער זענען קאוואַלירען
און זיי וואנדלען שטאַלץ פארביי.

פריינדליך ערענסט דערט דער זייגער.
און די ציטהער קוים מען הערט,
הויבט אליין פון זיך אן שפיעלען,
איך בלייב זיצען ווי פארקלערט.

איצטער איז די רעכטע שטונדע,
און דאס איז דער רעכטער אָרט,
וועסט מיין קינד נשתומם ווערען,
וועסט באלד הערען ס'רעכטע וואָרט.

רעד איך אויס דאָס וואָרט, ווערט ליכטיג,
און עס ציטערט אויף די נאָכט,
טייד און טאנען רוישען העכער,
און דער אלטער בארג ערוואכט.

ציטהער־קלאנג און קארליק־ליעדער,
הערען פון דעם בארג זיך באלד,
און עס שפראַצט ווי אין א פריהלינג
דאָ אַרויס אַ בלומענ־וואָלד.

בלומען, הארציג שענע בלומען,
בלעטער, ברייט און פאבעל־האפט,
שמעקענדיג און שנעל באוועגטע,
ווי געדענגט פון ליידענשאפט.

רויזען ווי די רויטע פלאמען
שפראַצען פון דעם אלץ אַרויס.
לייזען ווי קריסטאָל־נע זיילען
וואקסען ביז צום הימעל אויס.

וואָלט איד האַבען צויבער שטיוועל,
מיט דער שנעלקייט פונ'ם ווינד.
וואָלט איד לויפען צו דעם בערגיל,
צו דעם הויז, וואו ס'שלאָפט דאָס קינד.

פון דעם בעטיל, וואו זי שלאָפט נאָך,
הויב איד די גארדינען אויף.
איד באטראכט דאָס שענע פנים,
פרעס אָפּ שטיל א קוש דערויף.

און נאָך שטילער וואָלט איד שעפטשען.
אין איהר קליינעם אוי'ר אריון,
ווי דו שלאָפט אַזוי, געדענק זשע
אויך אין חלום, דו ביזט מיין.

ד י א י ל ז ע.

איד בין פרינצעסין אילזע,
און וואוין אין אילזען־שטיין.
קום מיט, מיט מיר אין פאלאץ,
מיר וועלען גליקליך זיין.

דיין קאָפּ וועל איד באנעצען
מיט וועלען קלאַר און קאלט;
דיין שמערץ זאָלסטו פארגעסען,
וואָס מאכט דיר קראנק און אַלט.

אין מיינע ווייסע אָרעמס,
און אויף מיין ווייסער ברוסט,
וועסט ליגען און דיר טרוימען
פון אלטען גליק און לוסט.

בעק, דאָס זענען הויף־אַקטיאָרען.
 דאָרף מען הויף־מוזיק דערצו —
 טרילערט אויף זיין קול דער פויגעל,
 מיט איהר האלדזגלאַק קלינגט די קוה.

און דאָס קלינגט און זינגט גאָר ליעבליך
 און גאָר ליעבליך רוישען אויף.
 טאָנענבוימער, וואסער פאַלען
 וואָס זיך ווארפען פון דער הויך.

שלאָפט דער קעניג, מוז רעגירען
 דער מיניסטער, יענער הונד,
 וועמענס בייזער, שארפער בילען
 הילכט אָפּ ביז'ן טיפסטען גרונד.

קלאַנגט זיך פונ'ם שלאָף דער קעניג:
 „צו רעגירען איז מיר שווער.
 אָד, ווי בין איך אין דער היים שוין,
 וואו עס ציהט מיך אזוי זעהר.

אין די אָרעמס פון מיין קעניגין
 רוהט מיין קאָפּ אויס אזוי ווייך.
 און אין איהרע ליעבע אויגען
 ליגט מיין גרויסעס קעניגרייך.

אויפ'ן בראַקען.

אין דעם מזרח ווערט שוין העלער,
 פון דער זון וואָס געהט איצט אויף.
 שפיץ פון בערגער, דאכט זיך שווימען,
 אין א ים וואָס האָט קיין סוף.

דער צפון-ים.

1825—1826.

איך וועל דיר קושען, האלזען,
ווי כ'האב געהאלזט אמאל
דעם לעבען קייזער היינריך,
וואס רוהט אין טויטען-טאל.

עס בלייבען טויט די טויטע,
און נאָר ווער ס'לעבט, דער לעבט;
און איך בין יונג און פרעהלעך,
מיין הארץ צום לעבען שטרעבט.

קום מיט, מיט מיר ארונטער
אין מיין קריסטאלען שלאָס,
דאָרט טאנצען פרויען ריטער
און יובלען אַהן אַ מאָס.

עס רוישען די זיידענע שלעפּען,
און ס'קלינגען די אייזערנע שפּאַר'ן.
די קארליקעם שאלען און פויקען
און פידלען און בלאָזען אין האָרן.

דאָך דיר האלט איך פעסט אין די אַרעמס,
ווי כ'האב עס דעם קייזער געטאָן,
איך האָב איהם פארשטעלט ביידע אויערן,
ער זאָל ניט דערהערען קיין טאָן.

ערשטער ציקלום.

אונאויגעניציק צו זיין אין אלץ, צום אונאוי-
געניציקסטען אין דער ליעבע און דער פרויגד-
שאפט, דאס איז געווען מוין העכסטער פארלאנג,
מוין מאַקסימום, אזוי, אז יענעם פרעכע, שפעטערע
וואָרט: „ווען איך האָב דיך ליעב, וואָס געהט עס
דיך אָן?“ איז מיר אמת'דיג געקומען פון דער
נשמה.

(פון געטהע'ס „דיכטונג און ווארהייט“
פיערצעהנטעם בוך).

1.

קרויננג.

איהר ליעדער! איהר מיינע גוטע ליעדער!
שטעהט אויף און טוט כל־זיין אָן!
לאַזט בלאַזען די טראַמפֿייטען,
און הויבט מיר אויף דעם שילד ארויף
אַט דאָס יונגע מיידעל,
וואָס זאָל אצינד באהערשען מיר דאָס האַרץ
אַלס קעניגין.

א לויב צו דיר, דו יונגע קעניגין!

פון דער זון דארט אויבען,
דיים איך אראָפּ דאָס שטראַהלענדיגע רויטע גאָלד.
און וועב דערפון א דיאדעם

א זעלטזאמער גערויש, א שעפטשענען און פייפען,
א לאכען, מורמלען, זיפצען, זשומען און איבער אלץ
א מאדנע היימיש זינגען ווי א וויעגליעד. —
מיר איז געווען ווי כ'וואלט געהערט פארגעסענע לעגענדען,
און ליעבע מעשה'לעך פון אלטע צייטען,
וואס כ'האב אמאל אלס קינד,
געהערט פון שבנים'ס קינדער,
ווען מיר פלענען אין די זומער אבענדען
זיצען אויף די שטיגען לעבען הויז,
מיט קליינע האַרבעדיגע הערצער,
און נייגעריג קלוגע אויגען;
און דארטען קענענאיבער
ביי די פענסטער לעבען שמעקענדיגע בלומענטעפ
פלענען זיצען זיי, די גרויסע מיידלעך,
און שמייכלען שטיל מיט ראָזאווע געזיכטער,
און באשיינטע מיט לבנה-שיין.

3.

זון אונטערגאנג.

די גליהענדיגע דייטע זון
פארגעהט אין ווייט אויפשוידערדיגען
זילבער-גרויען, גרויסען ים;
לופט-בילדער ראָזיג אָנגעהויכט
כוואַליען איהר נאָך; און קענענאיבער
פון הערבסטיג האלב פינסטערע וואַלקענשלייערס,
שווימט ארויס דאָס טויט-בלאָס טרויעריגע אָנגעזיכט
פון דער לבנה.
און הינטער איהר אין ווייטען נעבעל
שימערען ווי ליכטלעך, די קליינע שטערען.

פאר דיין געווייטהטען קאפ.
 פון דער פלאטערדיגער זיידענבלויזער הימעל־דעק,
 וואו ס'בליצען די דימענטען פון דער נאכט,
 שנייד איד ארויס א טויער שטיק,
 און הענג עס אן דיר אויף די אקסלען
 פאר א קרוינונגס־מאנטעל.
 און געבען וועל איד דיר פאר הויף־באדינער,
 שטייף־אויסגעפוצטע סאָנעטען,
 שטאַלצע טערצינען און העפליכע סטאַנצען:
 פאר לויפערס וועט מיין ווייז דיר דיענען.
 א הויף־נאַר וועט דיר זיין מיין פאַנטאַזיע,
 און מיין הומאַר וועט דיענען דיר פאר
 א העראַלד.
 און איד אליין, דו קעניגין,
 איד אליין, איד פאַל פאר דיר,
 און אויף די קניה דערלאנג איד דיר,
 אויף א רויטען סאַמעט־קישען,
 דאָס ביסעל פארשטאַנד,
 וואָס אויס רחמנות האָט מיר נאָך געלאָזען,
 די קעניגין, וואָס איז געווען פאר דיר.

2.

בין השמשות.

ביים בלאַסען ברעג פון ים,
 בין איד געזעסען איינזאַם און פאַרזונקען
 אין שווערע, פינסטערע געדאַנקען.
 די זון האָט זיך אַראָפּגעלאָזען טיעפער
 און האָט געוואָרפען רויטע פאַסען אויף דעם וואַסער,
 און די ווייסע, ווייטע כוואַליעס,
 אָנגעיאָגטע פון דער פֿלוט,
 האָבען געשוימט און גערוישט אלץ נעהענטער און נעהענטער - -

פאַר צער און צאַרן,
און אַ ברוגז'ער לאָזט ער שנעל אַרױטער זיך
אין װאסער־קאַלטען אלמז־בעט.

* * *

אַט אזוי איז דאָס געשעהן,
אַז שלעכטע, ביזע צינגער
האַבען אויף אויף געטער
געבראכט גאָר אלע צרות.
און זיי, די בירנע געטער, דאָרט אין הימעל
װאַנדלען זיי פול מיט צער און אָהן אַ טרייסט,
אויף װעגען, װאָס עס נעמט צו זיי קיין סוף ניט,
און קענען ניט שטאַרבען,
און שלעפען מיט זיך
זייער שטראָהלענדיג עלענד.
איך אָבער, איך דער מענש,
דער נידעריג נעפֿלאַנצטער, דער טױט־באגליקטער,
א י ך קלאָג ניט מעהר.

4.

די נאַכט ביים באָרטען.

די נאַכט איז קאַלט און האָט גאָר ניט קיין שטערען.
עס געניצט דער ים ;
און איבער דעם ים, ליגט אויף דעם בויך אַן אויסגעשטרעקטע
דער מאַנסטעריעזער צפון־װינד,
און װי אַ מרוק װאָס פיהלט זיך גוט געשטימט,
פלאַפעלט שטיל ער מיט אַ קרעכצענדיגער שטים,
און רעדט צום װאסער,
און דערצעהלט גאָר װילדע מעשיות,
לעגענדען פון ריעזען, און בלוטיגע שחיטות,
און אלטע, אלטע מעשיות פון נאַרוועגען.

אמאל, אמאל פלעגט אין דעם הימעל
שיינען ווי א כשר פאר,
די געטין לונג און סאל דער גאט,
און ארום זיי א גאנצע מחנה שטערען,
די קליינע, אומשולדיגע קינדער.

נו, האבען זיך אריינגעמישט די ביזע צינגער,
און אט די לייכטענדיגע מאן און ווייב
האבען זיך צושיידט ווי שונאים.
און איצטער געהט בייטאג ארום דער זון-גאט
אן איינזאם-שטאלצער, און פאר זיין הערליכקייט
ווערט ער פארעהרט און פיעל באזונגען
פון שטאלצע מענשען, גליקליכע.
און קומט די נאכט, שפאציערט ארום אין הימעל
די ארימע מוטער, לונג,
מיט איהרע פאר'יתומ'טע שטערען-קינדער.
און שיינען שיינט זי מיט א שטילען אומעט,
און פארליעבטע מיידלעך און זאנפטע דיכטער,
זענען צו איהר מ'הריב טרעהרען און ליעדער.

די ווייכע לונג! ווייבערש ווי זי איז,
האט זי אלץ נאך ליעב איהר שענעם מאן.
און ווען עס קומט אן דער פארנאכט,
דאן בויגט זי זיך ארויס פון לייכטע וואלקענדלעך,
און הארכט און קוקט זיך צו מיט שמערץ
צו איהר פארגעהנדיגען מאן,
און וואלט איהם וועלען רופען: „קום!“

„קום! די קינדער בענקען דאך נאך דיר! —“
דער שטאלצער זון-גאט אבער,
ווען ער דערזעהט זיין ווייב,
צוגליהט ער זיך אין צווייענדיגען פורפור,

באלייכטען כשופ'דיג
 דאָס בליהענדיגע פנים,
 און די צארטע, ווייסע שולטער,
 וואָס קוקען גנב'יש פון דעם גראַבען העמד ארויס,
 און ס'פאלען אויף די פלאמען
 אויף דער קליינער פאַרענדיגער האַנד,
 וואָס פארבינדט דאָס אונטער-קליידעל,
 אַרום די דינע היפטען.

און פלוצלינג אבער עפענט זיך די טיר,
 און ס'קומט אריין דער פרעמדער;
 זיכער אין דער לייעכע, רוהט דאָס אויג
 אויף דעם ווייסען, שלאנקען מיידעל,
 וואָס שטעהט פאר איהם און ציטערט,
 ווי א דערשראקענע ליילע;
 און ער ווארפט אראפ דעם מאנטעל,
 און לאכט און זאָגט:

„זעהסט מיין קינד, איך האלט מיין וואָרט.
 איך קום, — און מיט מיר קומט
 די אלטע צייט, ווען פון דעם הימעל
 פלענען געטער קומען צו די מענשענטעכטער,
 און פלענען זיי אומאַרעמען.
 און ברענגען אויף דער וועלט
 מלכים-דורות מיט סצעפטערס אין די הענד,
 און העלדען, וואָס האַבען באזיגט די וועלט.

דאָך, קינד מיינס, הער אויף שטוינען
 אויף מיין געטליכקייט,
 און כ'בעט דיך, קאָך מיר טהעע מיט דאָס,
 ווייל דרויסען איז איצט קאלט.

און אין מיטען לאכט ער גאָר און האַלט אַרויס
 כשוף-ליעדער פון דער ערד,
 און צויבער-שפּרוכען.
 אזוי טונקעל-טראַציג און אזוי כשוף'דיג,
 אז די ווייסע קינדער פונ'ם ים,
 שפּרינגען אויף מיט פרייד
 און שכור פון הנאה.

און אין דערזעלביגער צייט,
 שפּאַציערט זיך אויף דעם פלאכען ברעג,
 אויף דעם גלאנציג-פייכטען זאמד,
 א פרעמדער מיט א האַרץ,
 וואָס איז גאָר ווילדער ווי דער ווינד און ס'וואסער.
 דאָרט וואו ער טרעט,
 דאָרט פליהען פונקען, און ים-שיסעלעך
 פלאצען אונטער זיינע טריט;
 און ער הילט זיך פעסט איין אין זיין מאנטעל,
 און געהט מיט שנעלע טריט דורך דער וועהענדיגער נאכט,
 געפיהרט פון א קליינעם ליכטעל,
 וואָס ציטערט לעבליך און עס רופט
 פון אן אייזאם פישער-הייזעל.

דער טאטע און דער ברודער זענען אויפ'ן ים.
 און אין דעם הייזעל,
 איז דאָרט איינע גאָר אליין,
 דעם פישער'ס שענע טאכטער.
 זי זיצט ביים פייער
 און האַרכט זיך איין
 ווי מאַדנע ס'זינגט דער וואסער-קעסעל,
 און ווארפט אַן שפענער אויפ'ן פייער,
 און בלאַזט אין זיי:
 און די פלאקערדיגע רויטע פלאמען,

און עס איז איהם נאכגעגאנגען אין דער פינסטערער נאכט
אריין

און אין דעם שטורעם און אין דעם שיפברוך,
און געליטען מיט איהם שרעקליך גרויסע ליידען.

זיפצענדיג האב איך געזאגט: דו ביזער פאסיידאן,
דיין צאדן איז שרעקליך.

און איך שרעק זיך שוין אליין
פאר מיין אייגענעם היימקעהר.

און קוים האב איך ארויסגערעדט די ווערטער,
האט אויפגעשווימט דער ים,

און פון די ווייסע כוואליעס

האט זיך א הויב געטאן דער קאפ פון ים-גאט,
און שפאטיש האט ער אויסגערופען:

„שרעק דיך ניט, פאעטעל דו!

דיין שיף וועל איך אפילו ניט באריהרען.

און אז דו זאלסט ניט צימערען פאר דיין שטיקעל לעבען,

וועל איך זי שטארק ניט טרויסלען.

ווייל, דו פאעטעל קליינס, דו האסט מיר ניט דערצארגענט.

קיין איינציג טורעמעל האסטו מיר ניט צושטערט.

קיין איינציג הארעלע האסטו ניט אנגעצונדען

ביים אויג פון מיין זוהן פאליפעמאס,

און פאלאס אטהענע, די געטין פון חכמה

האט דיך קיינמאל מיט קיין עצה ניט באשיצט.

אזוי האט געזאגט פאסיידאן,

און האט זיך צוריק אראפגעלאזט אין ים:

און איבער דעם ווייז פון דעם גרויסען ים-מענש.

האבען אונטען געלאכט די וואסערען,

די אומגעלומפערטע אמפיריטע, וואס איז האלב פיש,

האלב פרוי,

און די דומע טעכטער פון גערעאוס.

און אין אזוינע קאלטע נעכט,
פריהרען אפילו אויף מיר אונשטערבליכע געטער,
און מיר קריגען לייכט דעם געטליכען קאטער,
און א הוסט יואם איז אונשטערבליך.

5.

פאסיידאן.

די זונענשטראהלען האבען זיך צושפיעלט
אויף דעם ווייטען כוואליענדיגען ים;
העט ווייט, וואו עס אנקערען די שיפען,
האט געלאנצט די שיף, וואס האט געזאלט
פיהרען מיך אהיים;
עס האט אבער געפעהלט א גומער ווינר.
און איך בין רוהיג מיר געזעסען
אויף א ווייסען זאמרבארג
ביים איינזאמען ים,
און האב געלייענט דאס ליעד פון אדיסעאוס.
דאס אלטע, אייביג יונגע ליעד,
פון וועמענס בלעטער, אין וועלכע ס'רוישט דער ים,
עס האט צו מיר ארויסגעוועהט דער אטעם פון די געטער.
און דער ליכטיגער מענשען פריהלינג,
און דער בליהענדיגער הימעל פון העלאס.

מיין עדעל הארץ געוועזען איז געטריי
און האט באלייט דעם זוהן פון לערטערס,
אויף אלע זיינע בלאנדזשענישען און געפאהרען,
מיט איהם צוזאמען האט עס זיך געזעצט
ביי פריינדליכע מענשען,
וואו קעניגנס האבען געשפונען פורפור,
און איהם געהאלפען זאגען ליגען און געהאלפען
אנטרינען פון הייהלען וואו עס וואוינען ריעזען.
און פון די אַרעמס פון נימפען.

און טונק איהם איין
 אין עטנא'ס גליהענדיגען תהום
 און מיט אזא ריעזיגער פערער,
 איינגעטונקט אין פייער,
 שרייב איך אָן אין הימעל:
 „אָננעס, איך האָב דיר ליעב!“

און יעדע נאכט וועט אויבען ברענען
 אַט די אייביגע פלאמיגע אויפשריפט,
 און אלע קומענדיגע דורות
 וועלען מיט א פרייד אין הארצען,
 לייענען אַט די ווערטער אויפ'ן הימעל:
 „אָננעס, איך האָב דיר ליעב!“

7.

נאכט אין דער קאיומע.

דער ים האט זיינע פערעל,
 דער הימעל זיינע שטערען:
 אָבער מיין הארץ, מיין הארץ
 מיין הארץ פארמאגט זיין ליעבע.

גרויס איז דער ים און דער הימעל,
 דאך גרעסער איז מיין הארץ;
 און שענער פון פערעל און שטערען
 לייכט דאָרט און שטראַהלט מיין ליעבע.

דו קליינע יונגע מיידעל
 קום אין מיין גרויסען הארץ;
 מיין הארץ און דער ים און דער הימעל
 פארגעהען פון לויטער ליעבע.
 * * *

6.

דערקלערונג.

ס'איז צוגעפאלען דער אָבערד,
און ווילדער האָט זיך צושפּיעלט דער ים,
און איך בין געזעסען ביים ים
און זיך צוגעקוקט
צום ווייסען טאנץ פון די כוואַליעס.

און ס'האָט זיך מיין ברוסט צעוואַקסען
גרויס ווי דער ים,
און כ'האָב פארבענקט זיך נאָך מיין היים,
נאָך דיר, מיין ליעבע, און דיין בילד דעם שענעם,
וואָס שוועבט ארום מיר אומעטום,
און אומעטום רופט עס מיר,
אומעטום, אומעטום.
אין פיפּען פון ווינד, אין ברויזען פון ים,
און אין זיפּצען פון מיין אייגען הארץ.

מיט א לייכט שטעקעלע
האָב איך אין זאמד געשריעבען:
„אַנגעס, איך האָב דיר ליעב!“
האָבען זיך אבער א לאַז געטאָן
די בייזע וועלען, און אָפּגעווישט
די זיסע ורדי מיינע.

נישטיג שטעקעלע, צוריענער זאמד,
פארפלייצענדיגע וועלען, כ'געטרוי אייך ניט מעהר!
דער הימעל ווערט טונקעלער, מיין הארץ ווערט ווילדער.
און מיט א שטארקער האנד רייס איך ארויס
פון נאָרוועגס וועלדער
דעם העכסטען טאנענבוים.

אוינגעוויגט פון גרויסע כוואליעס
און פון ליעבעס טרויס-געראנקען
ליג איך שטיל אין דער קאיוטע
אויף דעם טונקלען ווינקעל-בעט.

דורך דעם אפ'נעם שייבעל קוק איך
צו די העלע שטערען אויבען:
די געליעבטע, טרייע אויגען
פון מיין זיסער, מיין געליעבטער.

די געליעבטע טרייע אויגען
וואכען העל איבער מיין קאפ;
און זיי פינקלען, און זיי ווינקען
פון דער בלויער הימעל-וועלכונג.

צו דער בלויער הימעל-וועלכונג
קוק איך גליקליך לאנגע שעה'ן:
ביז א ווייסער נעבעל-שלייער
הילט מיר איין די ליעבע אויגען.

* * *

אויף דער ברעטערנער שיפ-וואנד
וואו מיין טרוימענדיגער קאפ ליגט
קלאפען די וועלען, די ווילדע וועלען:
זיי רוישען און מורמלען
מיר היימליך אין אויער:
„דו נארישער בחור!
דיין ארעם איז קורץ און דער הימעל איז ווייט.
און ס'זענען די שטערען דאָרט פעסט צוגענאָגעלט
מיט גאלדענע נעגעל. —

אויף דער בלויער הימעל־וועלכונג
וואו די שענע שטערען פינקלען,
וואלט איך מיינע ליפען פרעסען,
פרעסען ווילד און שטורמיג וויינען.

יענע שטערען זיי'ן די אויגען
פון מיין ליעבסטער, טויזענדפאכיג
לויכטען זיי און גריסען פריינדליך
פון דער בלויער הימעל־וועלכונג.

צו דער בלויער הימעל־וועלכונג,
צו די אויגען פון מיין ליעבסטער
שטרעק איך פרום אויס מיינע ארעמס
אין א שטילער פרומער תפלה:

ליעבע אויגען, ליכט פון גאָדען,
א, באַגנעדיגט מיין נשמה —
לאַזט מיר שטארבען און באַקומען
אייד און אייער גאנצען הימעל!

* * *

פון די הימעל־אויגען אויבען
פאלען ציטריג גאָלדנע פונקען
אין דער נאכט, און מיין נשמה
ווערט פון ליעבע ברייטער, ווייטער.

א, איהר הימעל־אויגען אויבען!
וויינט אייד אויס אין מיין נשמה,
איבערגעהן זאל מיין נשמה
פון די קלאַרע שטערען־טרערען.

* * *

א, ים!

פאָטער פון דער שענהייט, וואָס איז אַרויס פון שוים,
זיידע פון דער ליעבע! האָב איינזעהן מיט מיר!
שוין פלאטערט די ווייסע, געשפענסטישע מעווע,
און עסט זיך איין אין מאַסטבוים מיט איהר שנאָבעל,
און לעכצט און וויל אויפפרעסען דאָס האַרץ,
וואָס רופט אויס דעם לויב פון דיין טאכטער,
דאָס האַרץ, וואָס דיין אייניקעל,
דער קליינער שאַלטיק, האָט זיך אויסגעקליבען
פאר א שפיעלצייג.

אומזיסט מיין בעמען און וויינען!
מיין געשריי פארקלינגט אין ווילדען שטורעם,
אין דעם שלאכט-געטומעל פון ווינד.
עס בריווט און פייפט און קלאפט און האַלט,
ווי א דולדהיז פון טענער!
און אין מיטען פון דעם אלעמען,
דערהער איד פלוצלינג
פארפיהרערישע האַרפען קלאנגען,
און א פארבענקט געזאנג,
וואָס צונעמט דאָס האַרץ און צורייסט די נשמה,
און איד דערקען דאָס קול.

ווייט ביים שאַטלענדישען ברעג,
וואו דאָס גרויסע שלאָס
קוקט פון די פעלזען צום ים אַרויס,
דאָרט ביי הויכע, האַלבקיילעכדיגע פענסטער,
שטעהט א שענע, קראנקע פרוי,
צאָרט דורכזיכטיג און בלאָס ווי מאַרמאָר
און זי שפיעלט אויף אַ האַרץ און זי זינגט.
און דער ווינד געהט אין איהרע לאַנגע לאַקען,
און טראַגט אַוועק דאָס אומעטיגע ליעד
איבער דעם ווייטען, שטורעמדיגען ים.

אומזיסט איז דיין בענקען, אומזיסט איז דיין זיפצען,
 דאס בעסטע פאר דיר וואָלט געווען
 אז דו זאָלסט שוין שלאָפּען."

* * *

איך האָב גע'חלומ'ט פון א ווייטער סטעפע
 פארדעקט, פארהילט מיט שטילע ווייסע שנעען;
 און אונטער'ן ווייסען שניי ליעג איך באגראָבען
 און שלאָף דעם איינזאם קאלטען טויטענשלאָף.

דאָך אויבען פון דעם טונקלען הימעל קוקען
 ארונטער אויף מיין גרוב די שטערענאויגען,
 די זיסע אויגען! און זיי גלאנצען זיענעריש
 און רוחיג פרעהליך, אָבער פול מיט ליעבע!

8.

ש ט ו ר ע ם.

עס כעס'ט דער שטורעם,
 און ער שמייסט די וועלען,
 און די וועלען שוימען פאר כעס,
 און הויבען זיך ווי טורעמס אין דער הויך,
 און עס יאָגען זיך לעבעדיג
 די ווייסע וואַסער-בערג.
 און דאָס קליינע שיפעל,
 הויבט זיך קוים אַרויף צו זיי
 מיט אלע כחות.
 און פּלוצלינג טוט עס שנעל א פאל צוריק
 אין שוואַרצע, ברייט גענעצדיגע
 וואַסער אָבגרונדען.

10.

ים-געשפענסט.

איד בין ביים ראנד פון שיה געלענען
און מיט פאר'חלומ'טע אויגען,
געקוקט אראפ צום שפיגעל קלארען וואסער,
און געקוקט אלץ טיפער, טיפער —
בין כ'האב דערזעהן דארט טיף אין אַבגרונד,
צוערשט א טונקלען נעבעל,
און ביסלעכווייז דאן האבען זיך באוויזען
קירכען מיט קופאלען און מיט טורעמס,
און ענדליך, ווי די זון קלאר,
א גאנצע שטאָרט,
פארצייטיג, האָלענדיש
און פול מיט מענשען.
ערענסטע מענער, אין שווארצע מאנטלען
מיט ווייסע האלצקראגענס און עהרענקייטען,
מיט לאנגע דעגענס און לאנגע געזיכטער,
זענען דארט געגאנגען איבער'ן מארק,
ארויף צום ראטהויז מיט די הויכע שטיגען,
וואו ס'זענען אין א וואך געשטאנען
שטיינערנע קייזער-סטאטוען,
מיט סצעפטערס און מיט שווערדען.
ניט ווייט פון דארט, פאר לאנגע הייזער-רייזען,
מיט שפיגעל בלאנקע פענסטער,
און פיראמידיש באשניטענע לינדען,
דארט האבען ארומשפאצירט,
יונגע מיידלעך אין שאַרבענדיגע זיידענקליידער,
מיט שלאנקע פיגורען, און בלומענגעזיכטער,
אַנגעטאן אין שווארצע הימלעך.

9.

ים-שטילקייט.

דער ים איז שטיל, און איהרע שטראהלען -
ווארפט די זון איצט אויפ'ן וואסער.
און אין שטורעמדיגע כוואליעס,
שניידט די שיף אויס גרינע בייטען.

ביי דעם רודער ליגט דער שיפער
אויף דעם בויך, און שנאָרכט זיך רוהיג.
ביי דעם מאסטבוים זיצט דער שיפיונג
און ער לאַטעט אויס די זעגלען.

פון די באקען שפריצט א רויטקייט,
און זיין ברייטער מויל, ער ציטערט
אומעטיג, און טרויריג שמערצליך
קוקען זיינע גרויסע אויגען.

און דער קאפיטאן שטעהט פאר איהם
און ער בייזערט זיך און שילט איהם:
„גנב דו, דו האָסט גע'גנב'עט
פון דעם פאָס ארויס א הערינג!“

דער ים איז שטיל און פון די וועלען
קוקט ארויס א קליין קלוג פישעל,
ווארעמט ס'קעפעל ביי דער זון זיך
קלאפט גאָר לוסטיג מיט'ן עקעל.

דאָך די מעווע, פון דער לופטען,
טוט זי שנעל צום פיש א לאַז זיך,
מיט דעם שנעלען רויב אין שנאָבעל,
טראָגט זי זיך שוין אין דער בלויקייט.

אזוי טיעף אלזאָ אַרים קינד מיינס
האַסטו דיר באהאַלטען דאָרט אין ים,
געטריבען פון א קינדערשען קאפּריז, —
און האָסט ניט מעהר געקענט ארויף,
און ביזט א פרעמדע צווישען פרעמדע מענשען.
געזעסען דאָרטען הונדערטער מיט יאָהרען,
אין דער צייט, וואָס איך האָב דיר
ארומגעזוכט דאָ אויף דער גאנצער ערד,
און תמיד נאָך געזוכט דיר,
דו אייביג געליעבטע,
דו לאנג פארלוירענע,
דו ענדליך געפונענע —
איך האָב דיר געפונען און זעה איצט ווידער
דיין זיס געזיכט,
די קלוגע, טרייע אויגען,
דאָס לייעכע שמיכעלע. —
און קיינמאָל וועל איך דיר ניט מעהר פארלאָזען.
און אַט געה איך אראָפּ צו דיר,
און מיט אויסגעשטרעקטע אַרעמס,
ווארף איך זיך צו דיר. —

אַבער אין דער רעכטער צייט נאָך,
האַט מיר אָנגעכאַפט ביים פוס
דער קאפיטאַן,
און מיר אוועקגעשלעפט פון שיף-ראַנד
און מיט פארדרוס און שמיכעלדיג
האַט ער אויסגערופען:
„דאקטאָר, זענמ איהר משוגע?“

פון וועלכע ס'האבען זיך באוויזען
 כוואליענדיגע גאלדנע האר.
 יונגע לייט אין בונטער שפאנישער טראכט,
 זענען שטאלץ פארביי געגאנגען
 און געשאקעלט מיט די קעפ;
 באיאהרנטע פרויען,
 אין ברוינע אלט פארגעסענע קליידער,
 מיט געזאנג ביכער און רויזען קרענץ אין די הענד
 האבען מיט דריבנע טריטעלעד,
 געאיילט זיך אין דער גרויסער קירך אריין,
 געיאנט פון גלאקען-קלאנגען
 און פון רוישענדיגע ארגעלטענער.

אויף מיר אליין האט אויך דער ווייטער קלאנג
 ווי אָנגעוועהט א פרומען ציטער.
 א שטארקע בענקעניש און א טיפער אומעט
 האבען געפאנגען מ'יין הארץ,
 מ'יין נאָר וואָס געהיילטען הארץ;
 מיר איז געווען, ווי עמיץ וואָלט א קוש געטאָן
 אויף מיינע וואונדען,
 און ווידער האבען זיי גענומען בלוטיגען.
 הייסע, רויטע טראַפענס,
 טריפען לאַנג און לאַנגזאָם
 אויף אַן אלטען הויז
 מיט אַ דאך א שפיאָיגען,
 וואָס זעהט אויס וויסט און מענשענלעכער.
 נאָר אונטען בלויז ביים פענסטער
 זיצט א מיידעל,
 אָנגעשפארט דעם קאָפּ אויף דער האַנד,
 ווי אַן אַרים, פאָרגעסען קינד. —
 איך קען דיר אַרים, פאָרגעסען קינד!

טרוימער־יש פארטראכט — און האלב אין שלאָף,
און האלב ווי אויפ'ן וואָהר,
האַב איך דערזעהן קריסטוס,
דעם אויסלייזער פון דער וועלט.
אין א וויסען, ברייטען מאַנטעל,
האַט ער א ריעזיג גרויסער אַרומגעשפּאַנט
איבער דעם ים און איבער דער יבשה;
אַנשטאָט א האַרץ האָט ער געהאַט אין ברוסט
די זון,
די גרויסע, פלאַמענדיגע זון;
און דאָס רויטע, פלאַמענדיגע זון האַרץ
האַט געשטראַהלט מיט זיינע גאָדען־שטראַהלען,
און זיינע גוטע, לייעכע שטראַהלען
האַבען געלויכטען און געוואַרעמט
איבער דעם ים און דער יבשה.

גלאָקען־קלאַנגען האַבען זיך געצויגען פייערליך
אהין און אהער, און ווי ווייסע שוואַנען
איינגעשפּאַנט אין ראָזע בענדער
האַבען זיי געשלעפּט די שיף
און שפּיעלענדיג געשלעפּט זי
צו דעם גרינעם ברעג,
וואו מענשען וואוינען, אין א גרויסער שטאָדט
מיט הויכע טורעמס.

אַ, פריעדענס־וואונדער! ווי שטיל די שטאָדט!
מען הערט ניט קיין גערויש,
און קיינער טוט ניט גאָר ניט,
און דורך די ריינע, אָפּקלינגענדע גאַסען,
האַבען מענשען זיך אַרומגעדריעהט,
אין ווייסע קליידער און מיט פאַלמען אין די הענד.

11.

ר י י נ י ג ו נ ג.

פארבלייב דא אינ'ם אפגרונד פונ'ם בלויזען ים
 משוגע'נער מיין ביזער טרוים!
 ווי אפט האסטו מיין זעל מיט פאלשען גליק
 געמאטערט אין דער נאכט,
 אפילו איצט, אין מיטען פון דעם העלען טאג,
 וואס שרעקט מיר ווי א ים-געשפענסט.
 פארבלייב אויף אייביג אין דעם טיפען אפגרונד
 און איד וועל ווארפען דיר אהין צום אפגרונד
 מיין טרויער און די אלע מיינע זינד,
 מיין נאריש מיצעל און די גלעקלעך,
 וואס אויף מיין קאפ האט אזוי לאנג געקלונגען.
 און אויך די קאלטע שלאנגענחויט פון פאלשקייט,
 וואס האט מיר אזוי לאנג מיין זעל געדריקט,
 מיין קראנקע זעל.
 האיהא, האיהא! דער ווינד קומט אן,
 די זעגלען פלאטערען און וועהען אין דער חויד,
 און אויפ'ן שטילען ביזען וואסער
 שניידט שנעלער דורך מיין שיף.
 און ס'פרעהט זיך מיין באפרייטע זעל.

12.

פ ר י ע ד ע י.

הויד אין הימעל איז די זון געשטאנען.
 ארומגערינגעלט פון פיעל ווייסע וואלקענס.
 דער ים איז שטיל.
 און א פארטראכטער ליג איד ביים רודער פון שיף,

דו וואָלסט עס דאָן געבראכט צו טראָגען
 אויף דעם מאַרק פלאץ פון די הויכע פענסטער,
 דיין ווייך, פארגלאָצט געזיכט
 וואָלט אין גאנצען זיך צושוואמען
 אין פרומקייט און הכנעה,
 און די הויכגעאָדעלטע,
 ענטציקט און ציטערדיג פון פרייד,
 וואָלט מיט דיר צוואמען
 געפאלען אויף דער קנייה,
 און איהרע אויגען, זעליג שטראהלענדיג,
 זיי וואָלטען צוגעזאָגט דיר א געהאלט
 פון הונדערט טהאלער פריישישע אין זילבער,
 און דו וואָלט דיר געשטאַמעלט מיט פארלעגטע הענד :
 „געלויבט איז יעזום קריסטוס!“

און וואו עס האבען צוויי באגעגענט זיך,
האבען זיי זיך הארציג אָנגעקוקט,
און ציטערדיג פון לייעבע און זיסער ענטזאגונג,
האבען זיי געקושט זיך אויפ'ן שטערען,
און געקוקט ארויף
צום אויסלייזערס זוניגען הארץ.
וואָס האָט פארגעביג און מיט פרייד
אראָפּגעשטראהלט זיין בלוט, דאָס רויטע בלוט,
און דריי מאָל זעליג האבען זיי געזאָגט:
„געלויבט איז יעזוס קריסטוס!“

* * *

הלואי וואָלסטו נאָר אַט דאָס טרוימבילד אויסגעקלעהרט!
וואָס וואָלט עס דיר געאַרט
געליעבסטער?
דו, וואָס דו ביזט שוואַך אין קאַפּ און לענדען,
און אין גלויבען שטארק אזוי,
און גיסט אָפּ כבוד די דריי אייניקייט,
און קושסט א יעדען טאָג דאָס הינטעל
און דעם צלם און די הענטלעך
פון דער גרויסער האַרענטע,
וואָס וואָלט דיר דען געאַרט
ווען דו שטעלסט אָן א פרומען פנים,
און דערהייבסט דיר און ווערסט א הויף־ראַט,
און דאָן א יוסטיץ־ראַט,
און ענדליך גאָר א ראַט ביי דער רעגירונג,
אין דער פרומער שטאָרט,
וואו ס'בליהט דאָס זאמד און ס'בליהט דער גלויבען
און ס'נעדולדיגע וואסער פון שפרעא
וואשט די זעלען אָון פאדרונסט דעם טעע —
הלואי וואָלסטו נאָר אַט דאָס טרוימבילד אויסגעטראכט,
געליעבסטער!

זיי מיר געגריסט דו אייביגער ים,
 דיין וואסער רוישט מיר ווי די שפראך פון מיין היים.
 ווי חלומות פון מיין קינדהייט,
 זעה איד דאָרט גלאַנצען
 אויף דייע שטורעמדיגע כוואַליעס.
 און אלטע עראינערונג דערצעחלט מיר אויף ס'ניי,
 פון אלע, יענע ליעבע קינדער שפּיעלען,
 פון אלע יענע בלאַנקענדיגע ווייהנאַכט מתנות,
 פון אלע יענע רויטע קאַראַלענבויער,
 גאַלדפישלעך, פעריל און בונטע מושלען
 וואָס דו באהאלסט געהיימיניספול,
 דאָרט אונטען אין קלאַרען קריסטאַלענעם הויז.

אוי, ווי האָב איד געשמאַכט אין דער פרעמד,
 גלייך ווי א בלום, וואָס וועלסט,
 אין דעם באַטאַניקערס בלעכערנעם שאכטעל,
 אזוי אין געלענען מיין הארץ אין דער ברוסט.
 מיר איז, ווי כ'וואָלט א גאַנצען ווינטער קראַנק געווען,
 און וואָלט געזעסען אין א טונקלער שטוב פון א קראַנקען,
 און פלוצלינג האָב איד זי פאַרלאָזען,
 און בלענדענדיג שטראַהלט מיר אַקעגען
 דער זשאַראַנדענער פרייהלינג, געוועקט פון דער זון,
 און ס'רוישען די ווייסע צובליהטע בוימער,
 און די יונגע בלומען קוקען מיד אָן.
 מיט פיעלפאַרביגע, דופטיגע אויגען,
 און עס שמעקט, און זשומט און אַטעמט און לאַכט
 און אין בלויען הימעל זינגען די פייגעל —
 טהאַלאַטאַ ! טהאַלאַטאַ !

דו מוטיג הארץ מיינס !
 ווי אַפּט, ווי ביטער אַפּט
 האַכען דיד פאַרשמויסען די באַרבאַרינס פון צפון !

צווייטער ציקלום.

מאָטאָ : קסענאָפּאָנס אָנאַבאָזיס, IV. 7.

1.

ים-גערוס.

טהאַלאַטאָ ! טהאַלאַטאָ !

זיי מיר געגריסט, דו אייביגער ים !

זיי מיר געגריסט צעהנטוויזענד מאָל

פון מיין גאנצען הארצען.

ווי ס'האַבען דיר אמאָל באגריסט

צעהנטוויזענד גריכענהערצער,

מיט דעם אומגליק קעמפענדיגע,

צו דעם היימלאנד בענקענדיגע,

וועלטבאריהמטע גריכענהערצער.

עס האָבען געיאָגט זיך די כוואַליעס.

געיאָגט און געברויזט,

און ס'האַט די זון געגאָסען

מיט שפיעלענדיגע ראָזאווע שטראהלען.

און גאנצע מחנות מעווען,

האַבען געפלאַטערט שרייענדיג הויך אויפ'ן קול,

און ס'האַבען געיאָגט זיך די פערד,

און ס'האַבען געקלונגען די שילדען,

און ווייט און ברייט האָט אָפגעשאלט

דער זיעהגעשריי :

„טהאַלאַטאָ ! טהאַלאַטאָ !“

אַרים, לוסטיג שיפעל קליינס,
וואָס טאַנצט דאָרט אַרום זיין שרעקליכען טאַנץ!
עאלום שיקט איהם די פלינקסטע יונגען,
וואָס שפיעלען אויף ווילד צום פרעהליכען טאַנץ.
איינער שפיעלט, א צווייטער בלאָזט,
אַ דריטער רייבט אויף דעם באָס —
און דער וואַקעלדיגער שיפער שמעהט ביים רודער,
און קוקט כסדר אויף דעם קאַמפּאָס,
דער ציטערדיגער נשמה פון דעם שוף,
און הויבט די הענד אויף מיט א תפלה צום הימעל:
„אַ, קאַסטאַר, רעטע מיך דו ריעזיגער העלד,
און דו, קעמפער מיט דער פויסט, פאָלידיקעס!“

3.

דער שיפברוכיגער.

האַפענונג און ליעבע! אלעס צושמעטערט!
און איד אליין גלייך ווי אַ מת,
וואָס דער ים האָט איהם ארויסגעוואָרפען,
ליג איד ביים ברעג,
ביים וויסטען, פוסטען ברעג,
פאר מיר שטורעמט דער וואסער-מדבר,
הינטער מיר ליגט נאָר צער און עלענד,
און איבער מיר ציהען די וואַלקענס,
די פאַרמלאָז גרויע טעכטער פון דער לופט,
וואָס שלעפען מיט נעבעל-איימערס
פון ים דאָס וואסער,
און שלעפען עס מיט גרויסער מיה,
און שלעפען און שלעפען
און גיסען עס צוריק אין ים אריין.

פון גרויסע, זיגענדע אויגען
האָבען זיי געשאַסען מיט ברענענדיגע פיילען;
מיט קרום געשליפענע ווערטער
האָבען זיי געסטראַשעט צו שפאלטען דיר די ברוסט,
מיט קיילשריפט־בילעטען האָבען זיי מיר צוהאקט
דעם אַרימען, פארטויכטען מוח —
אומזיסט האָב איך באשיצט זיך מיט מיין שילד,
די פיילען האָבען געשיפעט,
די קלעפּ האָבען אָפּגעקלונגען,
און פון די באַרבאַרנס פון צפון
בין איך פארשטויסען געוואָרען צום ים —
און פריי אויפאַטעמדיג באַגריס איך דעם ים,
דעם ליבענען, רעטענדיגען ים:
טהאַלאַטט! טהאַלאַטט!

2.

געוויטער.

שווער ליגט אויף דעם ים דער געוויטער
און דורך דער שוואַרצער וואַלקענוואַנד,
לויפט דורך דער עקיגער בליץ־שטראַהל,
שנעל אויפלייכטענדיג און שנעל פארשווינדענדיג,
ווי אַ וויץ פון קראַניאַנס קאָפּ.
ווייט און ברייט אויף דעם וויסטען, שטורמיגען וואסער,
קייקלען זיך די דונערען.
און ס'שפּרינגען די ווייסע וועלען־פּערד,
וואָס באַרעאַס האָט אויף דער וועלט געבראַכט.
מיט עריכטאַנס חנ'עוודיגע שקאַפּעס.
און מוראַ'דיג פֿאַטערן די ים־פייגעל,
ווי מתים שאַמענס ביים סטיקס,
וואָס כאַראַן האָט פארוויזען פון נאַכטיגען שיפּעל.

שווייגט איהר כוואַליעס אין מעווען!
 פארביי איז אלץ, גליק און האַפענונג,
 האַפענונג און ליעבע! איד ליג אויף ד'רערד,
 א וויסטער, שיפברוכיגער מענש,
 און פרעס מיין גליהענדיג פנים,
 צום פייכטען זאָמר.

4.

זון-אונטערגאַנג.

די שענע זון
 לאָזט רוהיג זיך אראָפּ אין ים;
 דאָס כוואַליענדיגע וואַסער איז שוין געפארבט
 פון דער טונקעלער נאכט,
 נאָר בלוז די אַבענדרויטקייט
 באַשיט עס מיט גאַלדענע שטראַהלען,
 און דער רוישענדיגער צופלוס
 שטופט צום ברעג די ווייסע כוואַליעס,
 וואָס שפּרינגען שנעל און לוסטיג,
 ווי קוטשערעווע לעמער-טשערעדעס,
 וואָס דער פאסטוף טרייבט א זינגענדיגער
 פארנאכט אהיים.

„ווי שען איז די זון!“
 אזוי האָט נאָך א לאַנגען שווייגען געזאָגט דער פריינד,
 וואָס האָט מיט מיר שפּאַציערט ביים ברעג,
 און האַלב אין שפּאַס און האַלב אין טרויער,
 האָט ער מיר פארזיכערט: די זון איז
 אַ שענע פרוי, וואָס האָט געהייראט
 מיט דעם ים-גאָט;
 דעם גאַנצען טאָג שפּאַציערט זי זיך ארום
 אין הויכען הימעל, געפוצט אין פורפור

אן אומעטיגע, לאנגווייליגע ארבייט,
און נוצלאז פונקט ווי מיין לעבען.

די כוואליעס מורמלען, די מעווען שרייען,
אלטע עראינערונגען וועהען מיד אָן,
פארגעסענע חלומות, אָפגעמקטע בילדער,
פיינפול זיסע, שווימען אַרויס.

עס לעבט א פרוי אין צפון.
א שענע פרוי, קעניגליך שען.
דער שלאנקער ציפרעסען גוף,
איז איינגעהילט אין א דין, ווייס געוואנד;
די שווארצע געדיכטע לאַקען,
ווי א זעליגע נאכט
גיסען זיי זיך פון דעם מיט צעפ געקרוינטען קאפ,
רינגלען טרוימערש זיס
ארום דאָס זיסע, בלאסע פנים;
און פון דעם זיסען, בלאסען פנים,
שטראהלט גרויס און געוואלטיג אן אויג,
ווי א שווארצע זון.

אָ דו, שווארצע זון, וויפיעל מאַל,
האַב איך פון דיר געטרונקען
די ווילדע פלאמען פון באגייסטערונג,
און בין געשטאַנען, און געוואקעלט זיך
שכור פון פייער —
דאָן האָט ארום די הויך צועפענטע ליפען
געשוועבט א שמיכעלע, מילד ווי א טויב.
און די הויך צועפענטע ליפען,
האַבען ארויסגעהויכט ווערטער, זיס ווי לבנה-שיין,
און צאָרט ווי דער ריח פון רויען —
און מיין נשמה האָט זיך א הויב געמאַן,
און געפלייגען, ווי אן אַדלער ארויף צום הימעל!

5.

דאס געזאנג פון די אקענדיגען.

אבענרליך בלאסער ווערט דער ים,
 און איינזאם, מיט זיין איינזאמער נשמה,
 זיצט דאָרט א מאן אויף דעם פוסטען זאמער,
 און קוקט מיט א טויטען בליק
 ארויף צום ווייטען, טויט־קאלטען הימעלבוין,
 און קוקט אויף דעם ווייטען, כוואַליענדיגען ים. —
 און איבער דעם ווייטען, כוואַליענדיגען ים,
 שיפען זיך זיינע זיפצען געיאָנט פון ווינר,
 און קומען צוריק פאר'צרה'טע,
 און געפינען דאָס הארץ פארשלאָסען,
 וואו זיי ווילען אנקערן. —
 און ער זיפצט אזוי הויך, אז די ווייסע מעווען,
 כאַפען זיך אויף פון זייערע זאמדיגע נעסטען,
 און פלאטערען ארום איהם מחנות'ווייז,
 און ער רערט צו זיי די לאַכענדיגע ווערטער:

„שוואַרצפּיסיגע פייגעל,
 מיט ווייסע פליגעל, איבער'ן ים פליהענדיגע,
 מיט קרומע שנאבלען וואסער זויפענדיגע,
 און ים הינט פרעסענדיגע,
 אייער לעבען איז ביטער, ווי אייער נאָהרונג איז ביטער!
 איך אָבער גליקליכער לאב זיך נאָר מיט זיסע זאכען,
 איך לאָב זיך מיט דעם ריח פון רויעזען,
 אויף נאכטיגאלען געשפייזט פון לבנה־שיין;
 איך לאָב זיך מיט נאָך זיסערע צוקער־געבעקס.
 געפילט מיט געשלאָגענעם שמאַנט;
 און איך לאָב זיך מיט דעם זיסעסטען —
 זיסע לייעבע און זיס געליעבט־זיין.

און בליצענדיג פון דימענטען.
 פון אלעמען געליעבט, פון אלעמען באוואונדערט
 און אלע וועלט-באשעפענישען
 דערפרעהט זי מיט איהר ליכט און מיט איהר ווארעמקייט;
 פארנאכט אבער קעהרט זי זיך אום א טרויעריגע
 צו איהר נאסער היים, אין די פוסטע אַרעמס
 פון איהר גרייז גרויען מאן.

„גלויב עס מיר“ — האָט דער פריינד געזאָגט,
 און געלאכט און געוויינט און ווידער געלאכט —
 „זיי פיהרען דארטען אונטען א צערטליך לעבען!
 אָדער זיי שלאָפּען, אָדער זיי קריגען זיך
 אזוי אז דאָ אויבען קאכט אויף דער ים,
 און דער שיפער הערט אין גערויש פון די וועלען.
 ווי דער אלטער זידעלט זיין ווייב:
 „דו קיילעכדיגע, שטראהלענדיגע זונה
 פון דער גאנצער וועלט!
 דעם גאנצען טאָג גליהסטו פאר אנדערע,
 און ביינאכט פאר מיר ביזטו פראַסטיג און מיד!“

פארשטעהט זיך, אז נאָך אזא מוסר דרשה,
 צעוויינט זיך די שטאַלצע זון און קלאָגט אויף איהר עלענדקייט,
 און קלאָגט אזוי שטארק און אזוי לאַנג,
 אז דער ים־גאָט שפּרינגט פארצווייפעלט פון בעט ארויס,
 און שווימט שנעל ארויף אויף דער ים־פלאַך,
 צו כאַפּען אביסעל לופט און באַרוהיגונג.

„אזוי האָב איך איהם לעצטע נאכט אליין געזעהן.
 ער האָט ארויסגעשטעקט פון וואסער ביז דער ברוסט,
 געטראָגען האָט ער א קאפּטעל פון געלען פלאַנעל,
 און א ליילענווייסע שלאָפּמיץ.
 און אז אָפּגעוועלקט געזיכט.“

און זיי זיפצען און זינגען :

„אוי נאר, דו נאר, באריהמערישער נאר!
וואָס דו ביזט פול מיט פיין!
טויטע זענען אלע דינע האַפנונגען,
און אַד, דיין האַרץ פונקט ווי ניבאָן'ס האַרץ,
פארשטיינערט איז עס פון צרות!
אין דיין קאפּ ווערט נאכט,
און דאָרטען בליצען די בליצען פון שגעון,
און דו גרויסט זיך פון שמערצען!
אוי נאר, דו נאר, באריהמערישער נאר!
דו ביזט אַן עקשן ווי דיין פאָרגענגער,
דער הויכער טיטאָן, וואָס האָט דאָס הימלישע פויער
גע'גנב'עט פון די געטער
און עס געגעבען די מענשען.

און געפייניגט פון אַרלערס, געשמידט צו א פעלז,
האָט ער געטראָצט די געטער, געטראָצט און געזיפצט,
אז מיר האָבען עס געהערט איז ים,
און מיר זענען געקומען צו איהם
מיט טרייסט־געזאנגען.
אוי נאר, דו נאר, באריהמערישער נאר!
דו אָבער ביזט נאָך אַהנמעכטיגער,
און ס'וואָלט געווען שכל'דיג, ווען דו גיסט אַפּ כבוד די געטער,
און טראָגסט געדולדיג די לאסט פון דיין עלענר,
און טראָגסט געדולדיג אזוי לאנג, אזוי לאנג,
ביז אַטאָם אליין פארלירט זיין געדולד
און כאַפט די שווערע וועלט פון זיינע פליצעס,
און וואַרפט זי אראָפּ
אין דער אייביגער נאכט אריין.“

אזוי האָט געקלינגען דער געזאנג פון די אַקעאָנידען,
די יטענע, מיטאָלידינע וואסער־פרויען,
ביז די כוואַליעס האָבען איהם פארשריען. —

„זי האט מיר ליעב!
 זי האט מיר ליעב, דאס שענע מיידעל!
 איצט שטעהט זי ביי זיך אין דער היים אין אלקער,
 און קוקט ארויס אין דער דעמערונג צום וועג,
 און האַרעכט און בענקט נאָך מיר — ווירקליך!
 אומזיסט קוקט זי אומעטום און זי זיפצט,
 און זיפצענדיג געהט זי אראָפּ אין גאָרטען,
 און שפאציערט ארום אין דופט און לבנה־שניין,
 און רעדט מיט די בלומען, דערצעהלט זיי,
 ווי איד, דער געליעבטער, בין אזוי ליעבליך,
 און אזוי ליעבענסווירדיג — ווירקליך!
 דערנאָך אין בעט, אין שלאָף, אין חלום,
 האַלזט זי א גליקליכע מיין טייער בילד,
 זאָגאר אין דער פריה ביים אָנבײסען,
 אויף דעם גלאַנצענדיגען ברויט מיט פוטער,
 זעהט זי מיין שמייכלדיג פנים
 און זי פרעסט עס אויף פאר ליעבשאפט — ווירקליך!“

אזוי באַריהמט ער זיך און באַריהמט זיך,
 און דערצווישען שרייען די מעווען,
 מיט א קאלט און איראָניש געלעכטער,
 די פארנאכטיגע נעבלען הויבען זיך אויף;
 פון די וויאָלעטע וואַלקענס קוקט אונגליימליך
 ארויס די גראַנעלע לבנה!
 די כוואַליעס פון ים צורוישען זיך הויף אויפ'ן קול,
 און טיעף פון די רוישענדיגע כוואַליעס,
 און טיעף פון דעם רוישענדיגען ים
 קלינגט אומעטיג ווי א שעפטשענדיגער ווינד,
 דער געזאנג פון די אַקעאַנידען,
 די שענע, מיטליידיגע וואסער־פרויען,
 און העכער פון אלע הערט מען די ליעבליכע שטים,
 פון פעלעאוס'עם זילבערפויסיגע פרוי,

די באריהמטע לאקען, וואָס פלעגן אָלימפוס אויפטרײסלען.
 ער האלט אין דער האנט דעם פארשלאָסענעם בליץ,
 אין זײן געזיכט ליגט אומגליק און טרויער.
 און דאָך אלץ דערזעלבער אמאָליגער שטאַלץ.
 יא, בעסערע צײטען געווען, אַ צעאוס,
 צײטען פון הימלישען פארנגיגען
 פון יונגלינגען, נימפען, און העקאַטאַמבען!
 נאָך אויף די געטער רעגירען ניט אייביג,
 די יונגע פארטרייבען די אלטע,
 ווי דו אליין האָסט דיין גריידגראָהען פאַטער
 און דיײנע פעטערס־טיטאַנען פארטריבען,
 יופיטער פאַטערמערדער!
 אויף דײך דערקען אײך, שטאַלצע יונג!
 אומזיסט דיין אייפערזיכטיגער אנגסט,
 דער סעפטער איז אין דער האַנט פון וואַנדערער,
 דו ביזט שוין ניט מעהר קעניגין פון הימעל,
 און דער בליק פון דיײנע גרויסע אויגען איז שטאַר,
 און דיײנע ליליענאַרעמס זענען אַהן קראפט.
 און קיינמאָל קען דיין ראכע ניט טרעפּען
 די הייליגע יונגפרוי, גאָט'ס מוטער,
 און גאָט'ס זוהן, וואָס טוט וואַנדער.
 אויף דײך דערקען אײך, פאַלאַסאַטהענאַ!
 האָט דען דיין קלוגשאפט, האָט דען דיין שילד
 פארהיטען די געטער ניט געקענט?
 אויף דײך דערקען אײך, אויף דײך, אַפראָדיטאַ,
 אמאָל אַ גאָלדענע, איצט אַ זילבערנע!
 דיין גארטעל פון לעבע באַציערט דײך גאָך איצט ווי אמאָל,
 נאָך אײך ציטער אין געהוימען שרעק פאר דיין שענהייט,
 און וואָלסטו מיך באַגליקט מיט דיין לייב,
 ווי אנדערע העלדען, — כ'וואָלט געשטאַרבען פאר שרעק!
 ווי אַ געטין פון טויטע ערשטוינסטו מיך,
 ווענסוס ליביטינאַ!

די לבנה האָט זיך באהאלטען הינטער די וואַלקענס,
 די נאכט האָט געגעניצט,
 און איר ביו נאָך לאנג געזעסען אין דער פינסטער
 און געוויינט.

6.

די געטער פון גריכענלאנד.

פולבריהענדע לבנה! אין דיין ליכט
 ווי פליסענדיג גאלד נעמט גלאנצען דער ים;
 און ווייט שפרייט זיך דער ברעג פון ים,
 קלאר ווי דער טאג, דאָך מיט אן אַבער־צויבער;
 און אויפ'ן העלבלויזען הימעל אַהן שטערען
 שוועבען די ווייסע וואַלקענס,
 ווי ריעזיגע בילדער פון געטער
 פון ליכטיגען מארמאָר.

ניין, דאָס זענען קיינמאל ניט קיין וואַלקענס!
 דאָס זענען זיי אליין, די געטער פון העלאָס,
 וואָס האָבען אמאל די וועלט אזוי פריידיג באהערשט,
 און איצט, טויט און פארגעסען,
 ציהען זיי אין א ריעזיגען גייסטער־צוג
 אויף דעם הימעל פון מיטען נאכט.

כ'האָב געקוקט ארויף, ערשטוינט און געבלענדט,
 צום לופטיגען פאנטעאַז.
 זיי ציהען פייערליך, שווייגענדיג און שרעקליך,
 די ריעזען געשטאַלטען.
 אַט איז קראַניאָן, דער קעניג פון הימעל,
 מיט לאַקען ווייסע ווי שניי,

די ניי געבויטע, מיט אָפּער דאמפענדע,
וואָלט איך אליין געקניחט און געבעטען
און געשטרעקט צו אייך מיינע אַרעמס. —

כאָטש איהר, אלטע געטער, האָט אלעמאָל,
אין אלע שטרייטען צווישען מענשען,
געשמעלט זיך אויף דער זייט פון דעם זיענער,
נאָר גרויסמוטיגער פון אייך איז דאָך דער מענש,
און אין דעם געטערקאמף האלט איך איצט
מיט אייך, איהר באזיעגטע אלטע געטער.

* * *

אזוי האָב איך גערעדט, און רויט געוואָרען
זענען אויבען די בלייכע וואָלקענגעשטאַלטען,
ווי שטארבענדע האָבען זיי אויף מיר געקוקט,
אין שמערצען געענדערט, און דאן פלוצלונג פארשוואונדען.
די לבנה האָט זיך פארבאָרגען
אין נייע שוואַרצע וואָלקענס,
מיט גערויש האָט דער ים זיך געהויבען,
און אויפ'ן הימעל זענען זיעגרייך ארויס
די אויביגע שטערען.

7.

פ ר א ג ע ן

ביים ים, ביים וויסטען, נאכטיגען ים
שטעהט א יונגער בחור,
די ברוסט פול אומעט, דער קאפּ פול צווייפעל
און מיט טרויעריגע ליפּען פרעגט ער די וועלען:

„א, לייזט מיר אויף דאָס רעטעניש פון לעבען,
דאָס פיינפולע אוראלטע רעטעניש
אויף וועלכען ס'האָבען זיך אזוי פיעל קעפּ געבראַכען,
קעפּ אין היראָליפּען היטעלעך,

מיט אויגען פארלעבטע קוקט מעהר ניט אויף דיר
 דער שרעקליכער ארעם.
 דער יונגער פעכום אפאלא קוקט
 אזוי טרויעריג, און עס שווייגט זיין לירע,
 וואָס פלעגט אזוי פריידיג קלינגען אויף די פעסטען פון געטער.
 נאָך טרויעריגער קוקט העפאָאיסטאס,
 און ווירקליך, דער הינקענדיגער וועט שוין קיינמאל ניט
 פארבייטען מעהר העבען
 און שנעל פארטיילען אין דער געטער פארזאמלונג
 דעם ליכענען נעקטאר, — ס'האָט לאנג שוין אויפגעהערט
 דער אונאויפהערליכער געטערגעלעכטער.

איך האָב אייך קיינמאל ניט געליעבט, איהר געטער!
 ווייל אונאנגענעהם זענען מיר די גריכען,
 און אפילו די רוימער קען איך ניט פארטראָגען.
 דאָך הייליגע דערבארמונג, ציטריגע מיטלייד
 שטראמט דורך מיין הארץ,
 ווען איך זעה אייך דאָרט אויבען איצט,
 פארלאָזענע געטער,
 טויטע, נאכטוואַנדלענדע שאטענס,
 שוואך ווי דער געבעל, געריסען פון ווינט.
 און ווען איך דערמאָן זיך, ווי פייג און ווינטיג
 די געטער זענען, וואָס האָבען אייך באזיגעט,
 די נייע, הערשענדע, טרויריגע געטער,
 די ביזע אין א שפעסענפעלץ פון מילדקייט,
 דאן פילט מיך אַן א צאָרן און האס,
 איך וואָלט דאן צובראכען די אלטע טעמפלען
 און געקעמפט פאר אייך, אלטע געטער,
 פאר אייך און אייערע זיסע, אמבראָזישע רעכט;
 און פאר אייערע הויכע אלטאַרען,

איד בין ביי דעם מאסטבוים געשטאנען געלעהנט,
און האב איינגהערט זיך צום פייגעל'ס געזאנג.
ווי שווארצגרינע פערד מיט די זילבערנע גריוועס
גערוישט האבען ווילד די וויסקרויזיגע וועלען;
עס זענען ווי מהנות פון שוואנען פארביי
געשוואומען מיט זעגלען די העלגעלאנדער,
די דרייסטע נאָרמאדען פון צפונים!
און איבער מיין קאפ אין דער אייביגער בלוזקייט,
די וויסינקע וואַלקענדלאך האבען געפלאטערט
און לויטער געברענט האט די זון,
די רויז פון דעם הימעל די פיערצובליהטע,
און האט זיך געשפיגעלט אין ים.
און הימעל און ים און מיין אייגען הארץ
זיי האבען געזונגען אין כאָר מיט'ן פויגעל:
„זי ליעבט איהם, זי ליעבט איהם!“

9.

ים-קראנקהייט.

די גרויע נאכמיטאג וואַלקענס
זינקען אלץ טיעפער אראפ אויפ'ן ים,
וואס שטייגט ארויף צו זיי פינסטער;
און צווישען זיי יאָגט א שיף.

פון ים קראנקהייט לייך איד, איד זיין אלץ ביים מאסטבוים
און מאך אלץ באטראכטונגען איבער מיר אליין,
אוראלטע, אש-גרויע באטראכטונגען,
וואס פאטער לױט האט שוין געמאכט,
ווען ער האט צופיעל וויין געטרונקען,
און ס'האט איהם נאָכדעם אזוי שטארק געאיבעלט.
איד דערמאָן זיך אויך אנדערע אלטע געשיכטען:
ווי אמאָליגע פילגער און טרעגער פון קרייץ

קעפּ אין טורבאנען און אין שווארצע בארעטען.
 קעפּ מיט פארוקען, און טויזענדר אנדערע
 אַרימער, שוויצענדיגע מענשענקעפּ —
 זאָגט מיר: וואָס איז דער מענש?
 פון וואנען קומט ער? און וואוהין געהט ער?
 ווער וואוינט דאָרט אויבען אויף די גאָלדענע שטערנען?"

עס מורמלען די כוואליעס זייער אייביגען געמורמעל
 עס וועהט דער ווינד, עס פליהען די וואַלקענס,
 עס בלאנקען די שטערנען גלייכגילטיג און קאלט,
 און א נאָר ווארט אויף אַן ענטפער.

8.

דער פעניקס.

עס קומט אַן א פייגעלע פון מערב געפלוויגען,
 עס פליהט צו דעם מזרח,
 וואו ס'בליהען די גערטנער מיט בשמים און דופטען,
 וואו ס'רוישען די פאַלמען און ס'שלאָגען די קוואַלען —
 עס קומט אַן דער פייגעל און זינגט:

„זי ליעבט איהם, זי ליעבט איהם!
 זי טראַגט זיין געשטאַלט אין איהר קליינינקען הארצען,
 זי טראַגט זיין געשטאַלט אין איהר קליינינקען הארץ,
 און ווייס ניט פון דעם!
 אין טרוים אַבער שטעהט ער פאר איהר,
 זי רופט איהם און וויינט און זי קושט זיינע הענד,
 און רופט איהם ביים נאָמען,
 נאָר אַט וואכט זי אויף, און בלייבט ליגען אין שרעק,
 און רייבט זיך פארוואונדערט די אויגען די שענע —
 זי ליעבט איהם, זי ליעבט איהם!"

* * *

און מעג דיין ליעבע ערד באדעקט זיין
מיט וואהנויז, הווארעז, שלעכטע פערזען
און לעבליכע קליינע טראקטאטען;
און מענען דייענע שלאנקע זעכראס
נאָר רויזען עסען, אנשטאָט גראָן;
און מענען נאָך אלץ דייענע נאָבעלע אַפען
אין נאָרישען פּוץ און גלאַנץ שטאַלצירען
און האַלטען זיך בעסער פון אלע אנדערע
שווער באַלאָדענע, נאָרישע, באַהאַרטע חיות;
און מעג נאָך אלץ דיין שנעקענפאַרזאמלונג
זיך האַלטען פאַר אונשטערבליך,
ווייל זי קריכט פאַרווערטס אזוי לאַנגזאַם,
און מעג זי זאמלען טעגליך שטימען,
צי ס'געהערט ניט די ווערים פון קעז דער קעז
און מעג זי נאָך לאַנגע באראטונגען האָבען,
ווי צו פאַרלאָזען עגיפטישע שאַף,
אז דער וואָל זאָל זיין בעסער,
און דער הירט זאָל זיי קענען שערען ווי אנדערע,
אַהן אונטערשיד, —
יא, מעג נאָך אלץ נאָרישקייט און אומרעכט
דיך אינגאנצען באדעקען, א, דייטשלאַנד!
דאָך בענקט איצט מיין הארץ נאָך דיר:
ווייל וועניגסטענס ביזטו דאָך פעסטע ערד.

10.

אַין האַפּען.

גליקליך איז דער, וואָס האָט דערגרייכט דעם האַפּען,
וואָס האָט געלאָזען הינטער זיך דעם ים, די שטורעם,
און איצט ווארעם און רוהיג זיצט ער
אין ראַטסקעלער אין ברעמען.

האָבען אין ים־שטורעמס דאָס טרייסטענדע בילד
פון דער הייליגער יונגפרוי גלויביג געקושט;
ווי קראנקע ריטער, אויך אזוי אויפ'ן ים,
האָבען זיך דערמיט געטרייסט, וואָס זיי האָבען
געקושט זייער דאמע'ס טייערע הענדשקע, —
איך אבער זיץ און קיי מיט פארדרוס
אן אלטען הערינג, דעם זאלציגען טרייסטער
אין יעדער באטרונקענהייט און הינטישען וועה!

און ס'ראנגעלט זיך דערווייל דאָס שיף
מיט די צאָרניגע, שטורמיגע וועלען.
אַט שטעלט עס זיך אויף, ווי א שלאכטפערד א ווילדער,
אויף די וועלען גאָר הויך, אז דער רודער קראכט.
און אַט ווארפט עס זיך ווידער מיט'ן קאָפּ אראָפּ
אין אפגרונד פון ברומענדען וואסער.
דאָן ווידער, ווי זאָרגלאָז און מיער פון ליכע,
ווייל עס זיך אַפרוהען לייגען
אויף דער שווארצער ברוסט פון א ריעזיגער וועל,
וואָס קומט אן מיט א מעכטיגען גערויש,
און פלוצלונג — א שטורמיגער ים־וואסערפאל
גלויך אויף אונז מיט א קאכען און זידען,
און באדעקט מיך אינגאנצען מיט שוים.

אַט דאָס שטרויכלען און שוועבען און שאַקלען
איז אונערטרעגליך!

אומזיסט זוכט מיין בליק אין דער ווייט
דעם דייטשען ברעג, ער דערזעהט ניט קיין זאך,
אויסער וואסער און וואסער און וואסער!

ווי דער וואנדערער אין א ווינטער אבענד בענקט
נאָך דעם גוטען ווארימען טעג אין דער היים,
אזוי בענקט איצט מיין הארץ נאָך דיר,
מיין דייטש פאטערלאנד!

איך האב געטרונקען פאר דעם וואוילזיין פון די
ביטערסטע פיינד,

און אלע שלעכטע פאָעמען האב איך פארגעבען,
ווי ס'זאל מיר אליין אמאל פארגעבען זיין.
איך האב אין עהרפֿורכט געוויינט, און ענדליך
האָבען זיך פאר מיר געעפֿענט די טירען פון רעטונג,
וואו די צוועלף אַפּאָסטאָלען, די הייליגע פאָטערס,
פֿרעדיגען שווייגענדיג, און דאָך אזוי פארשטענדליך
פאר אלע פֿעלקער.

דאָס זענען מענשען!

ניט אַנצוועהן פון דרויסען, אין הילצערנע רעק,
זענען זיי פון אינוועניג שענער און גלענצענדער
פון אלע שטאַלצע לויים פון בית־מקדש
און פון הורדוס'עם לייב־וואַך און זיינע הויפֿלייט,
מיט גאָלד באַציערטע, אין פֿורפור געקליידטע.
האָב איך דאָך אלעמאל געזאָגט,
ניט צווישען געוועהנליכע, איינפֿאכע מענשען,
ניין, אין דער גאָר בעסטער געזעלשאַפֿט
לעבט שטענדיג דער קעניג פון הימעל.

האַלויה! וואָס פאר אַ ליעבליכע קיהל־קייט
וועט אַרום מיר פון די פאלמען פון בית אל!
ווי די מירטען פון חברון דופטען!
ווי דער ירדן רוישט און וויינט זיך פאר פֿרייד!
אויף מיין אונשטערבליכע זעל וויינט זיך,
און איך ווייג זיך מיט איהר, און זיך ווייגענדיג,
ברענגט מיר אַרויף די טרעפֿ, אין ליכט פון טאָג,
דער וואוילער ראַטסקעלער־ווירט פון ברעמען.

דו וואוילער ראַטסקעלער־ווירט פון ברעמען!
דו זעהסט — אויף די דעכער פון הייזער זיצען
מלאכים און זענען באַטרונקען און זאָגען:

ווי פריינדליך, ווי ליבעליך די וועלט
 שפיגעלט זיך אב אין א גלאז רהינוויין!
 ווי זוניג דער מיקראסקאפ פליסט אראב
 אין וועלען אין דאס דורשטיגע הארץ!
 אלץ דערזעה איך אין גלאז,
 אלטע און נייע פעלקער-געשיכטע,
 טערקען און גריכען, העגעל און גאנז,
 ציטראנענוועלדער און וואד-פארדער,
 בערלין און שילדא און טונים און האמבורג,
 נאָר פריהער פון אלץ דאָס בילד פון דער געליעכטער,
 איהר מלאך קעפעל אויפ'ן גאלדיגען גרונד פון רהינוויין.

א, ווי שען! ווי שען ביזטו, געליעכטע!
 דו ביזט ווי א רויו!
 ניט ווי די רויו פון שיראס,
 די פון האפיז באזונגענע נאכטיגאל-כלה!
 ניט ווי די רויו פון שרון,
 די הייליג רויוטע, הערליכע רויו פון די נביאים; —
 דו ביזט ווי די רויו אין ראטסקעלער פון ברעמען.
 דאָס איז די רויו פון רויוען,
 וואָס עלטער זי ווערט, אלץ שענער צובליהט זי זיך.
 און איהר הימעלשער דופט, ער האָט מיד באגליקט,
 ער האָט מיד באגייסטערט, ער האָט מיד בארוישט.
 און ווען דער ראטסקעלער-רויורט וואָלט מיד ניט געהאלטען
 פעסט ביי מיינע האַר,
 וואָלט איך זיך איבערגעקערט!

דער בראווער מענש! מיר זענען צוזאמען געזעסען,
 געטרונקען ווי בירדער,
 גערעדט פון הויכע, געהיימיספולע זאכען,
 געזיפצט און געפאלען זיך אין די אַרעמס,
 און ער האָט מיד באקערט צום גלויבען פון לייעבע,

דאָם בוך פון ליעדער

איז איבערזעצט אונטער דער רעדאקציע פון

ר. אייזלאַנד.

די גליהענדע זון דאָרט אויבען
איז נאָר אַ רויטע באַטרונקענע נאָז,
די נאָז פון דעם וועלטגייסט;
און ארום דער רויטער נאָז פון דעם וועלטגייסט
דרעהט זיך די גאנצע באַטרונקענע וועלט.

11.

ע פ י ל א ג.

ווי אויפ'ן פעלד די וויצענע זאנגען.
אזוי וואקסען און פאליען אין מענשליכען גייסט
די געדאנקען.
אבער די צארטע געדאנקען פון ליעבע,
זענען ווי רויטע און בלויע בלומען,
וואָס בליהען פרעהליך צווישען זיי.

רויטע און בלויע בלומען!
דער בייזער שניטער פארווארפט אייך אלס נישטיג,
הילצערנע דרעשערס צודרעשען אייך מיט שפאָט;
אפילו דער אַרימער וואנדערער,
וועמען איהר קוויקט מיט אייער שען אויסזעהן
שאַקעלט דעם קאָפּ,
און רופט אייך ווילדע קרייטיכער.
אבער דאָס דאָרפישע מיידעל,
די קראנצענכינדערין,
גיט אייך אַפּ כבוד און רייסט אויך אויס,
און ציערט מיט אייך די שענע לאַקען,
און אזוי געציערט איילט זי צום טאנץ-פלאַץ,
דאָרט וואו עס קלינגען פלייטען און פידלען,
אָדער גאָר צום שטילען בוים,
וואו די שטימע פון געליעבטען,
קלינגט נאָך ליעבליכער
פון פלייטען און פידלען.

באמערקונגען.

32	זייט	רינאלדא רינאלדיני, שינדערהאנא, ארלאנדיני — העל-דען פון דריי אזוי גערופענע „רויבער ראמאנען“, וואס זענען ערשינען אין אנהויב 19טען יארהונדערט. קארל כאר איז דער הויפט העלד אין שילער'ס „רויבער“.
34	“	מארטימער — א העלד אין שילער'ס „מאריא סטוארט“.
81	“	פארעכארנער סטעפ — א געגענד אין וועסטפאלען.
122	“	גימפעל — האט אין דייטש צוויי באדייטונגען: א פיר געל און א נאך. אין אריגינאל איז דאס א ווארטשפיל.
124	“	לארעלי — א נימף אין מייד רהין.
155	“	סאנסקריט — די הייליגע שפראך אין אינדיען.
160	“	וויסוואמיטרא און וואסישטאט'ס קוח — אן אינדישע לע-גענדע דערזעהלט, אז ביי דעם בעל תשובה וואסישטאט איז געווען א וואונדערליכע קוח, וואס האט געקענט געבען מענשען אלץ, וואס מען האט נאך געקענט פארלאנגען. דער קעניג וויסוואמיטרא האט אנגעווענדט אלע מיטלען, אום אבצונעמען די קוח ביי וואסישטאט, אבער די קוח האט אליין געהאלפן איהר בעל הבית אנטקעגען דעם קעניג.
178	“	די סאלאמאנא פארטען — אין געמינגען.
224	“	סאל — דער זון-גאט.
“	“	לונא — די לבנה.
226	“	ערצ — זאמלונגען פון סקאנדינאווישער מיטאלאגיע, העל-דענלידער און פאלקלאר.
228	“	פאסיידאן (נעפטונס ביי די רוימער) — דער גאט פון מיטעללענדישען ים.
“	“	העלאס — גריכענלאנד.
“	“	לאערטעס — אן אלמגריכישער קעניג, דער פאטער פון אדיסוי.
229	“	פאליפעמוס — א מאנסטער מוס איין אויג אין שטערן. ער האט געפאנגען אדיסוי'ען, אבער דער לעצטער האט אויס-געברענט זיין אויג און איז פון איהם אנמלאמען.
“	“	פאלאס אטהענא — די געטין פון ווייזהייט און מאכט, די באשיצערין פון ערד-ארבייט.

256	זייט	ארעם, דער גריכישער מאַרם — גאָט פון קריעג, אפּראָזי- מאַ'ס געליכטער. ער איז אויך געווען באשיצער פון אג- ריקולטור אין שטאַט.	
"	"	פעבוס־אַפּאָלאָ — גאָט פון ליכט, לעבען און קונסט, האַט געקאנט פאַראויסזאָגן די צוקונפּט. ער האָט זיך אויך גערופען סאַל.	
"	"	העפּאָסטמאַס, רוימישער וואולקאן — גאָט פון פּויער.	
"	"	העבע — מאַכטער פון יופּיטער און יונאַ, פלעגט פארשוו- לען דעם נעקמאַר צווישען די געטער. זי האָט געקענט אומ- קערען יוגענד און שענקייט.	
258	"	פעניקס — אַ לעגענדאַרישער פויגל אין עגיפּטען, וואָס פלעגט זיך אַלויין פארברענען און ווידער אויפלעבען פון אויגענעם אַש. אַן עמבלעם פון אונשטערבליכקייט און איי- ביגער ווידעראויפלעבונג.	
261	"	שנעקענפארזאמלונג — די נאַציאָנאַלע פארזאמלונג אין פראנקפורט אין 1848.	
262	"	גאַנז — באריהטער דויטשער פּראָפּעסאָר, אַ שילער פון העגעל.	
"	"	שיראם — אַ שטאָדט אין פערסיען, באריהט מיט איהרע רויזען־גערטנער און וויין.	
"	"	האַפּזין — באריהטער פערסישער פּאָעט.	
"	"	די רויז אין ראטסקעלער פון ברעמען — איין טייל פון דעם באריהטען ראטסקעלער האָט זיך גערופען „די רויז“ און האָט געהאַט וויין, וואָס איז אַלט געווען חוב- דערטער יאָהרען. אַ צווייטער טייל האָט זיך גערופען „דער קעלער פון אפאסטעלען“, און אין איהם זענען געשטאנען צוועלף פעסער, אָדער „צוועלף אפאסטעלען“, אויך מיט זעהר אלטען וויין.	

זייט 229	אמפֿיטריטא — ים־געטין, טאָטער פון אָקעאַנס, און פאָסידאָן'ס פרוי.		
" "	נערעאוס — א ים־גאָט, וואָס האָט געקענט פאַראויסזאָגן די צוקונפט.		
231	עטנא — אַ וואולקאנישער באָרג, אונטער וועלכען מען האָט געברענט דעם ריעז טיפאָן, וואָס האָט געשטעמט מיט פויער.	"	
242	שפּריי — דער טייך ביי בערלין.	"	
244	טאלאטא — ים און גריכיש.	"	
246	באַרעאַס — דער נאָמען פון נאָרד־ווינט, וואָס האָט גע־בלאָזען פון די הויפּערבאַרעאישע בערג.	"	
" "	עריכטאָן — זוהן פון עפאעסטוס און געא (ערד), צוואַ־מען מיט אַטענא באשיצער פון אַגריקולטור.	"	
" "	סטריקס — באריהמטער טייך פון דער אונטערוועלט.	"	
" "	באָראָן — דער זוהן פון נאָקס און ערעבוס, גאָט פון דער אונטערוועלט, וואָס פלעגט אין אַ שיפּעל איבערפיהרען די נשמות פון געשטאָרבענע איבער דעם טייך סטריקס.	"	
247	עאַלוס — דער הערשער פון שטורמען און ווינטען. ער האָט ערפונדען די זעגלען און איז געווען אַ גרויסער אַט־טראַנאָס. די פאָטען האָבען איהם גערופען דער גאָט פון ווינט.	"	
" "	קאסטאָר — איינער פון אַ צוויילינג, זוהן פון יופיטער און לעדא. האָט זיך אויסגעצויבענט אין אומגעהן מיט פערד.	"	
251	אָקעאַנידען — ים נימפען, טעכטער פון אָקעאַנס.	"	
252	פעלעאוס'עס זילבערפֿיסיע פרוי (טעטיס) — איינע פון די ים נימפען. פעלעאוס איז געווען אַ קעניג.	"	
253	אַטלאָס — איינער פון די ריעזען, דער זוהן פון דעם ריעז יאָפעטוס. ווערשט געמאָלען מיט דעם גלאָבוס אויפ'ן רוקען, זיין נאָמען באדייט שווערע אַרבייט.	"	
255	צעאוס — דער רוימישער יופיטער, דער גאָט איבער גע־טער.	"	
" "	יונא, די גריכישע הערצ — אַ באריהמטע געטין אין אַל־טערטוס. ווערענדיג יופיטער'ס פרוי, איז זי דערמיט גע־וואָרען די קעניגין איבער אלע געטער און האָט געהערשט איבער הימעל און ערד, זי איז געווען די באשיצערין פון הייראט און פון פרויען, וואָס האָבען זיך אויסגעצויבענט מיט זייער מוגענדאָפּטער אויפפיהרונג.	"	
" "	אַפּראָדיטא, די גריכישע ווענוס — געטין פון ליבע, גע־בוירען געוואָרען פון דעם שוים פון ים.	"	
" "	העקאטאמבע — אַ גרויסער קרבן צו די אַלט־גריכישע געטער.	"	

אינהאלט:

זייט

I—VI — — — — פארערדע צו דער צווייטער אויפלאגע

VII—X — — — — פארערדע צו דער דריטער אויפלאגע

יוגענד-ליידען.

1817—1821.

טרוימבילדער.

17	איך האב אַמאָל געטרוימט פון הייסע ליעבע, אידיש: נ. גראַם
"	" — — — — אַ חלום מאַדנע שוידערליך
21	" — — — — אין חלום האָב איך זיך אַליין געזעהן
22	" — — — — און טרוים האָב איך אַ קלוינמשיג מענשעלע געזעהן
"	" — — — — וואָס רוישט און זיכט מיין נאָריש בלומ? — —
24	" — — — — אין זיסען טרוים, אין שטילער נאָכט
27	" — — — — דו האָסט אויך דאָס געלד שוין, און וואַרטסטו איצט דאָך?
30	" — — — — געגאנגען בין איך פון מיין האַרענטע'ס חוץ
37	" — — — — נאָכט רוהט אויף מיינע אויגען
38	" — — — — איך ליג און שלאָף, און שלאָף גאנץ מילד
40	" — — — — ב'האָב אַפּטמאָל פיעל בלויכע גייסטער

ליעדער.

42	" — — — — ליעבע, זיסע מיינדעל מיין
"	" — — — — ווען ב'קום צו מיין געליעבטערס חוץ
43	" — — — — ב'שטעה אויף אין דער פריה און פרעג זיך
"	" — — — — איך וואַנדעל אום אונטער די בויער
44	" — — — — לעג, ליעבסטע, דוין האַנד אויף מיין האַרץ מיר אַרויף
"	" — — — — ווען מיינע ליעדער וואַלטען...
45	" — — — — אין מאַמענס גאָרטען היימליך שטעהט
46	" — — — — שטענע וויג פון מיינע ליידען

פעהלער-אויסבעסערונגען.

- זייט 26 גיב איב זיך, דארף זיין — גיב איבער זיך...
- 94 " פול מיט מוש — פול מיט וואוט.
- 228 " דעם זוהן פון לעכטערס — דעם זוהן פון לאערטעס.
- 255 " דעם פארשלאסענעם בליץ — פארלאשענעם בליץ.
- " " פאלאסאמחענא — פאלאס אמהענא.
- " " ערשטוינסטו מיך — ערשוינסטו מיר.
- 261 " באהארטע חיות — באהארנטע חיות.
- " " ווי צו פארלאזען — ווי צו פארבעסערען.
- 262 " מיקראסקאפ — מיקראסקאס.
- 263 " די הייליגע פאטערס — די הייליגע פעסער.
- " און זאגען — און זינגען.

סאנעטען.

צו א. וו. פאן שלעגעל.

זייט

86	דאָס שטענדיג צווייפלען איז דער ערגסטער וואָרעם. אידיש: י. קיסין
"	אין קרינאלין, מיט בלומען רייך באצירט — — — — —
87	צו מיין מוטער ב. היינע — — — — —
88	צו ה. סטר. — — — — —

פרעסקא-סאנעטען צו כריסטאן ס.

89	איך טאָנ'ן נישט מיט, איך קניח נישט פאר די געצען — — — — —
90	גיב מיר די מאַסקע, כ'וויל מיך איצט מאַסקירען — — — — —
"	מיר קלינגט אַ מעשה/לע, ווי אַ רעפרען — — — — —
91	אין טרויעריגע שטילע אבענדשטונדען — — — — —
92	דיין ליעבען קוש מיר געבען דו פארגעסט — — — — —
"	ווען ס'וואָלט מיין אַרימקייט געווען צו ענד — — — — —
93	די וועלט איז מיר געווען אַ מאַרטער-קאמער — — — — —
"	האַסט אַפט געזעהן מיך קעמפענדיג מיט מוט — — — — —
94	איך וואָלט געוויינט, נאָר שטוב איז מיין געוויין — — — — —

ליריש אינטערמעצא.

1822—1823

97	פראָלאָג — — — — — אידיש: י. קיסין
99	אין וואונדערשענעם מאָנאַט מאי — — — — — לייליפוט
"	פיעל שענע בלומען שפראַצען — — — — — מאַני לייב
"	די רוז און די ליליע, די שויב און די זון — — — — — נ. גראַס
100	ווען איך אין דיינע אויגען בליק — — — — — מאַני לייב
"	דיין ליעבען פנים, מילד און שען — — — — — לייליפוט
"	לעג צו דיין באַק צו מיינער אַצינד — — — — —
101	איך וויל מיין נשמה זאָל דרינגען — — — — —
"	עס שטעהען אונבאוועגליך — — — — —
"	אויף ד' פליגעל פון געזאנגען — — — — — ר. אייזלאַנד
102	די לאמאס בלום, זי שרעקט זיך — — — — — לייליפוט
103	אין רחיון, דעם שטראם, דעם ריינעם — — — — —
"	דו ליעבסט מיך נישט, דו ליעבסט מיך נישט — — — — —
104	אַ, קוש מיר נאָר און שווער זיך נישט — — — — —
"	אויף מיין געליבעטערס אויגעלאך — — — — — נ. גראַס
"	די וועלט איז דום, די וועלט איז בלינד — — — — —

47	ווארט, אַ ווארט, דו ווילדער שופער — אידיש : נ. גראַם
"	בוימער, בערג און שלעסער קוקען — — — — —
48	כ'האַב געמיינט, אַז איבערמראַגען — — — — —
"	אויבען, וואו די שטערען גליהען — — — — —
49	ווען יונגע הערצער ליידען — — — — —
"	די וועלדער און פעלדער גרינען — — — — —
50	איך האָב געטראכט פון איהר בויטאָג — — — — —
51	מיר וועלען איצט פרידען מאַכען — — — — —
"	כ'האַב ליעדער טאָג און נאַכט געשריבען — — — — —
"	אַז כ'האַב דיך ליעב, מײן מאַפּסעל — — — — —
52	אונזאי איז דיין עצה גוט — — — — —
"	צו דער חופּה נאכט — — — — —

ר א מ א נ צ ע ן .

55	די איינווייהונג — — — — —
57	דער טרויעריגער — — — — —
58	די באַרגשטימ — — — — —
"	צוויי ברידער — — — — —
60	דער אַרעמער פעטער — — — — —
61	ליעד פון א געפאנגענעם — — — — —
62	די גרענאדירען — — — — —
64	די שליחות — — — — —
"	א היים — — — — —
65	דאן ראמירא — — — — —
71	בלשאצער — — — — —
73	די מינעזינגער — — — — —
74	ביים פענסטער — — — — —
75	דער קראנקער ריטער — — — — —
"	אויפ'ן וואסער — — — — —
76	דאָס ליעד פון חרטה — — — — —
78	די לעהרע — — — — —
79	צו אַ זינגערין — — — — —
80	דאָס ליעד פון די דוקאטען — — — — —
81	א שמועס אויף דעם פאדערבארנער סטעפ — — — — —
83	טרוים און לעבען — — — — —
84	לעבענסגרום — — — — —
85	בערלין — — — — —

זייט	
122	מיין וואָגען פאַהרט לאנגזאם — — — — — אידיש: ליליפוט
123	איך האָב געווינט אין חלום — — — — — ר. אייזלאנד
"	קומט נאָכט, אין חלום זעה איך דיך — — — — — ליליפוט
124	אַ שרעקליכעם וועטער אין דרויסען — — — — — "
"	דער הערבסט-ווינט שטעלט די בוימער — — — — — "
125	עס פאלט אַ שטערען אַרונטער — — — — — "
126	אין אַ רועזענשלאָס האָט מיר דער גאָט פון חלומות געבראכט
127	ס'איז האַלבע נאָכט, אַלץ קאַלט און שטום — — — — — "
"	ביום פארקאן ליגט באגראָבען — — — — — "
"	וואו איך בין, ארום נאָך דונקעלט — — — — — "
"	מען האָט איהם בעגראָבען ביום שויד-וועג — — — — — ר. אייזלאנד
128	די אַלטע בייזע ליעדער — — — — — ליליפוט

דער צוריקעהר אַהיים.

1823—1824.

133	אין מיין זעהר באטריבטען לעבען — — — — — מאַרק שווייד
"	איך ווײַס נישט, וואָס קען עס באטוישען — — — — — אברהם רייזען
134	מיין האַרץ, מיין האַרץ איז טרויעריג — — — — — מאַרק שווייד
135	איך געה אַרום אין וואַלד און ווײַן — — — — — "
136	די נאָכט איז פויכט און שטורמיש — — — — — "
"	איך האָב אויף דער רייזע צופעליג — — — — — "
138	ביום ים ביום פישערהייזעל — — — — — "
139	דו שענע פישערמייַדעל — — — — — "
"	די לבנה איז אויפגעגאנגען — — — — — "
140	אויף די וואַלקען רוהט די לבנה — — — — — "
"	אויפגעהילט אין גרויע וואַלקענס — — — — — ר. אייזלאנד
141	דער ווינט שט זיינע הויזען אָן — — — — — מאַרק שווייד
"	דער שטורם שפּיעלט אויף צום מאַנצען — — — — — "
142	עס נעמט זיך דער אָבענד שוין שטעלען — — — — — "
143	טאָג טעגליך אין פריהמאָרגען — — — — — "
144	עס גלאַנצט דער ברויטער ים ארויס — — — — — "
145	אויף יענעם באַרג דאָרט אויבען — — — — — "
"	אויפ'ן האַרזאנט דעם ווײַטען — — — — — "
146	שטאַט, איך קום דיך איצט באגריסען — — — — — "
"	נו, וואַנדעל איך ווידער דעם אַלטען וועג — — — — — "
147	כ'געה אום אין יענע זאלען — — — — — "

105	ליעבסטע, היינט זאלסטו מיר זאגען — — — — — אידיש : ליליפוט
"	ווי פון וועלען שוים געבוירען — — — — — " "
106	איך בין ניט בייז, און ברעכט דאס הארץ אין מיר
"	יג, דו ביזט עלענד און איך בין ניט בייז : — — — — — " "
107	עס שפילען הי פידלען און פלוישען — — — — — " "
"	האסטו דען טאקע גאר פארגעסען — — — — — " "
"	און וואלטען די בלומען, די קליינע — — — — — " "
108	פארוואס שיינט מרעב און פינסטער איצט די זון. ר. אייזלאנד
"	זיי האבען פיעל דערזעהלט דיר — — — — — ליליפוט
109	געבליהט האט דער בוים און דער פויגעל געזונגען — — — — — " "
"	מיר האבען פיעל אוינער צום אנדערן געפיהלט — — — — — " "
"	לאנג ביזטו מיר טריו געבליבען — — — — — " "
110	די ערד איז לאנג געווען פארמארעט — — — — — " "
"	און ווען איך האב לאנג זיך, צו לאנג זיך געזאמט — — — — — " "
111	די בלאהע פאלקעס פון חי אויגלאך דיין — — — — — " "
"	די וועלט, זי איז שען, און דער הימעל איז בלאה — — — — — " "
"	געליעבטע מיין, ווען ליגען וועסט — — — — — ר. אייזלאנד
112	א פויכענבוים שמעקט אוינזאם — — — — — " "
"	וואלט איך דאס בינקעל כאטש געווען — — — — — אפראנעל
113	זייט זי איז אוועק פון מיר — — — — — ליליפוט
"	פון מיינע גרויסע שמערצען — — — — — " "
"	פיליסטער, אין שעהניקע רעקלאך — — — — — " "
114	א בילד פון פארנעסענע צייטען — — — — — מאני לייב
115	א בחור ליעבט א מיידעל — — — — — ס. קוסמאן
116	און הער איך דאס ליעדעל זינגען — — — — — ר. אייזלאנד
"	איך זעה א בת מלכת אין טרוים — — — — — מאני לייב
"	מיינ ליעבסטע מיר זענען צוזאמען — — — — — ר. אייזלאנד
117	פון אלטע מעשות ווינקט עס — — — — — מאני לייב
118	איך האב דיר געליעבט און איך ליעב דיר נאך היינט!
"	אין לייכטענדען זומער-מארגען — — — — — ליליפוט
"	עס שטראהלט און עס שימערט מיינ ליעבע — — — — — מאני לייב
119	זיי האבען מיך געפויניגט — — — — — " "
"	עס ליגט דער הייסער זומער — — — — — אפראנעל
120	ווען מענשען צוויי זיך שוידען — — — — — ליליפוט
"	מיר זענען געזעסען ביים טהייטיש — — — — — " "
121	עס זענען מיט גיפט מיינע ליעדער — — — — — י. ש. פרענאוויץ
"	כהאב ווידער דעם אלטען חלום געזעהן — — — — — ליליפוט
122	איך שמעט אויפ'ן שפיץ פון בארג אצינד — — — — — " "

167	אין האָב מיר לאנג דעם קאָפּ געבראַכען — אידוש : מאַרק שווייד	זיו
"	" " " — — — — —	הלואי וואָלט אין איון איונציג וואָרט
168	" " " — — — — —	האַסט גאַלד און האָסט פערעל און אַלצדינג
"	" " " — — — — —	ווער עס ליעבט צום ערשטען מאָל
169	" " " — — — — —	זיו האָבען מיר עצות געגעבען
"	" " " — — — — —	אַט דעם אמתסויערען בחור
170	" " " — — — — —	מיר האָט גע'חלומ'ט — איך בין גאָט
172	" " " — — — — —	איך האָב איך פארלאָזען אין שענסטען יולי
173	" " " — — — — —	פון שענע ליפען אָפּגעריסען, געטריבען
"	" " " — — — — —	מיר זענען בלויז ביידע געפאָהרען
"	" " " — — — — —	וואו קען זי דאָ וואוינען ערגעץ
174	ר. אייזלאַנד	ווי טונקעלע הלומות
175	מאַרק שווייד	אין ווערסטו מיין געזעצליך ווייב
"	" " " — — — — —	צו דיין שנעע ווייסען שולטער
"	" " " — — — — —	עס פייפען די בלאָהע הווארען
176	" " " — — — — —	איך בין אויך שוין אויסגעשטאַנען
"	" " " — — — — —	האַסטו ווירקליך אַזוי פיינד מיך
177	" " " — — — — —	אויצטער זעה איך די אויגען ווידער
"	" " " — — — — —	זעלמען האָט איהר מיך פארשטאַנען
"	" " " — — — — —	די מומטומ'ס האָבען באקלאָגט זיך
178	" " " — — — — —	אויף די סאלאמאנקאפּאַרטען
"	" " " — — — — —	נעבען מיר וואוינט דאָן הענריקעס
179	" " " — — — — —	איך האָב אין דיין קול און די אויגען דערקענט גלייך
"	" " " — — — — —	איבער די בערג שטויגט אויף שוין די זון
180	" " " — — — — —	אין האַללע אויפ'ן מאַרק
"	" " " — — — — —	זומער, און די זון געהט אונטער
181	" " " — — — — —	נאָכט ליגט אויף די פרעמדע וועגען
"	" " " — — — — —	דער טויט דאָס איז די קיהלע נאָכט
"	" " " — — — — —	זאָג, וואו איז דיין שען-געליעבטע
182	" " " — — — — —	געטער-דעמערונג
185	" " " — — — — —	ראַטקליף
189	" " " — — — — —	דאָנא קלאַרא
192	" " " — — — — —	אַלמאנזאר
197	זישע לאַנדוי	די וואַלפאָהרט קיין קעוולאַר

147	"	"	שטיל איז די נאכט, נאָר ווײַטעלעך בלאָזען. אידיש: מאַרק שווייד
"	"	"	ווי קענטסטו רוהיג שלאָפֿען
148	"	"	דאָס מיידעל שלאָפֿט אין קאָמער
149	"	"	איך האָב איהר בילד באמראכט לאנג
"	"	"	אך, אומגליקליכער אַטלאַס! אַ וועלט
150	"	"	עס קומען זיי יאָהרען און געהען
"	"	"	עס האָט מיך גע'תלומ'ט אַ מרויעריגע נאכט
"	"	"	וואָס וויל די איינזאמע מרעהר דען?
151	"	"	די הערבסטוגע האַלבע לבנה
152	"	"	עס איז אַ הינמיש וועטער
153	"	"	מען האָט געגלויבט אַז וויעדער
154	"	"	דיינע ווייסע ליליען-פינגער
"	"	"	האָט זי קיינמאָל נישט גערעדט דען
"	"	"	זיי האָבען געליעבט זיך
155	"	"	ווען כ'האב מיינע שמערצען פאר אייך אויסגעקלאָגט
"	"	"	כ'האב גערופֿען דעם טויפעל: קום!
156	"	"	מענש, דו לאָר נאָר נישט פון מיינוועל
"	"	"	פון מורח דריי הייליגע קעניגען געהען י. קיסין
157	"	"	מיין קינד, מיר זענען געוועזען מאַרק שווייד
158	"	"	ס'מוט וועה דאָס האַרץ ווען איך דערמאָן מיך
"	"	"	אַזוי ווי די לבנה שיינט דורך
159	"	"	אין מרוים האָב איך געזעהן מיין ליעבסטע
160	"	"	טהיילרער פריינד! נו, זאָג וואָס טויג עס
161	"	"	ווערט זשע נאָר נישט אומגעדולדיג
"	"	"	דער קעניג וויסוואמיטרא
"	"	"	האַרץ, מיין האַרץ, זיי נישט צונעמען
162	"	"	דו ביזט מיין קינד אַ בלימעל ר. אייזלאַנד
"	"	"	קינד, עס וואָלט געווען דוין אומגליק מאַרק שווייד
"	"	"	ווען איך ליג אויף מיין געלעגער
163	"	"	מיידעל מיט רויםע ליפלעך
"	"	"	אין דרויסען מעג דער שנעע זיך מורמען
164	"	"	צו דער מאדאנע בעט נישט איינע
"	"	"	פאראט דיר נישט מיין פנים בלאס
"	"	"	מיינערער פריינד, דו ביזט פארליעבט
165	"	"	איך האָב געוואָלט פארברענגען
"	"	"	סאָפירען זענען דיינע אויגען
166	"	"	כ'האָב דיך נאָר געוואָלט באמריגען
"	"	"	צו פראגעמאריש איז די וועלט און דאָס לעבען

די רייזע אויפ'ן הארץ.

1824.

זייט

205	פראגא ————— אידיש : מ. ל. האלפערן
206	אויפ'ן הארדענבארג ————— ר. אייזלאנד
207	בארג אידיש ————— " —————
215	דער יונגער פאסטור ————— " —————
216	אויפ'ן בראקען ————— " —————
217	די איילע ————— " —————

דער צפון ים.

1825—1826

ערשטער ציקלום.

221	קרויננג ————— ר. אייזלאנד
222	בין השמשות ————— " —————
223	זון אינטערנאנג ————— " —————
225	די נאכט ביים בארטען ————— " —————
228	פאסיידאן ————— " —————
230	דערקלערונג ————— " —————
231	נאכט אין דער קאיוטע ————— י. י. שווארץ
234	שטורעם ————— ר. אייזלאנד
236	ימישטילקייט ————— " —————
237	ימיגעשפענסט ————— " —————
240	רייניגונג ————— מאני לייב
"	פריעדען ————— ר. אייזלאנד

צווייטער ציקלום.

244	ימיגערום ————— ר. אייזלאנד
246	געוויטער ————— " —————
247	דער שיפברוכיגער ————— " —————
249	זון-אונטערנאנג ————— " —————
251	דאס געזאנג פון די אקעאנידען ————— " —————
254	די געטער פון גריכענלאנד ————— י. קיסין
257	פראגען ————— ר. אייזלאנד
258	דער פעניקס ————— מאני לייב
259	ימיקראנקהייט ————— י. קיסין
261	אין האפען ————— " —————
264	עפילאג ————— ר. אייזלאנד

VIII.

6744

Toronto Jewish Public Library

THIS BOOK MAY BE KEPT

21 DAYS

and may be renewed once, if no application has been registered for it.

A fine of 5 cents a day is charged, if the book is kept after the last date stamped below. No book will be issued while a fine remains unpaid.

PLEASE ADVISE CHANGE OF ADDRESS

DATE DUE			
AUG 29 1995			
הילנע, הילנריך פאעזיע			
דאס בוך פון לידער הילן			
6744			
36136			

#6744

